

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
Programmadirectie Duurzaam Inkopen

Monitor Duurzaam Inkopen 2008

Meting van het niveau van duurzaam inkopen bij overheden

februari 2009

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Monitor Duurzaam Inkopen 2008

24 februari 2009

Nb. Uiterste zorgvuldigheid is betracht bij het verwerken van de gegevens en het opstellen van dit rapport. Gelet op de aard van het onderzoek kunnen onvolkomenheden in de rapportage echter niet geheel worden uitgesloten.

Inhoud

1	INLEIDING	9
2	METHODIEKBESCHRIJVING.....	11
2.1	DOELSTELLING EN REIKWIJDTE.....	11
2.1.1	<i>Doelstelling.....</i>	<i>11</i>
2.1.2	<i>Geselecteerde productgroepen .....</i>	<i>11</i>
2.2	HET MONITOREN VAN DUURZAAM INKOPEN.....	12
2.2.1	<i>Het meten van het niveau van duurzaam inkopen .....</i>	<i>12</i>
2.2.2	<i>Het meten van de borging van duurzaam inkopen in beleid en processen .....</i>	<i>14</i>
2.2.3	<i>Dataverzameling door middel van een digitale vragenlijst.....</i>	<i>14</i>
2.2.4	<i>Aannames en schattingen .....</i>	<i>15</i>
3	RESPONS VAN DE VRAGENLIJST.....	17
3.1	INTERPRETATIE VAN DE RESULTATEN.....	17
4	BORGING DUURZAAM INKOPEN IN BELEID EN PROCESSEN	20
4.1	DUURZAAMHEID EN DUURZAAMHEIDSDOELSTELLINGEN	20
4.2	IMPLEMENTATIE VAN DUURZAAM INKOPEN.....	20
4.3	ERVARING MET DUURZAAM INKOPEN.....	20
5	RESULTATEN OP SECTORNIVEAU	20
5.1	OVERZICHT ALLE SECTOREN	20
5.2	KERNDEPARTEMENTEN.....	20
5.3	AGENTSCHAPPEN EN DIENSTEN	20
5.4	PROVINCIES.....	20
5.5	GEMEENTEN >100.000 INWONERS.....	20
5.6	GEMEENTEN 50.000 - 100.000 INWONERS.....	20
5.7	GEMEENTEN < 50.000 INWONERS.....	20
5.8	WATERSCHAPPEN	20
5.9	UNIVERSITEITEN.....	20
5.10	HOGESCHOLEN	20
6	RESULTATEN OP PRODUCTGROEPNIVEAU	20
6.1	OVERZICHT ALLE PRODUCTGROEPEN	20
6.2	SCHOONMAAKDIENSTVERLENING	20
6.3	ELEKTRICITEIT	20
6.4	GAS.....	20
6.5	CATERING.....	20

6.6	ICT-HARDWARE	20
6.7	REPRODUCTIEAPPARATUUR EN TONERCARTRIDGES	20
6.8	PAPIER	20
6.9	DIENSTAUTO'S	20
6.10	ZWARE MOTORVOERTUIGEN.....	20
6.11	MOBIELE WERKTUIGEN	20
6.12	OPENBAAR VERVOER, AANGEPAST VERVOER EN LEERLINGENVERVOER.....	20
7	DUURZAAM INKOPEN DOOR HET RIJK.....	20
8	VERGELIJKING MET MONITOR DBO 2006.....	20
8.1	METHODE VAN VERGELIJKEN.....	20
8.2	RESULTATEN.....	20
8.2.1	<i>Borging in beleid en processen.....</i>	<i>20</i>
8.2.2	<i>Toepassing duurzaamheidscriteria.....</i>	<i>20</i>
A	OVERZICHT AGENTSCHAPPEN PER MINISTERIE IN MDI	20
B	LOPENDE INKOOPTRAJECTEN	20
B.1	RESULTATEN OP SECTORNIVEAU.....	20
B.2	RESULTATEN OP PRODUCTGROEPNIVEAU	20
C	OVERZICHT VERGELIJKING BORGING IN BELEID EN PROCESSEN	20
D	VRAGENLIJST MONITOR DUURZAAM INKOPEN 2008	20

Samenvatting

De overheid heeft duurzaamheid hoog op de agenda gezet. Het verduurzamen van haar eigen bedrijfsvoering door middel van duurzaam inkopen is daar een belangrijk onderdeel van. Als invloedrijke consument in de Nederlandse maatschappij wil de overheid hiermee een voorbeeldfunctie innemen en tegelijkertijd de markt voor duurzame producten stimuleren. Concrete doelstellingen zijn geformuleerd door de diverse overheden: in 2010 wil het Rijk voor 100% duurzaam inkopen, gemeenten voor 75% en provincies en waterschappen voor 50%. De universiteiten en hogescholen streven naar 50% duurzaam inkopen in 2012. Voor 2015 is het doelstellingspercentage duurzaam inkopen van gemeenten 100%.

De Monitor Duurzaam Inkopen wordt tweejaarlijks gehouden met als doel het meten van het huidige niveau van duurzaam inkopen en de voortgang ervan bij overheden in Nederland. Daarbij wordt zowel gekeken naar de toepassing (de daadwerkelijk duurzame inkoop) als ook de inbedding van duurzaam inkopen (de borging in het beleid en de processen van de organisatie.) De toepassing van duurzaam inkopen wordt in dit onderzoek gemeten aan de hand van een selectie van 11 van de 84 productgroepen waarvoor de gezamenlijke overheden duurzaamheidscriteria hebben vastgesteld. Door middel van een online vragenlijst is gevraagd naar het voldoen van inkooptrajecten aan duurzaamheidseisen en -wensen. Een inkooptraject wordt duurzaam genoemd als is voldaan aan alle voor de betreffende productgroep gesteld eisen.

Ondanks dat de eisen per productgroep onderling qua relevantie sterk kunnen verschillen, heeft het voldoen aan bijvoorbeeld drie zeer belangrijke eisen maar het niet voldoen aan één relatief onbelangrijke eis tot gevolg dat het inkooptraject niet als duurzaam wordt aangemerkt. Een inkooptraject dat voldoet aan een deel van de eisen of aan wensen wordt dus niet meegeteld in bovengenoemde doelstellingspercentages, terwijl het wel een indruk geeft in welke mate een organisatie op weg is of voorop loopt in het doorvoeren van duurzaam inkopen. In het rapport worden daarom ook percentages voor het voldoen aan een deel van de eisen of wensen weergegeven. Daarnaast moet worden aangetekend dat mogelijke gegronde redenen voor organisaties om duurzaamheidseisen in een bepaald geval niet toe te passen (bijvoorbeeld vanwege relatief hoge kosten of verminderde veiligheid) in dit rapport buiten beeld blijven. De gemaakte methodologische keuze brengt dan ook met zich mee, dat de berekende percentages duurzaam inkopen mogelijk geen volledig recht doen aan de inspanningen van organisaties om serieus duurzaamheidsoverwegingen bij hun inkoop te betrekken.

In dit rapport worden geen antwoorden voor individuele organisaties (met uitzondering van de kerndepartementen) weergegeven, maar worden de resultaten per sector of per productgroep uitgedrukt in percentages. Daartoe wordt het aantal respondenten dat aangeeft dat de inkopen voor de betreffende productgroep aan bepaalde criteria voldoen, gedeeld door het totaal aantal respondenten dat aangeeft inkopen te hebben gedaan voor de betreffende productgroep.

In navolging van de Monitor uit 2006 is voor het sommeren van de resultaten van alle productgroepen of alle sectoren niet alleen met aantallen respondenten gerekend, maar worden ook inkoopvolumes gehanteerd. Bij gebruik van aantallen telt elke door de respondent ingevulde vraag en elke productgroep even zwaar, bij gebruik van inkoopvolumes krijgen de aantallen een gewicht gebaseerd op het jaar-inkoopvolume per productgroep per organisatie. Zo wegen de grote inkopen zwaarder mee dan de kleine.

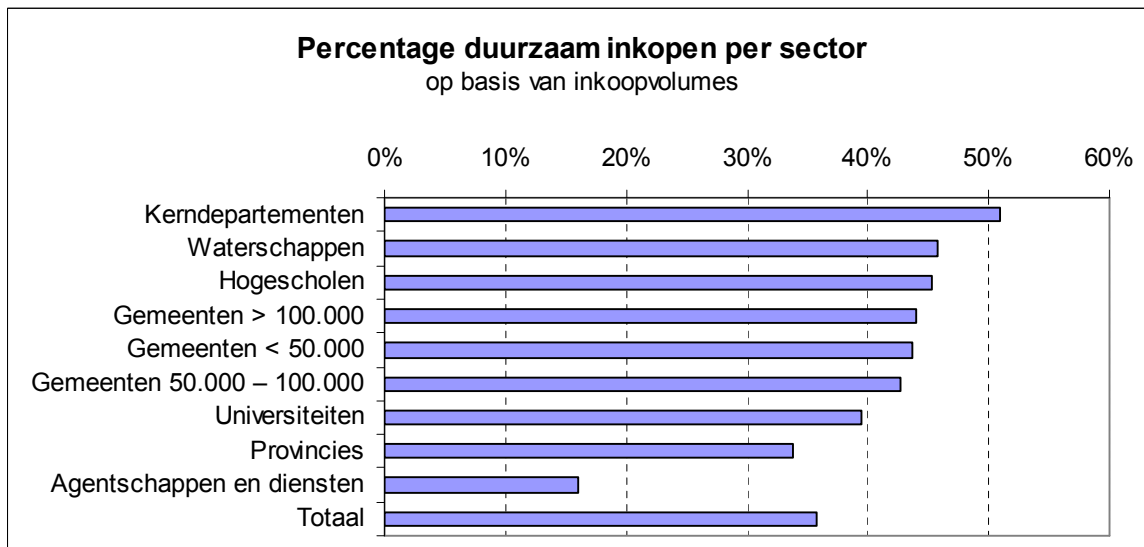
Voor de Monitor Duurzaam Inkopen (MDI) 2008 zijn 321 overheidsinstanties (kerndepartementen, agentschappen, provincies, gemeenten, waterschappen, universiteiten en hogescholen) gevraagd om voor verschillende productgroepen aan te geven of het meest recent afgeronde inkooptraject wel of niet aan vastgestelde duurzaamheidscriteria (eisen en/of wensen) voldoet. Indien er recentelijk geen inkooptraject is afgerond, is gevraagd naar de lopende inkooptrajecten. Tevens is er gevraagd naar de borging van duurzaam inkopen in beleid en processen. 63% van de 321 organisaties heeft antwoord gegeven op de vragen over borging in beleid, 60% heeft de vragen voor minimaal één productgroep beantwoord.

Borging duurzaam inkopen in beleid en processen

Aan de respondenten is gevraagd naar de aanwezigheid van duurzaamheidsdoelstellingen, de mate van implementatie en praktische ervaring met duurzaam inkopen. Uit de resultaten blijkt dat ongeveer de helft van de organisaties concrete duurzaamheidspercentages heeft geformuleerd. Wanneer deze afwijken van de nationaal vastgesteld percentages, zijn deze over het algemeen meer ambitieus (behalve voor agentschappen en gemeenten met minder dan 100.000 inwoners). Verder is het algemene beeld dat daar waar duurzaamheid op beleidsniveau redelijk geborgd is, de structurele implementatie ervan nog niet altijd (helemaal) is doorgevoerd.

Duurzaam inkopen op sectorniveau

Uit de duurzaamheidspercentages berekend op basis van inkoopvolume blijkt dat alleen de kerndepartementen voor meer dan de helft van de waarde van het inkoopvolume volledig duurzaam inkopen, zie Figuur 0.1 hieronder.

Figuur 0.1: Percentages duurzaam inkopen per sector, gebaseerd op inkoopvolumes (€)

Tevens blijkt dat de resultaten anders uitvallen wanneer de percentages gebaseerd worden op de aantallen inkooptrajecten. Zo voldoen meer dan de helft van het aantal afgeronde inkooptrajecten van zowel kerndepartementen als gemeenten met meer dan 100.000 inwoners aan alle duurzaamheidseisen. Dit betekent dat voor de productgroepen met een relatief groot inkoopvolume in minder gevallen aan alle duurzaamheidseisen wordt voldaan, dan voor de productgroepen met een relatief kleiner inkoopvolume. Het is belangrijk om op te merken dat dit geen informatie over de werkelijke duurzaamheidswinst (de impact op het milieu) van de inkopen geeft; het volume van de aankoop is niet per definitie evenredig met de milieubelasting.

Duurzaam inkopen op productgroep niveau

Uit de duurzaamheidspercentages gebaseerd op inkoopvolumes komt naar voren dat er een grote spreiding tussen de verschillende productgroepen bestaat wat betreft het niveau duurzaam inkopen. Uit de resultaten blijkt dat van de onderzochte productgroepen (te weten: schoonmaakdienstverlening, elektriciteit, gas, catering, ICT-hardware, reproductieapparatuur en tonercartridges, papier, dienstauto's, zware motorvoertuigen, mobiele werktuigen en openbaar vervoer, aangepast vervoer, leerlingenvervoer) de productgroep ICT-hardware, gewogen op inkoopvolume, het meest duurzaam wordt ingekocht. Catering wordt het minst duurzaam ingekocht.

Hoewel de totaalpercentages gebaseerd op aantallen inkooptrajecten op het eerste gezicht niet veel afwijken van de totaalpercentages gebaseerd op inkoopvolumes, blijkt uit de resultaten dat voor de productgroep zware motorvoertuigen het grootste deel van de inkooptrajecten voldoet aan alle duurzaamheidseisen. De productgroep catering haalt hier net als bij de berekening op basis van inkoopvolume het laagste percentage voor inkopen die voldoen aan alle duurzaamheidseisen.

Vergelijking met MDBO 2006

Als onderdeel van de MDI 2008 is een vergelijking gemaakt tussen de antwoorden op de vragen waarvoor overlap bestaat tussen de Monitor Duurzame Bedrijfsvoering Overheden (MDBO) 2006 en de MDI 2008, in totaal betreft het 30 (sub)vragen.

Uit deze vergelijking komt naar voren dat wat betreft de borging van duurzaam inkopen, gemiddeld 9 procent meer van de vragen in 2008 positief wordt beantwoord. Tevens blijkt dat, van de criteria die zowel in 2006 als in 2008 bevraagd zijn, 7 procent meer wordt toegepast in 2008 dan in 2006.

1 Inleiding

Een belangrijke doelstelling van de rijksoverheid is het verduurzamen van haar bedrijfsvoering¹. Duurzaam inkopen vormt binnen het verduurzamen van de bedrijfsvoering een belangrijk onderdeel. Jaarlijks besteden de gezamenlijke overheden (Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) meer dan 40 miljard euro aan de inkoop van goederen, werken en diensten. Hierdoor kan, als overheden duurzaamcriteria toepassen bij hun inkopen, de markt voor duurzame producten en diensten kan een stevige impuls krijgen.

Het Rijk alleen heeft ruim 100.000 mensen in dienst, beschikt over ca. 10.000 auto's en gebruikt ruim 4 miljoen m² vloeroppervlak (BVO) in kantoorgebouwen.² Als het Rijk een koploperspositie in duurzame bedrijfsvoering bereikt, kan het Rijk niet alleen als een goed voorbeeld dienen, maar heeft het ook een enorme impact op de markt van producten en diensten.

Met duurzaam inkopen wordt bedoeld het toepassen van milieu- en sociale criteria bij het inkoopproces, met als gevolg de daadwerkelijke levering van producten of diensten die aan deze milieu- en sociale criteria voldoen. Dit betekent dat organisaties die duurzaam inkopen rekening houden met het milieu en met sociale aspecten. Met sociale aspecten wordt bijvoorbeeld bedoeld op arbeidsomstandigheden, zoals het vermijden van kinderarbeid. Bij milieuaspecten gaat het om het effect van het product op het milieu, bijvoorbeeld door energie- of materiaalgebruik.

Voor duurzaam inkopen door overheden zijn doelstellingen geformuleerd. In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van de doelstellingspercentages zoals deze afgesproken zijn door de verschillende overheidssectoren. De overheden hebben afgesproken deze percentages op te vatten als resultaatsverplichting.

Tabel 1.1: Doelstellingspercentages per sector

Sector	Doelstellingspercentages
Kerndepartementen	▪ 100% in 2010
Agentschappen en diensten	▪ 100% in 2010
Provincies	▪ 50% in 2010
Gemeenten	▪ 75% in 2010 ▪ 100% in 2015
Waterschappen	▪ 50% in 2010
Universiteiten ³	▪ 50% in 2012
Hogescholen	▪ 50% in 2012

¹ Kamerbrief Ministers van VROM en Ontwikkelingssamenwerking, Kabinetsbrede aanpak duurzame ontwikkeling, (Tweede Kamer 30196, nr 32, mei 2008)

² Ibid.

³ Op 3 december 2008 is het convenant duurzaam inkopen hoger onderwijs afgesloten, waarin universiteiten en hogescholen zich ten doel hebben gesteld om uiterlijk 2012 voor 50 % van haar aankopen en investeringen duurzaam in te kopen.

Ook op Europees niveau wordt vorm gegeven aan duurzaam inkopen. De ministers hebben als doelstelling geformuleerd dat in elke lidstaat minimaal de helft van de aanbestedingen in 2010 groen zijn⁴. Hiermee zijn de doelstellingen van Nederland zowel wat betreft omvang als wat betreft inhoud (ook sociale criteria zijn opgenomen) ambitieuzer. Uit een recent onderzoek bleek dat Nederland in 2006/2007 gemiddeld in 50% van de aanbestedingen (niet gewogen op inkoopvolume) voldoet aan groene criteria zoals vastgesteld door de Europese Commissie.⁵

Het meten van de voortgang van duurzaam inkopen bij de Nederlandse overheden is van belang voor de verdere ontwikkeling en aansturing van het beleid. Sinds 2006 bericht het Nederlandse kabinet elke twee jaar de Tweede Kamer over de voortgang op de resultaatsverplichting door middel van een monitor. De Monitor Duurzaam Inkopen (MDI) 2008 is onderdeel van een meerjarige monitoring waarvan de eerste in 2006, de Monitor Duurzame Bedrijfsvoering Overheden (MDBO), heeft plaatsgevonden⁶. De uitkomsten van de Monitor Duurzaam Inkopen 2008 worden gerapporteerd aan de Tweede Kamer.

---

⁴ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Public procurement for a better environment. {SEC(2008) 2124} {SEC(2008) 2125} {SEC(2008) 2126}, July 2008.

⁵ Collection of statistical information on Green Public Procurement in the EU, Final report on data collection results. PricewaterhouseCoopers, Significant, Ecofys, January 2009.

⁶ Het rapport is te vinden op http://www.senternovem.nl/duurzaaminkopen/monitor_duurzaam_inkopen/index.asp

2 Methodiekbeschrijving

2.1 Doelstelling en reikwijdte

2.1.1 Doelstelling

De doelstelling van de MDI 2008 is het meten van het huidige niveau en de voortgang van duurzaam inkopen bij overheden in Nederland. De voortgang wordt daar waar mogelijk bepaald aan de hand van een vergelijking met de resultaten van de MDBO van 2006. Omdat het duurzaam inkopen beleid nog vrij jong is, wordt er naast de daadwerkelijke inkooppraktijk ook gekeken naar de borging van duurzaam inkopen in het beleid en processen van overheden. Vooral dit laatste geeft een belangrijke indicatie voor toekomstige ontwikkelingen in de duurzame inkooppraktijk.

De MDI 2008 meet duurzaam inkopen op twee vlakken:

1. De toepassing van duurzaam inkopen: hoeveel wordt er daadwerkelijk duurzaam ingekocht.
2. De inbedding van duurzaam inkopen: in hoeverre is duurzaam inkopen geborgen in het beleid en de processen van de organisatie.

De monitor wordt uitgevoerd onder verschillende overheidssectoren. Zowel het Rijk (kerndepartementen en agentschappen) als waterschappen, provincies en gemeenten vallen binnen de onderzoekspopulatie. Voor gemeenten maken we een onderscheid tussen gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, met een inwonertal tussen de 50.000 en 100.000 en met minder dan 50.000 inwoners. Deze groepen waren ook onderdeel van de MDBO 2006. Dit jaar worden voor het eerst ook universiteiten en hogescholen meegenomen in de Monitor Duurzaam Inkopen.

2.1.2 Geselecteerde productgroepen

De toepassing van duurzaam inkopen wordt gemeten aan de hand van duurzaamheidscriteria die in de aanbestedings- en inkoopprocedures van specifieke productgroepen zijn opgenomen. Deze duurzaamheidscriteria (eisen en wensen) worden centraal en eenduidig per productgroep vastgesteld. Voor een aantal van de productgroepen zijn de officiële criteria sinds enige tijd beschikbaar voor overheden, echter voor veel productgroepen stonden de criteria bij de voorbereiding van de MDI nog niet vast⁷. Daarom is er een tweedeling gemaakt in de productgroepen (zie onderstaande tabel):

1. deel 1: productgroepen waarvoor de criteria recent, uiterlijk in mei 2008, vastgesteld zijn. Deze productgroepen worden primair gebruikt om het niveau van duurzaam inkopen te meten. Bij productgroepen waar de criteria gedeeltelijk overeenkomen met de criteria zoals die in 2006 golden, kan voor deze criteria een vergelijking worden gemaakt tussen 2006 en 2008.
2. deel 2: productgroepen waarvoor de criteria niet recent zijn vastgesteld maar die in 2006 wel zijn bevraagd. Deze productgroepen zijn met name bevraagd om een meer uitgebreide vergelijking met de resultaten van 2006 mogelijk te maken. Overigens wordt opgemerkt dat

---

⁷ Voor een overzicht van alle productgroepen en de bijbehorende criteria, zie www.senternovem.nl/duurzaaminkopen

de productgroepen uit deel 2 niet worden meegenomen bij de berekening van de percentages duurzaam inkopen, omdat daarvoor slechts de productgroepen waarvoor recent vastgestelde criteria bestaan worden meegenomen.

Tabel 2.1: Productgroepen in de Monitor Duurzaam Inkopen 2008

Productgroepen deel 1 (meten niveau duurzaam inkopen)	Productgroepen deel 2 (vergelijking 2006)
Schoonmaakdienstverlening	Gebouwen nieuwbouw
Elektriciteit	Gebouwen renovatie
Gas	Inhuur externen
Catering	Wegennet
ICT-hardware	Groenvoorziening
Reproductieapparatuur & tonercartridges	Hout
Papier	
Dienstauto's	
Zware motorvoertuigen	
Mobiele werktuigen	
Openbaar vervoer / Aangepast vervoer / Leerlingenvervoer	

De resultaten die per sector en productgroep worden getoond in hoofdstukken 5 t/m 7 betreffen alleen de productgroepen uit deel 1. De productgroepen uit deel 2 van de vragenlijst zijn meegenomen in deze Monitor aangezien zij onderdeel waren van de Monitor in 2006. In hoofdstuk 8 presenteren we de vergelijking tussen 2006 en 2008 voor deze productgroepen, en voor die productgroepen waarvan de criteria voldoende overeenkomen met de criteria zoals die in 2006 golden, is ook een vergelijking gemaakt van de productgroepen uit deel 1.

In hoofdstuk 5, waar de resultaten worden gepresenteerd op sectorniveau, zullen de productgroepen die voor een bepaalde sector niet bevraagd zijn vanwege mindere relevantie van die productgroep voor de betreffende sector niet worden getoond (n.v.t.).

2.2 Het monitoren van duurzaam inkopen

2.2.1 Het meten van het niveau van duurzaam inkopen

Het niveau van duurzaam inkopen wordt voor de productgroepen uit deel 1 (Tabel 2.1) gemeten op twee manieren:

1. het percentage duurzame inkopen voor de bevraagde productgroepen, op basis van het inkoopvolume van de inkooptrajecten (€)
2. het percentage duurzame inkopen voor de bevraagde productgroepen, op basis van het aantal inkooptrajecten voor de betreffende productgroep (#)

Het eerste percentage geeft aan welk deel van het totale bedrag dat voor overheidsinkopen aan de bevraagde productgroepen wordt uitgegeven, wordt besteed aan duurzaam inkopen. Het tweede

percentage geeft aan welk deel van inkooptrajecten voor de bevraagde productgroepen voldoet aan alle duurzaamheidseisen. De weging op basis van inkoopvolume is relevant om het relatieve belang van productgroepen in de inkoopportefeuille te laten meetellen. Op die manier tellen de productgroepen waaraan meer geld wordt uitgegeven (zoals gebouwen en elektriciteit) zwaarder mee in het berekende percentage.

Het is belangrijk om op te merken dat, omdat in veel gevallen een groot inkoopvolume ook een relatief grote milieu-impact met zich mee brengt, de doelstellingspercentages zoals weergegeven in Tabel 1.1 worden gebaseerd op inkoopvolumes. De berekening van het percentage is als volgt: het jaar-inkoopvolume van productgroepen waarvan de laatste inkopen voldoen aan alle duurzaamheidseisen, gedeeld door het jaar-inkoopvolume van alle productgroepen binnen het onderzoek waarvoor door de betreffende organisatie een inkoop is afgerond, uitgedrukt in een percentage.

Bovengenoemde berekening bevat drie belangrijke kenmerken:

1. Een inkoop wordt geclassificeerd als duurzaam, als de inkoop voldoet aan **alle duurzaamheidseisen** van deze productgroep. Naast duurzaamheidseisen zijn er ook duurzaamheidswensen. Deze worden niet meegenomen in de meting van het niveau duurzaam inkopen, maar worden bij de presentatie van de resultaten als een aparte groep getoond.
2. Bij de bepaling van het niveau van duurzaam inkopen worden alleen **afgeronde inkooptrajecten** meegenomen. Lopende inkooptrajecten zijn ook een onderdeel van dit onderzoek, de resultaten hiervan worden echter apart gepresenteerd.
3. Zoals eerder aangegeven worden alleen de **productgroepen uit deel 1** (Tabel 2.1) meegenomen bij de bepaling van het niveau van duurzaam inkopen.

Door middel van een online vragenlijst is een beeld geschetst van de huidige stand van zaken met betrekking tot duurzaam inkopen aan de hand van de meest recente afgeronde inkooptrajecten voor verschillende organisaties. Indien het inkooptraject een uitzondering betrof aangaande de toegepaste criteria, zijn de gegevens gebaseerd op een gemiddeld inkooptraject voor de afgelopen twee jaren. Alleen indien geen recente inkooptraject is afgerond is gekeken naar eventuele lopende inkooptrajecten. Indien het een raamovereenkomst of mantelcontract betrof zijn de voor die inkopen geldende criteria geanalyseerd.

Voor de productgroepen die meer dan één product beslaan⁸, is een deling gemaakt binnen die productgroep. Door per product te kijken naar het wel of niet voldoen aan de eisen en wensen is voor de gehele productgroep bepaald in hoeverre aan alle voor de productgroep geldende eisen en wensen is voldaan. Indien slechts één product is ingekocht is alleen gekeken naar het wel of niet voldoen aan de eisen en wensen voor dat product, indien alle producten zijn ingekocht is gekeken naar het wel of niet voldoen aan alle eisen en wensen voor de gehele productgroep.

---

⁸ Het betreft hier de productgroepen ICT-Hardware, Reproductieapparatuur en tonercartridges, Dienstauto's en Openbaar Vervoer, aangepast vervoer en leerlingenvervoer.

2.2.2 Het meten van de borging van duurzaam inkopen in beleid en processen

Het dynamische karakter van de criteria voor duurzaam inkopen zorgt ervoor dat het meten van de voortgang complex is. Daarom is er, naast de criteria op productgroepniveau, gekeken naar de mate waarin duurzaam inkopen is ingebed in het beleid en de processen van de organisatie.

Van de beleidsvragen is per antwoordoptie het percentage respondenten berekend dat de optie heeft aangevinkt. Het aantal respondenten dat een bepaalde antwoordoptie heeft aangevinkt wordt daartoe gedeeld door het totale aantal respondenten dat de bijbehorende vraag heeft ingevuld.

2.2.3 Dataverzameling door middel van een digitale vragenlijst

De dataverzameling die gebruikt wordt om de percentages duurzaam inkopen te meten is afkomstig van de overheden zelf. Een digitale vragenlijst is uitgestuurd naar inkopers van overheidsorganisaties in alle 9 sectoren, waarin aan deze organisaties werd gevraagd om voor de verschillende productgroepen aan te geven of het meest recent afgeronde inkooptraject wel of niet aan de verschillende duurzaamheidscriteria (eisen en/of wensen) voldoet. Het betreft hier alleen inkopen vanaf september 2006, met een ondergrens aan de omvang van het inkooptraject die productgroepafhankelijk is.

Als er de afgelopen twee jaar geen inkooptraject is afgerond voor een bepaalde productgroep, werden organisaties ook in de gelegenheid gesteld om aan te geven of duurzaamheidseisen en/of –wensen worden meegenomen in een lopend inkooptraject. Deze dataverzameling is gebruikt om te meten in hoeverre criteria in de meest recente inkooptrajecten worden meegenomen; ze tellen echter niet mee voor de bepaling van de percentages duurzaam inkopen zoals beschreven in paragraaf 2.2.1. Voor de productgroepen uit deel 2 (zie Tabel 2.1) zijn er geen vragen gesteld over lopende inkooptrajecten.

In de vragenlijst is een deel opgenomen met vragen over borging van duurzaam inkopen in beleid en processen. De antwoorden op deze vragen zijn vooral gebruikt voor de analyse van de kwalitatieve en organisatorische aspecten van duurzaam inkopen bij overheden.

Voor het Rijk (kerndepartementen en agentschappen) is ook gevraagd om de jaarlijkse inkoopvolumes per ingekochte productgroep in te vullen. Deze worden gebruikt om de verschillende productgroepen te wegen voor de berekening van het eerste percentage. Voor de overige sectoren (provincies, gemeenten, waterschappen, universiteiten en hogescholen) is gebruikt gemaakt van sectorgemiddelden per productgroep. Deze gegevens zijn afkomstig van de Nalevingsmeting Europese Aanbestedingen.⁹

Voor de sectoren met een populatie van meer dan 50 organisaties (d.i. agentschappen en gemeenten met minder dan 50.000 inwoners) is gebruik gemaakt van een door het Ministerie van VROM gedane steekproef. Dit betekent, in combinatie met het feit dat niet in alle sectoren een respons van 100% is gehaald, dat niet alle individuele overheidsorganisaties in de genoemde sectoren konden worden gehoord (zie Tabel 3.1). De responsaantallen zijn echter hoog genoeg om met een hoge mate van zekerheid te kunnen zeggen dat de gepresenteerde resultaten een

---

⁹ Nalevingsmeting Europees Aanbesteden 2006. Significant, November 2008.

correcte weergave van de werkelijkheid geven.

In oktober 2008 hebben ruim 300 inkopers van overheidsorganisaties een uitnodiging voor de vragenlijst ontvangen. Na 6 weken is de vragenlijst gesloten. Eind december en begin januari zijn er enkele tientallen organisaties actief benaderd met de vraag gesteld om alsnog de vragenlijst in te vullen. Dit ter verhoging van de respons in de sectoren agentschappen en gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Op 13 januari 2009 is de vragenlijst definitief gesloten.

Door middel van verificatie-interviews in iedere sector, is steekproefsgewijs bekeken hoe de gegeven antwoorden door de respondenten onderbouwd werden. De resultaten van de verificatie-interviews hebben niet geleid tot twijfel over de betrouwbaarheid of bruikbaarheid van de gegevens. Tevens zijn de respondenten in de gelegenheid gesteld om, indien van toepassing, aan te geven waarom voor een bepaalde productgroep (nog) niet is voldaan aan de duurzaamheidseisen. Hoewel het te ver strekt om hiervan een overzicht voor alle sectoren te geven in dit rapport, is dit wel voor de kerndepartementen gedaan in Hoofdstuk 7. Bovendien zullen de antwoorden wel zullen worden gebruikt in het verder ontwikkelen van het beleid voor duurzaam inkopen.

2.2.4 Aannames en schattingen

Zoals in veel onderzoeken is het ook voor de Monitor Duurzaam Inkopen 2008 noodzakelijk geweest een aantal aannames te maken en schattingen te doen. In deze paragraaf wordt inzicht geboden in welke aannames en schattingen het betreft.

Voor het berekenen van de percentages duurzaam inkopen gebaseerd op inkoopvolumes, is het nodig geweest om op basis van de gegevens uit de Nalevingsmeting 2006¹⁰ de inkoopvolumes voor 2008 te extrapoleren. Dit heeft geleid tot totaalbedragen per productgroep per sector. Vanwege het gebrek aan de exacte inkoopvolumes per organisatie is het niet mogelijk om de percentages op basis van inkoopvolume in meer detail te berekenen dan op sectorniveau (hoofdstuk 5) dan wel op productgroepniveau (hoofdstuk 6). De inkoopvolumes voor de kerndepartementen en de agentschappen en diensten zijn niet geschat, deze zijn aan de respondenten bevraagd.

Omdat het niet mogelijk was om voor alle productgroepen een betrouwbare schatting te maken aan de hand van de Nalevingsmeting, zijn een aantal inkoopvolumes op andere manieren geschat. Dit geldt voor de productgroepen gas en elektriciteit voor alle sectoren (met uitzondering van de kerndepartementen en de agentschappen en diensten) en voor de productgroep papier voor de sectoren waterschappen en hogescholen.

Het is niet mogelijk gebleken een goede schatting te maken voor de inkoopvolumes van alle sectoren voor mobiele werktuigen, noch voor de inkoopvolumes van de waterschappen voor zware motorvoertuigen, noch voor de inkoopvolumes van de hogescholen voor dienstauto's. Vanwege het relatief lage aantal respondenten dat de betreffende vragen (36 respondenten voor mobiele voertuigen, vier waterschappen voor zware motorvoertuigen en twee hogescholen voor

---

¹⁰ Ibid.

dienstauto's) had beantwoord is ervoor gekozen om deze inkooptrajecten in de berekening van de percentages op basis van inkoopvolume buiten beschouwing te laten. Tot slot geldt voor de inkoopvolumes van de productgroep reproductieapparatuur en tonercartridges dat bij deze inkoopvolumes de tonercartridges niet inbegrepen zijn.

Vanwege het bovenstaande zijn de tabellen in hoofdstuk 5 en 6, op de eerste overzichtsfiguren (Figuur 5.1 en 6.1) en -tabellen (Tabellen 5.1 en 6.1) na, gebaseerd op het aantal inkooptrajecten en niet gewogen naar inkoopvolume.

Verder zijn, om de vergelijkbaarheid met de MBO 2006 te vergroten, de resultaten voor het agentschap Belastingdienst / Centrum voor Facilitaire Dienstverlening opgeteld bij de resultaten voor het Ministerie van Financiën. Tot slot maken de resultaten van Rijkswaterstaat deel uit van de resultaten van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

3 Respons van de vragenlijst

Onderstaande tabel geeft het aantal respondenten weer dat de vragenlijst van de Monitor Duurzaam Inkopen heeft ingevuld. In de tabel is onderscheid gemaakt tussen Respons 1 en Respons 2:

Respons 1: Hierin zijn meegenomen de respondenten die slechts een deel van de vragenlijst hebben ingevuld, maar minimaal de vragen over de borging van duurzaam inkopen en het beleid en de processen hebben beantwoord.

Respons 2: Hierin zijn de respondenten meegenomen die de vragen voor minimaal één van de productgroepen hebben ingevuld. Het invullen van de vragen betekent dat de respondent de vragen voor die productgroep heeft beantwoord, niet noodzakelijkerwijs dat er afgeronde of lopende inkooptrajecten gemeld zijn.

Tabel 3.1: Overzicht aantal respondenten per sector

Sector	Populatie (#)	Steekproef (#)	Respons 1 (#)	Respons 1 (%)	Respons 2 (#)	Respons 2 (%)	
Kerndepartementen	13	13	13	100%	13	100%	
Agentschappen en diensten ¹¹	95	40	27	68%	23	58%	
Provincies	12	12	11	92%	11	92%	
Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	25	25	17	68%	17	68%
	50.000 - 100.000	41	41	21	51%	21	51%
	< 50.000	377	109	60	55%	56	51%
Waterschappen	27	27	17	63%	16	59%	
Universiteiten	14	14	13	93%	13	93%	
Hogescholen	41	40	24	60%	22	55%	
Totaal	645	321	203	63%	193	60%	

3.1 Interpretatie van de resultaten

Voor een correcte interpretatie van de gegevens in de bovenstaande tabel dient een context geschetst te worden. Ten eerste komt uit Tabel 3.1 naar voren dat voor zeven van de negen sectoren (bijna) de gehele populatie is uitgenodigd om deel te nemen aan de Monitor Duurzaam Inkopen 2008. Voor de twee sectoren waarvan niet de gehele populatie is uitgenodigd, namelijk de agentschappen en diensten en de gemeenten met minder dan 50.000 inwoners, is op basis van gegevens van het Ministerie van VROM een steekproef gedaan. Over het geheel genomen betekent dit dat de Monitor Duurzaam Inkopen een groot deel van de onderzoekspopulatie heeft bereikt.

¹¹ Dit is het aantal aanbestedende diensten en agentschappen zoals beschreven op www.europeseaanbestedingen.eu

Ten tweede ligt voor de conclusies met betrekking tot de borging van duurzaam inkopen in het beleid en processen de gemiddelde respons op 63%, wat een hoge nauwkeurigheid van de resultaten waarborgt. Om iets te kunnen zeggen over de nauwkeurigheid van de resultaten met betrekking tot de criteriavragen over de specifieke productgroepen kan niet worden volstaan met de weergegeven percentages voor Respons 2. Respons 2 geeft aan welk deel van de aangeschreven respondenten minimaal voor één productgroep de vragen heeft beantwoord. Voor het berekenen van de percentages in dit rapport zijn ook de ingevulde vragen meegenomen van die respondenten die de vragenlijst weliswaar niet hebben afgerond, maar die wel de vragen voor bepaalde productgroepen hebben beantwoord. Met andere woorden, de cijfers voor Respons 2 in Tabel 3.1 geven een maximale waarde aan. De werkelijke waarde ligt in veel gevallen lager, omdat niet de vragen voor alle productgroepen zijn beantwoord. Op basis van de respons kunnen we concluderen dat de resultaten die worden getoond in dit rapport een goede reflectie van de werkelijkheid zijn.

Ten derde dient opgemerkt te worden dat een inherente beperking aan een onderzoek als de Monitor Duurzaam Inkopen 2008 is dat niet alle producten die door de benaderde organisaties worden ingekocht, bevroegd kunnen worden. Slechts een selectie van producten wordt gedekt door de vragen per productgroep en slechts een selectie van productgroepen wordt gedekt door de vragenlijst. Dit betekent dat de resultaten zoals die in dit rapport gepresenteerd worden niet gelden voor alle door de benaderde organisaties aanbestede producten.¹²

De aantallen respondenten die per sector criteriavragen van een bepaalde productgroep hebben ingevuld staan weergegeven in Tabel 3.2. Het betreft hier zowel lopende als afgeronde inkooptrajecten.

---

¹² Voor een overzicht van alle productgroepen, zie www.senternovem.nl/duurzaaminkopen

Tabel 3.2: Overzicht aantal respondenten (afgeronde en lopende inkooptrajecten) per productgroep per sector

	Kerndepartementen	Agentschappen	Provincies	Gemeenten >100.000	Gemeenten 50.000 - 100.000	Gemeenten <50.000	Waterschappen	Universiteiten	Hogescholen	TOTAAL
Productgroepen deel 1:										
Schoonmaakdienstverlening	13	19	11	14	17	46	16	13	22	171
Elektriciteit	13	13	10	13	21	49	16	11	19	165
Gas	7	10	10	12	16	41	14	8	17	135
Catering	13	17	9	13	16	25	13	7	16	129
ICT-hardware	12	13	10	15	17	30	14	12	21	144
Reproductieapparatuur & tonercartridges	11	11	9	11	13	31	15	10	17	128
Papier	13	15	10	15	17	42	13	11	19	155
Dienstauto's	12	9	10	14	16	17	15	4	2	99
Zware motorvoertuigen	n.v.t.	n.v.t.	0	11	12	21	4	n.v.t.	n.v.t.	48
Mobiele werktuigen	n.v.t.	n.v.t.	1	5	7	13	10	n.v.t.	n.v.t.	36
Openbaar vervoer / Aangepast vervoer / Leerlingenvervoer	n.v.t.	n.v.t.	6	10	12	33	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	61
Productgroepen deel 2:										
Gebouwen nieuwbouw	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	9	6	9	4	n.v.t.	n.v.t.	28
Gebouwen renovatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	12	5	9	2	n.v.t.	n.v.t.	28
Inhuur externen	12	23	11	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	46
Wegennet	n.v.t.	n.v.t.	11	16	16	44	3	n.v.t.	n.v.t.	90
Groenvoorziening	n.v.t.	6	6	12	16	43	11	n.v.t.	n.v.t.	94
Hout	n.v.t.	5	5	13	12	18	12	n.v.t.	n.v.t.	65

Ten vierde is per productgroep een ondergrens aangegeven voor het inkoopvolume van het inkooptraject aan de hand waarvan de vragen worden beantwoord. Welke waarden het betreft is terug te vinden in iedere eerste vraag van een productgroep, zie Annex D. Tot slot dient te worden opgemerkt dat indien het inkoopvolume van een bundel van inkopen het betreffende minimum inkoopvolume overtreft, de criteria waaraan de bundel voldoet wel zijn bevestigd. Dit betekent dat een aantal inkooptrajecten, waarvan het inkoopvolume het aangegeven minimum niet overschreden, ook is meegenomen in de analyse.

4 Borging duurzaam inkopen in beleid en processen

In de MDI 2008 is, net als in de MDBO 2006, een aantal vragen gesteld over het beleid met betrekking tot duurzaam inkopen, en de implementatie daarvan. De antwoorden op deze vragen bieden inzicht in de mate waarin duurzaam inkopen leeft binnen een organisatie en in hoeverre het onderdeel is van de dagelijkse bedrijfsvoering, maar op een heel andere manier dan het beoordelen of duurzaamheidscriteria wel of niet zijn toegepast bij het inkopen van verschillende producten.

4.1 Duurzaamheid en duurzaamheidsdoelstellingen

Veelal is het beleid rond duurzaam inkopen bepaald en wordt er gestart met de uitwerking en de implementatie van duurzaamheidscriteria bij het inkoopbeleid. Er wordt bij de open vraag over het beleid en de implementatie van duurzaam inkopen in de organisatie aangegeven dat dit een uitdagend proces is en dat er interesse bestaat in de activiteiten van andere organisaties:

“Beleid is helder. Praktijk vergt inspanningen om het geformuleerde beleid ook daadwerkelijk concreet te maken, te implementeren en uit te voeren”.

“Duurzaam inkopen is dynamisch en een leerproces. Wat op het ene moment nog duurzaam is, is dat vlak daarna al niet meer. Het is een constante - uitdagende! - zoektocht”.

Tabel 4.1: Duurzaamheid en duurzaamheidsdoelstellingen binnen organisaties

% organisaties die vragen met 'ja' hebben beantwoord										
	Kerndepartementen	Agentschappen	Provincies	Gemeenten >100.000	Gemeenten 50.000 - 100.000	Gemeenten <50.000	Waterschappen	Universiteiten	Hogescholen	TOTAAL
Organisatie beschikt over milieumanagement -systeem (ISO 14001 of EMAS)	50%	19%	8%	12%	19%	4%	47%	31%	4%	17%
Organisatie heeft doelstellingspercentages met betrekking tot duurzaam inkopen geformuleerd	64%	31%	91%	59%	75%	54%	63%	46%	24%	53%

Uit de cijfers komt naar voren dat de organisaties gemiddeld in slechts 17% van de gevallen beschikken over een milieumanagementsysteem. De kerndepartementen en de waterschappen beschikken hier in veel grotere mate over dan de overige sectoren. Maar een gering deel van de hogescholen en kleinste gemeenten beschikt over een dergelijk systeem.

Met betrekking tot het formuleren van doelstellingspercentages liggen de percentages over het

algemeen een stuk hoger. Agentschappen, universiteiten en hogescholen zijn de enige sectoren die in minder dan de helft van de gevallen doelstellingspercentages hebben geformuleerd. Bijna alle provincies hebben doelstellingspercentages geformuleerd.

Op de vraag of de organisatie doelstellingspercentages heeft geformuleerd met betrekking tot duurzaam inkopen antwoordt het gros van de respondenten dat er doelstellingen geformuleerd zijn, variërend van 100% duurzaam inkopen met geïdentificeerde stappen tot het volgen van het beleid van de Rijksoverheid. Het valt op dat met name milieu aspecten worden voorgedragen.

“Bij aanbestedingen krijgen inschrijvers die voldoen aan criteria SenterNovem voorrang.”

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de open antwoorden gegeven door respondenten die de vraag “Heeft uw organisatie doelstellingspercentages met betrekking tot duurzaam inkopen geformuleerd?” met “Ja” hebben beantwoord. Het is belangrijk op te merken dat alleen die doelstellingspercentages zijn meegenomen die (1) exact overeenkomen met het in Tabel 1.1 gestelde doelstellingspercentages, (2) lager zijn dan het in Tabel 1.1 gestelde percentage, of pas op een later moment behaald hoeft te zijn (dus minder ambitieuze doelstellingen) en (3) hoger zijn dan het in Tabel 1.1 gestelde percentage of al op een eerder moment behaald dient te zijn (dus meer ambitieuze doelstellingen). Tussentijdse doelstellingspercentages om de in Tabel 1.1 gestelde doelstellingen te bereiken zijn niet meegenomen.

Tabel 4.2: Geformuleerde doelstellingspercentages per sector

	Kerndepartementen	Agentschappen	Provincies	Gemeenten >100.000	Gemeenten 50.000 - 100.000	Gemeenten <50.000	Waterschappen	Universiteiten	Hogescholen
Doelstellingpercentage (%.jaar) ¹³	100% 2010	100% 2010	50% 2010	75% 2010	75% 2010	75% 2010	50% 2010	50% 2012	50% 2012
geformuleerd percentage is hoger dan doelstellingspercentage of wordt eerder bereikt	30%	11%	36%	46%	6%	6%	40%	17%	57%
geformuleerd percentage is minimaal doelstellingspercentage	70%	67%	64%	31%	59%	68%	60%	83%	43%
geformuleerd percentage is lager dan doelstellingspercentage of wordt later bereikt	0%	22%	0%	23%	35%	26%	0%	0%	0%

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat, in die gevallen die afwijken van de centrale doelstellingen, alleen bij de agentschappen en de gemeenten met minder dan 100.000 inwoners de doelstellingen

¹³ Gemeenten hebben zich tevens ten doel gesteld om in 2015 voor 100% duurzaam in te kopen. Dit doelstellingspercentage is niet meegenomen in de gepresenteerde cijfers in deze tabel.

over het algemeen minder ambitieus geformuleerd zijn. De overige sectoren hebben in de meeste gevallen een meer ambitieuze doelstelling geformuleerd.

4.2 Implementatie van duurzaam inkopen

Tabel 4.3: Implementatie van duurzaam inkopen binnen organisaties

% organisaties die vraag met 'ja' hebben beantwoord, per optie										
Op welke wijze is duurzaam inkopen geïmplementeerd?	Kerndepartementen	Agentschappen	Provincies	Gemeenten >100.000	Gemeenten 50.000 - 100.000	Gemeenten <50.000	Waterschappen	Universiteiten	Hogescholen	Totaal
a: plan van aanpak voor duurzaam inkopen is vastgesteld	36%	15%	0%	41%	17%	13%	12%	31%	4%	17%
b: relevante actoren in inkoopproces zijn op de hoogte van doelstelling	71%	48%	36%	76%	52%	42%	76%	77%	42%	53%
c: relevante actoren in inkoopproces zijn op de hoogte hoe zij criteria voor duurzaam inkopen moeten toepassen	64%	52%	27%	71%	30%	25%	53%	69%	29%	41%
d: verantwoordelijkheden voor duurzaam inkopen zijn vastgelegd en bekend	43%	7%	9%	47%	22%	18%	24%	23%	8%	20%
e: op standaarden voor inkoopformulieren is het aspect duurzaam inkopen opgenomen	64%	26%	27%	35%	39%	20%	12%	31%	8%	26%
f: binnen de organisatie wordt gecommuniceerd over (de voortgang van) duurzaam inkopen	50%	26%	27%	59%	52%	60%	53%	69%	46%	50%

Zoals uit de bovenstaande tabel is af te lezen geldt voor meer dan de helft van de organisaties dat de relevante actoren in het inkoopproces op de hoogte zijn van de geldende doelstelling betreffende duurzaam inkopen. Vooral de kerndepartementen, grote gemeenten, waterschappen en universiteiten geven aan dat intern bekendheid bestaat over de doelstellingen.

Uit de tabel komt eveneens naar voren dat binnen de helft van de organisaties wordt gecommuniceerd over (de voortgang van) duurzaam inkopen. De agentschappen en provincies vallen in deze vergelijking het meest op, net iets meer dan een kwart van deze organisaties geeft aan dat deze communicatie plaatsvindt.

Over het algemeen komt uit de bovenstaande gegevens naar voren dat, hoewel duurzaamheid wel een belangrijke rol speelt binnen de organisaties, de structurele implementatie ervan nog niet altijd is doorgevoerd. Voor alle sectoren geldt dat het vaststellen van een plan van aanpak voor

duurzaam inkopen veel minder is gebeurd dan de twee eerder genoemde communicatie gerelateerde maatregelen.

Onder de provincies, de gemeenten met minder dan 100.000 inwoners en de hogescholen zijn de relevante actoren in het inkoopproces in minder dan de helft van de gevallen op de hoogte van hoe de criteria voor duurzaam inkopen toegepast dienen te worden. De verantwoordelijkheden voor duurzaam inkopen zijn bij de kerndepartementen en de grote gemeenten het vaakst vastgelegd. De kerndepartementen geven ook het meest aan dat duurzaam inkopen een standaard aspect is van de inkoopformulieren.

Er komt uit de antwoorden op de open vraag duidelijk naar voren dat de respondenten zich in verschillende fases van het implementatietraject bevinden. Een deel van de respondenten geeft aan dat er nog geen enkele sprake is van implementatie. Veruit de meeste respondenten geven echter aan dat beleidsmatig één en ander vastligt maar dat de daadwerkelijke implementatie (bijvoorbeeld het vaststellen van het plan van aanpak) nog niet is afgerond:

“Plan van Aanpak moet nog binnen de eigen organisatie vastgesteld worden”.

Tabel 4.4: Implementatie duurzaamheid in concrete inkopen

% organisaties die vraag met 'ja' hebben beantwoord, per optie										
Op welke wijze wordt in de meeste gevallen duurzaamheid meegenomen bij concrete inkopen?	Kerndepartementen	Agentschappen	Provincies	Gemeenten >100.000	Gemeenten 50.000 - 100.000	Gemeenten <50.000	Waterschappen	Universiteiten	Hogescholen	Totaal
a: duurzame alternatieven worden overwogen in specificatiefase	50%	44%	64%	76%	61%	48%	59%	46%	42%	52%
b: er worden selectie-eisen t.a.v. duurzaamheid gesteld	86%	56%	64%	88%	61%	50%	65%	69%	50%	61%
c: er worden gunningscriteria (wensen) t.a.v. duurzaamheid gesteld, die worden gewogen ten opzichte van prijs en andere criteria	79%	63%	64%	88%	78%	67%	53%	69%	54%	67%
d: Bij de inkoop worden niet alleen aanschafkosten, maar ook gebruikskosten beoordeeld	57%	37%	9%	71%	52%	43%	59%	38%	88%	51%
e: duurzaam inkopen mag iets duurder zijn	64%	22%	36%	71%	57%	32%	47%	8%	42%	40%

Op de vraag “Op welke wijze wordt in de meeste gevallen duurzaamheid meegenomen bij concrete inkopen?” is het meest gegeven antwoord dat er gunningscriteria ten aanzien van duurzaamheid worden gesteld, die worden gewogen ten opzichte van prijs en andere criteria. Ook stellen in alle

sectoren minimaal de helft van de organisaties selectie-eisen ten aanzien van duurzaamheid en worden in veel gevallen duurzame alternatieven overwogen in de specificatiefase.

Vooraf de hogescholen en de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners beoordelen naast de aanschafkosten ook de gebruikskosten van een product. Opvallend is dat maar een klein deel van de Universiteiten aangeeft dat duurzaam inkopen iets duurder mag zijn, terwijl de grote gemeenten en de kerndepartementen dit veel vaker aangeven.

Uit de antwoorden op de open vraag blijkt dat in die gevallen waarin respondenten aangeven dat duurzaamheid op een andere manier dan genoemde opties wordt meegenomen, veelal wordt gekeken naar de criteria van SenterNovem. Er wordt ook aangegeven dat er nog niet of slechts ad hoc naar duurzaamheid in het inkoopproces wordt gekeken. Eén respondent geeft aan dat er wel criteria zijn maar dat er vervolgens niet op gecontroleerd wordt.

“Meestal check op site SenterNovem”.

“Afhankelijk van de producten/diensten worden er wel eisen gesteld. Echter, controle is er niet”.

Daarnaast is aan respondenten gevraagd hoe zij denken in de toekomst gebruik te maken van de criteriadocumenten, zoals die worden gepubliceerd op de website www.senternovem.nl/duurzaaminkopen. Maar liefst 97% van de respondenten geeft aan de criteriadocumenten op enige wijze te gebruiken, variërend van informatiebron of leidraad tot het één op één overnemen in het programma van eisen. Opvallend is dat enkele respondenten aangeven de criteriadocumenten alleen toe te passen bij inkopen met een bepaalde minimale inkoopwaarde.

“Bij iedere grote offerte aanvraag > € 50.000 zullen de door SenterNovem opgestelde en gereed zijnde criteriadocumenten gebruikt gaan worden.”

“De criteria zoals ze nu zijn beschreven, zijn heel goed bruikbaar in de praktijk en zullen we gaan gebruiken.”

4.3 Ervaring met duurzaam inkopen

Tabel 4.5: Ervaringen met betrekking tot de praktijk van duurzaam inkopen

% organisaties die vraag met 'ja' hebben beantwoord, per optie										
Welke ervaringen herkent u met betrekking tot de praktijk van duurzaam inkopen?	Kerndepartementen	Agentschappen	Provincies	Gemeenten >100.000	Gemeenten 50.000 - 100.000	Gemeenten <50.000	Waterschappen	Universiteiten	Hogescholen	Totaal
a: het is moeilijk om goede criteria te vinden voor duurzaam inkopen	64%	37%	55%	53%	57%	65%	53%	54%	54%	56%
b: het is moeilijk om (de mate van zekerheid van) de duurzaamheid van aanbiedingen onderling te beoordelen	57%	56%	55%	35%	57%	45%	59%	77%	50%	52%
c: er is sprake van onvoldoende aanbod van duurzame producten/diensten	21%	11%	27%	41%	17%	15%	18%	23%	17%	19%
d: er is gebrek aan draagvlak voor duurzaam inkopen binnen de organisatie	29%	11%	55%	25%	57%	22%	18%	25%	25%	27%

Veel organisaties geven aan dat het moeilijk is om goede criteria te vinden voor duurzaam inkopen en tevens dat het moeilijk is om (de mate van zekerheid van) de duurzaamheid van aanbiedingen onderling te beoordelen. Wat betreft het aanbod van duurzame producten/diensten geven vergeleken met de overige sectoren vooral de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners aan dat dit onvoldoende is.

Er bestaat een redelijk grote spreiding tussen de sectoren in termen van het bestaan van draagvlak voor duurzaam inkopen binnen de organisaties. De provincies en de gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners geven vooral aan dat er een gebrek is aan draagvlak. De agentschappen geven aan het minst een gebrek aan draagvlak te ervaren.

Wanneer respondenten aangeven dat zij andere ervaringen hebben dan genoemde opties blijkt dat zij zich 'verloren' lijken te voelen in de huidige situatie. De criteria van SenterNovem zijn vertraagd en ingewikkeld voor een kleine organisatie. Er is geen handvat voor uitvoering en geen handzaam controlemechanisme. Ook wordt onervarenheid in het onderwerp en het ontbreken van prioriteit binnen de organisatie naar voren gebracht.

"Pas 1/3 van alle criteria van SenterNovem van de voor ons relevante productgroepen zijn klaar".

"Er is nog geen meetlat beschikbaar om de huidige stand van zaken in kaart te brengen".

Tabel 4.6: Ervaringen met betrekking tot de kosten van duurzaam inkopen

% organisaties die vraag met 'ja' hebben beantwoord, per optie										
Welke ervaringen herkent u met betrekking tot de kosten die verbonden zijn aan duurzaam inkopen?	Kerndepartementen	Agentschappen	Provincies	Gemeenten >100.000	Gemeenten 50.000 - 100.000	Gemeenten <50.000	Waterschappen	Universiteiten	Hogescholen	Totaal
a: duurzame producten/diensten zijn in de aanschaf duurder	64%	44%	45%	53%	57%	63%	59%	38%	58%	56%
b: duurzame producten/diensten zijn op de lange duur goedkoper	29%	26%	18%	41%	35%	30%	29%	46%	21%	30%
c: (meer)kosten zijn reden voor niet duurzaam inkopen	21%	7%	27%	18%	26%	20%	41%	15%	29%	22%

De bovenstaande tabel laat zien dat over het algemeen wordt ervaren dat duurzame producten/diensten in de aanschaf duurder zijn dan niet duurzame producten/diensten, en dat dit verschil niet per definitie wordt opgeheven door de kosten van de producten/diensten op lange termijn. Alleen de universiteiten geven in meer gevallen aan dat duurzame producten/diensten op de lange duur goedkoper zijn dan dat wordt aangegeven dat duurzame producten/diensten in de aanschaf duurder zijn.

Onder de waterschappen is het percentage organisatie dat vindt dat hogere kosten een reden is om niet duurzaam in te kopen, het hoogst. Vooral de agentschappen geven aan dat duurzaam inkopen niet wordt vermeden vanwege eventuele (meer)kosten.

Enigszins in tegenstelling tot wat er uit de cijfers van Tabel 4.6 naar voren komt, geven respondenten in de open antwoorden aan dat zij, wanneer zij andere ervaringen hebben dan genoemde opties, de ervaring afhangt van de productgroep. Er wordt ook aangegeven dat duurzame aankopen niet duurder hoeven te zijn en dat eventuele meerkosten vaak op een andere manier terugverdiend worden:

“Duurzaam inkopen hoeft niet per se duurder te zijn”.

“Meerkosten worden op ander punt terugverdiend”.

5 Resultaten op sectorniveau

In dit hoofdstuk geven we de resultaten van het niveau van duurzaam inkopen per sector weer. In Figuur 5.1 en Tabel 5.1 richten we ons op het niveau van duurzaam inkopen gebaseerd op inkoopvolumes. De overige tabellen in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op aantallen inkooptrajecten, zie ook paragraaf 2.2.4. In de eerste paragraaf worden de sectoren onderling met elkaar vergeleken. Daarna bekijken we per sector welke productgroepen wel of niet duurzaam worden ingekocht.

In de tabellen worden drie percentages weergegeven: ten eerste het percentage van de inkooptrajecten (of het inkoopvolume) dat voldoet aan alle gestelde duurzaamheidseisen voor de productgroep die het betreft. De doelstellingspercentages zoals genoemd in Tabel 1.1 zijn gebaseerd op de percentages gewogen naar inkoopvolume, die aan alle gestelde duurzaamheidseisen voldoen.

Het tweede percentage beoogt het eerste percentage te nuanceren en de inspanningen van organisaties weer te geven door te kijken welke inkooptrajecten (of welk deel van het inkoopvolume) weliswaar nog niet voldoen aan alle duurzaamheidseisen, maar wel aan minimaal de helft van de gestelde eisen. Dit schetst een beeld van hoe ver organisaties op weg zijn met het toepassen van de duurzaamheidseisen.

Tot slot wordt gekeken naar het percentage inkooptrajecten (of van het inkoopvolume) dat voldoet aan minimaal één duurzaamheidswens. Omdat de wensen vaak criteria betreffen die nog een stap verder gaan in termen van duurzaamheidswinst en van inspanning, geven deze cijfers inzicht in het ambitieniveau van de organisatie in termen van duurzaam inkopen.

Overigens is het van belang te benadrukken dat, vanwege de verschillende effecten in termen van duurzaamheid van de eisen en wensen, niet gezegd kan worden dat een hoger percentage automatisch een grotere duurzaamheidswinst betekent. De percentages geven slechts aan in hoeverre aan de gestelde eisen/wensen wordt voldaan.¹⁴

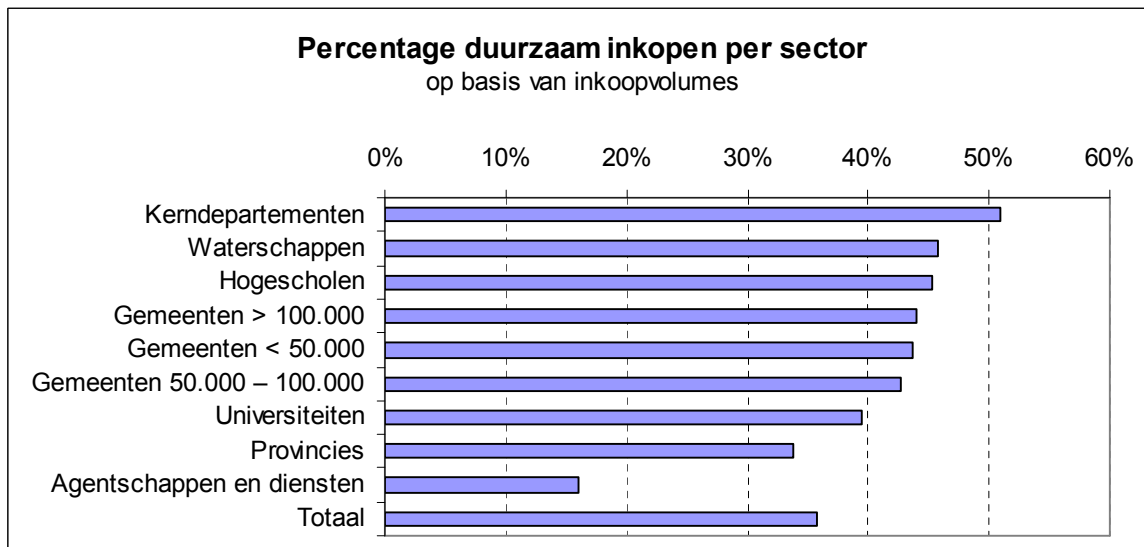
5.1 Overzicht alle sectoren

In Figuur 5.1 zijn de resultaten op basis van inkoopvolumes voor alle productgroepen samen, per sector weergegeven. De percentages zijn berekend voor die productgroepen waarvoor een inkooptraject is afgerond. Alleen productgroepen waarvan de duurzaamheidscriteria vastgesteld zijn sinds mei 2008 (dus productgroepen uit categorie 1) zijn meegenomen. Voor een overzicht van de aannames en schattingen die aan de berekeningen ten grondslag liggen, zie paragraaf 2.2.4.

Alleen de kerndepartementen, zo blijkt uit de resultaten, kopen voor meer dan de helft van de waarde van het inkoopvolume duurzaam in. Daarmee besteden de kerndepartementen het hoogste percentage van hun inkoopvolume duurzaam, de agentschappen besteden het laagste percentage duurzaam.

---

¹⁴ De eisen en wensen zijn per productgroep aangegeven in de vragenlijst in Annex D.

Figuur 5.1: Percentages duurzaam inkopen per sector, gebaseerd op inkoopvolumes (€)

In de twee onderstaande tabellen is weergegeven, voor afgeronde inkooptrajecten, de percentages duurzaam inkopen voor de verschillende sectoren. In Tabel 5.1 zijn deze percentages berekend aan de hand van inkoopvolumes, terwijl Tabel 5.2 de percentages toont op basis van aantallen productgroepen waarvoor de inkooptrajecten voldoen aan alle duurzaamheidscriteria. Tevens zijn de percentages productgroepen toegevoegd waarvoor de inkooptrajecten niet voldoen aan alle maar wel aan minimaal de helft van de duurzaamheidseisen (tussen de 50% en 99% van de eisen) en de percentages productgroepen waarvoor de inkooptrajecten voldoen aan minimaal één duurzaamheidswens. Deze kolommen geven inzicht in hoeverre duurzaamheid wordt meegenomen in het inkooptraject indien niet aan alle duurzaamheidseisen is voldaan. Het percentage dat voldoet aan minimaal één duurzaamheidswens is berekend op basis van het aantal productgroepen waarvoor een wens is geformuleerd.

Net als uit Figuur 5.1 naar voren komt, blijkt uit Tabel 5.1 dat de kerndepartementen van de verschillende sectoren, gewogen naar inkoopvolume, het hoogste percentage productgroepen hebben aanbesteed dat voldoet aan alle duurzaamheidseisen. Als we echter kijken naar hoeveel procent van de productgroepen voldoet aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen, blijkt dat de provincies het hoogste percentage behalen, evenals bij het percentage productgroepen dat voldoet aan minimaal één duurzaamheidswens.

Met betrekking tot de lopende inkooptrajecten ligt het gemiddelde percentage voor productgroepen die voldoen aan alle duurzaamheidseisen veel hoger, voor de kerndepartementen en de agentschappen voldoen alle (twee voor iedere sector) lopende inkooptrajecten aan alle duurzaamheidseisen. Hierbij dient echter wel opgemerkt te worden dat de percentages zijn gebaseerd op een veel kleiner aantal productgroepen waarvoor inkooptrajecten zijn afgerond dan de percentages die berekend zijn voor de afgeronde inkooptrajecten. Het percentage voor het inkoopvolume bij lopende inkooptrajecten dat voldoet aan minimaal één duurzaamheidswens voor alle sectoren gezamenlijk is nagenoeg gelijk aan het percentage voor productgroepen waarvoor

inkooptrajecten zijn afgerond; tussen de sectoren bestaan echter grote verschillen.

Tabel 5.1: Percentages duurzaam inkopen per sector, gebaseerd op inkoopvolumes (€)

	Sector	Aantal inkooptrajecten	Percentage inkooptrajecten dat voldoet aan (gebaseerd op inkoopvolumes in €)			
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens	
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen	94	51%	16%	36%	
	Agentschappen en diensten	105	16%	23%	33%	
	Provincies	72	34%	46%	74%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	122	44%	22%	41%
		50.000 – 100.000	148	43%	26%	33%
		< 50.000	326	44%	17%	24%
	Waterschappen	123	46%	25%	34%	
	Universiteiten	70	40%	16%	41%	
	Hogescholen	125	45%	30%	47%	
Totaal	1185	42%	24%	42%		
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen	2	100%	0%	100%	
	Agentschappen en diensten	2	100%	0%	100%	
	Provincies	14	53%	3%	5%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	11	37%	43%	87%
		50.000 – 100.000	16	45%	8%	58%
		< 50.000	22	38%	22%	13%
	Waterschappen	7	17%	73%	86%	
	Universiteiten	6	51%	0%	4%	
	Hogescholen	8	16%	65%	100%	
Totaal	88	69%	9%	43%		

Uit Tabel 5.2 komt naar voren dat de percentages anders uitvallen wanneer de percentages gebaseerd worden op de aantallen aanbestede of aan te besteden productgroepen. Zo voldoen voor de kerndepartementen en de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners meer dan de helft van de aanbestede productgroepen aan alle duurzaamheidseisen. Dit betekent dat voor de duurdere productgroepen in minder gevallen aan alle duurzaamheidseisen wordt voldaan, dan voor de minder dure productgroepen.

Het gemiddelde percentage aanbestede productgroepen dat voldoet aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen, is bijna gelijk aan dat gebaseerd op inkoopvolume. De waterschappen ronden in vergelijking met de overige sectoren voor het grootste deel van de productgroepen inkooptrajecten af die voldoen aan minder dan alle maar meer dan de helft van de duurzaamheidseisen. Over het algemeen liggen de percentages gebaseerd op aantallen voor de aanbestede productgroepen die voldoen aan minimaal één duurzaamheidswens, gelijk aan die gebaseerd op inkoopvolume.

De percentages voor de lopende inkooptrajecten zijn voor de inkooptrajecten die voldoen aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen heel vergelijkbaar met die van de afgeronde inkooptrajecten. De percentages voor de overige twee groepen (productgroepen waarvan de inkooptrajecten voldoen aan alle duurzaamheidseisen en productgroepen waarvan inkooptrajecten voldoen aan minimaal één duurzaamheidswens) liggen wel iets hoger, hoewel hier wederom rekening dient te worden gehouden met de lagere aantallen waarop de percentages zijn gebaseerd.

Tabel 5.2: Percentages duurzaam inkopen per sector, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

	Sector	Aantal inkooptrajecten	Percentage inkooptrajecten dat voldoet aan (gebaseerd op # inkooptrajecten)			
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens	
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen	94	65%	21%	63%	
	Agentschappen en diensten	105	31%	26%	42%	
	Provincies	72	47%	33%	67%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	122	57%	17%	48%
		50.000 – 100.000	148	44%	26%	44%
		< 50.000	326	36%	24%	30%
	Waterschappen	123	38%	36%	42%	
	Universiteiten	70	39%	26%	45%	
	Hogescholen	125	40%	30%	43%	
Totaal	1185	42%	26%	43%		
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen	2	100%	0%	100%	
	Agentschappen en diensten	2	100%	0%	100%	
	Provincies	14	64%	14%	38%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	11	55%	36%	71%
		50.000 – 100.000	16	63%	13%	67%
		< 50.000	22	41%	27%	27%
	Waterschappen	7	43%	43%	67%	
	Universiteiten	6	50%	0%	25%	
	Hogescholen	8	38%	50%	100%	
Totaal	88	53%	24%	52%		

5.2 Kerndepartementen

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per productgroep en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor kerndepartementen. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen afgeronde inkooptrajecten. Voor alle verdere tabellen in dit hoofdstuk geldt dat daar waar “n.v.t.” is weergegeven, dit een productgroep betreft waarvoor geen duurzaamheidswensen zijn geformuleerd. Omdat voor de productgroep Gas slechts één duurzaamheidseis is geformuleerd is er geen mogelijk om aan te geven dat een inkooptraject voldoet aan minimaal de helft maar niet alle duurzaamheidseisen.¹⁵

Uit de tabel komt naar voren dat voor de productgroep papier het grootste deel van de inkooptrajecten dat door de kerndepartementen is afgerond, voldoet aan alle duurzaamheidseisen. Voor de productgroep catering is in de minste gevallen voldaan aan alle duurzaamheidseisen. Er zijn door de kerndepartementen slechts twee lopende inkooptrajecten ingevuld (zie voor de resultaten met betrekking tot de lopende inkooptrajecten Tabel B.1.1, Annex B), waardoor het niet mogelijk is om een vergelijking te trekken met de percentages voor de lopende inkooptrajecten.

Tabel 5.3: Percentages duurzaam inkopen voor sector kerndepartementen, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Kerndepartementen					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	13	77%	23%	77%
	Elektriciteit ¹⁶	13	77%	23%	31%
	Gas	7	57%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	13	23%	38%	77%
	ICT-hardware	11	82%	0%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	11	64%	36%	n.v.t.
	Papier	14	93%	0%	n.v.t.
	Dienstauto's	12	42%	42%	67%
	Totaal	94	65%	21%	63%

¹⁵ In tegenstelling tot de productgroep Elektriciteit is het niet mogelijk geweest om op basis van de gegeven antwoorden te bepalen of er een inspanning is geleverd richting het voldoen aan de eis, en zo ja, of die valt in de categorie voldoende aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseis.

¹⁶ Hoewel voor Elektriciteit slechts één duurzaamheidseis geldt, namelijk dat er voor 100% duurzame elektriciteit wordt ingekocht, is door de vraagstelling te achterhalen geweest in hoeverre elektriciteit voor tussen de 50% en 99% duurzaam was. De cijfers in deze categorie beogen dan ook de inspanning te honoreren richting het voldoen aan de gestelde duurzaamheidseis. Dit geldt voor alle tabellen waarin de productgroep elektriciteit genoemd is.

5.3 Agentschappen en diensten

In onderstaande tabel is het inkooptrajecten per productgroep en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor agentschappen. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten.

Het hoogste percentage inkooptrajecten dat voldoet aan alle duurzaamheidseisen is door agentschappen afgerond voor de productgroep ICT-hardware. Voor deze productgroep is geen inkooptraject afgerond dat voldoet aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen. Hoewel het percentage voor de productgroep Reproductieapparatuur ook hoog is, voldoet voor de overige productgroepen geen van de productgroepen in meer dan de helft van de gevallen aan alle duurzaamheidseisen. Voor de productgroep gas is er geen inkooptraject afgerond dat voldoet aan alle duurzaamheidseisen.

Er zijn door de agentschappen slechts twee lopende inkooptrajecten ingevuld (zie Tabel B.1.2), waardoor het niet mogelijk is om een vergelijking te trekken met de percentages voor de lopende inkooptrajecten.

Tabel 5.4: Percentages duurzaam inkopen voor sector agentschappen en diensten, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Agentschappen en diensten					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	18	33%	28%	50%
	Elektriciteit	13	31%	31%	15%
	Gas	10	0%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	17	6%	24%	41%
	ICT-hardware	13	77%	0%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	10	60%	30%	n.v.t.
	Papier	15	27%	40%	n.v.t.
	Dienstauto's	9	22%	56%	67%
	Totaal	105	31%	26%	42%

5.4 Provincies

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per productgroep en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor provincies. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten.

Hoewel de provincies voor de productgroepen elektriciteit, ICT-hardware en reproductieapparatuur hoge percentages behalen voor inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen, wordt het gemiddelde percentage vooral omlaag gehaald door de productgroepen zware motorvoertuigen en mobiele werktuigen, waarin geen van de gevallen de inkooptrajecten voldoen aan alle duurzaamheidseisen. Voor de productgroep catering is, ondanks het lage percentage in de categorie inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen, wel serieuze aandacht besteed aan duurzaamheid bij de inkooptrajecten. Dit blijkt uit de hogere percentages die zijn behaald voor inkooptrajecten die voldoen aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen en aan minimaal één duurzaamheidswens.

Bij de lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.1.3) liggen de gemiddelde percentages voor inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen hoger. Omdat de cijfers per productgroep in de meeste gevallen op slechts één lopend inkooptraject zijn gebaseerd, valt er op productgroep niveau geen vergelijking te maken tussen de afgerond en lopende inkooptrajecten.

Tabel 5.5: Percentages duurzaam inkopen voor sector provincies, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Provincies					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	9	44%	56%	100%
	Elektriciteit	9	89%	11%	11%
	Gas	9	33%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	8	13%	50%	63%
	ICT-hardware	7	71%	14%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	8	75%	13%	n.v.t.
	Papier	9	22%	56%	n.v.t.
	Dienstauto's	9	22%	56%	89%
	Zware motorvoertuigen	1	0%	n.v.t.	0%
	Mobiele werktuigen	1	0%	0%	0%
	OV / AV / LV ¹⁷	4	25%	50%	75%
	Totaal	72	47%	33%	67%

¹⁷ De afkortingen staan voor Openbaar vervoer, Aangepast vervoer en Leerlingenvervoer.

5.5 Gemeenten >100.000 inwoners

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per productgroep en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten.

Een opvallend resultaat uit de onderstaande tabel is dat alle inkooptrajecten die door de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners voor de productgroep schoonmaakdienstverlening zijn afgerond, voldoen aan alle duurzaamheidseisen. Er worden ook hoge percentages behaald voor de productgroepen ICT-hardware en elektriciteit. Voor de productgroepen catering en openbaar vervoer, aangepast vervoer en leerlingenvervoer is een laag percentage te zien voor het voldoen aan alle duurzaamheidseisen. Uit de categorieën 'voldoet aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen' en 'voldoet aan minimaal één wens' komt echter duidelijk naar voren dat bij de inkooptrajecten voor deze productgroepen wel aandacht wordt besteed aan duurzaamheid.

In vergelijking met de afgeronde inkooptrajecten kan voor de totaalcijfers van de lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.1.4) gezegd worden dat de percentages voor inkooptrajecten die voldoen aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen en inkooptrajecten die voldoen aan minimaal één duurzaamheidswens hoger uitvallen. Het percentage dat voldoet aan alle duurzaamheidseisen valt bij de lopende inkooptrajecten iets lager uit. In verband met het lage aantal lopende inkooptrajecten per productgroep is op dat niveau geen vergelijking te maken tussen de lopende en afgeronde inkooptrajecten.

Tabel 5.6: Percentages duurzaam inkopen voor sector gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Gemeenten > 100.000 inwoners					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
			Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	12
Elektriciteit	13	85%		0%	31%
Gas	12	33%		n.v.t.	n.v.t.
Catering	12	8%		50%	50%
ICT-hardware	14	93%		0%	n.v.t.
Reproductieapparatuur	10	40%		50%	n.v.t.
Papier	13	69%		23%	n.v.t.
Dienstauto's	12	25%		33%	58%
Zware motorvoertuigen	11	73%		n.v.t.	73%
Mobiele werktuigen	4	75%		0%	0%
OV / AV / LV	9	11%		33%	11%
Totaal	122	57%		17%	49%

5.6 Gemeenten 50.000 - 100.000 inwoners

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per productgroep en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor gemeenten met een inwonertal tussen de 50.000 en 100.000. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten.

Uit de onderstaande tabel kan worden opgemaakt dat bijna alle inkooptrajecten voor elektriciteit gedaan door de gemeenten met tussen de 50.000 en 100.000 inwoners, voldoen aan alle duurzaamheidseisen. Hierdoor wordt ook het lage percentage verklaard voor deze productgroep in de categorie 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen. Voor de productgroepen dienstauto's en openbaar vervoer, aangepast vervoer en leerlingenvervoer zien we dat wel aandacht wordt besteed aan duurzaamheid, maar dat geen of maar een klein percentage van de afgeronde inkooptrajecten voldoet aan alle gestelde duurzaamheidseisen.

In vergelijking met de afgeronde inkooptrajecten behalen de gemeenten met tussen de 50.000 en 100.000 inwoners voor de lopende inkooptrajecten hogere totaalpercentages voor de inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen en aan minimaal één wens, terwijl het percentage in de categorie 'voldoet aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen' het percentage juist aanzienlijk lager is. Vanwege het lage aantal inkooptrajecten is op productgroepniveau geen vergelijking te maken tussen de afgeronde en lopende inkooptrajecten (zie voor de resultaten Tabel B.1.5).

Tabel 5.7: Percentages duurzaam inkopen voor sector gemeenten met 50.000 – 100.000 inwoners, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Gemeenten 50.000 – 100.000 inwoners					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	16	25%	44%	38%
	Elektriciteit	21	90%	5%	19%
	Gas	14	43%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	15	20%	20%	67%
	ICT-hardware	17	76%	12%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	11	36%	55%	n.v.t.
	Papier	17	41%	41%	n.v.t.
	Dienstauto's	13	8%	62%	62%
	Zware motorvoertuigen	9	56%	n.v.t.	67%
	Mobiele werktuigen	5	60%	20%	60%
	OV / AV / LV	10	0%	40%	20%
	Totaal	148	44%	26%	44%

5.7 Gemeenten < 50.000 inwoners

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per productgroep en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor gemeenten met minder dan 50.000 inwoners. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten.

De gemeenten met minder dan 50.000 inwoners behalen voor de productgroepen elektriciteit, ICT-hardware en zware motorvoertuigen hoge percentages als het gaat om afgeronde inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen. Voor de productgroep catering voldoet geen van de inkooptrajecten aan alle duurzaamheidseisen. Er wordt over het algemeen niet veel aandacht besteed aan duurzaamheid, zo blijkt uit de percentages inkooptrajecten die aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen en aan minimaal één wens voldoen.

De totale percentages voor de afgeronde inkooptrajecten verschuiven niet heel erg vergeleken met de cijfers voor de lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.1.6).

Tabel 5.8: Percentages duurzaam inkopen voor sector gemeenten met minder dan 50.000 inwoners, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Gemeenten < 50.000 inwoners					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	42	21%	38%	50%
	Elektriciteit	48	77%	13%	15%
	Gas	38	26%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	24	0%	13%	17%
	ICT-hardware	30	63%	0%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	28	43%	36%	n.v.t.
	Papier	41	24%	56%	n.v.t.
	Dienstauto's	17	6%	47%	29%
	Zware motorvoertuigen	18	78%	n.v.t.	78%
	Mobiele werktuigen	11	9%	55%	0%
	OV / AV / LV	29	10%	24%	21%
	Totaal	326	36%	24%	30%

5.8 Waterschappen

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per productgroep en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor waterschappen. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten.

Onder de waterschappen zijn voor de productgroepen elektriciteit, ICT-hardware en zware motorvoertuigen de hoogste percentages behaald van afgeronde inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen. Voor elektriciteit en ICT-hardware gaat dit gepaard met lage percentages inkooptrajecten die voldoen aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen. Van de inkooptrajecten voor de productgroep catering voldoet geen van de inkooptrajecten aan alle duurzaamheidseisen, maar zoals te zien is aan de percentages inkooptrajecten die voldoen aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen en aan minimaal één duurzaamheidswens, is er wel aandacht besteed aan duurzaamheid bij de betreffende inkooptrajecten.

Gezien het lage aantal lopende inkooptrajecten is een goede vergelijking tussen de resultaten van de afgeronde en de lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.1.7) niet mogelijk.

Tabel 5.9: Percentages duurzaam inkopen voor sector waterschappen, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Waterschappen					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	16	44%	44%	50%
	Electriciteit	16	69%	0%	19%
	Gas	14	14%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	12	0%	50%	50%
	ICT-hardware	14	79%	7%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	12	50%	33%	n.v.t.
	Papier	12	25%	67%	n.v.t.
	Dienstauto's	14	14%	79%	57%
	Zware motorvoertuigen	3	67%	n.v.t.	67%
	Mobiele werktuigen	10	30%	70%	30%
	Totaal	123	38%	36%	42%

5.9 Universiteiten

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per productgroep en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor universiteiten. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten.

Uit de onderstaande tabel komt naar voren dat de inkooptrajecten die door de universiteiten zijn afgerond, voor de productgroep dienstauto's het meest voldoen aan alle duurzaamheidseisen. Hoewel voor de productgroep elektriciteit een gemiddeld deel van de inkooptrajecten voldoet aan alle eisen, komt uit de resultaten naar voren dat voor geen van de afgeronde inkooptrajecten voldaan is aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen. Ook is het percentage inkooptrajecten dat voor elektriciteit voldoet aan de voor die productgroep geformuleerde duurzaamheidswens laag vergelijken met de overige productgroepen.

Vanwege het lage aantal lopende inkooptrajecten is een vergelijking tussen de resultaten voor afgeronde en lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.1.8) niet mogelijk.

Tabel 5.10: Percentages duurzaam inkopen voor sector universiteiten, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Universiteiten					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	12	50%	42%	67%
	Elektriciteit	10	40%	0%	10%
	Gas	8	13%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	6	17%	33%	67%
	ICT-hardware	10	60%	10%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	10	20%	60%	n.v.t.
	Papier	11	45%	36%	n.v.t.
	Dienstauto's	3	67%	0%	33%
	Totaal	70	39%	26%	45%

5.10 Hogescholen

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per productgroep en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor hogescholen. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten.

Van de door de hogescholen afgeronde inkooptrajecten voldoen die voor de productgroep ICT-hardware het meest aan alle duurzaamheidseisen. Dit gaat gepaard met een laag percentage afgeronde inkooptrajecten voor die productgroep dat voldoet aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen. Voor de productgroep catering voldoet geen van de afgeronde inkooptrajecten aan alle duurzaamheidseisen, maar zijn de percentages inkooptrajecten die voldoen aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen of aan minimaal één duurzaamheidswens wel relatief hoog. Ook voor de productgroep dienstauto's voldoet geen van de inkooptrajecten aan alle duurzaamheidseisen.

Het lage aantal lopende inkooptrajecten voor de hogescholen staat aan een goede vergelijking tussen die resultaten (zie Tabel B.1.9) en de resultaten van de afgeronde inkooptrajecten in de weg.

Tabel 5.11: Percentages duurzaam inkopen voor sector hogescholen, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Hogescholen					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	21	33%	57%	67%
	Elektriciteit	19	26%	16%	5%
	Gas	14	29%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	14	0%	50%	64%
	ICT-hardware	21	86%	5%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	16	44%	44%	n.v.t.
	Papier	18	50%	33%	n.v.t.
	Dienstauto's	2	0%	50%	0%
	Totaal	125	40%	30%	43%

6 Resultaten op productgroepniveau

In dit hoofdstuk laten we de resultaten van het niveau van duurzaam inkopen per productgroep zien. De productgroepen die worden behandeld zijn de productgroepen waarvoor recent, uiterlijk in mei 2008, de duurzaamheidseisen en -wensen vastgesteld zijn (productgroepen deel 1).

In paragraaf 6.1 worden de productgroepen onderling met elkaar vergeleken, zowel op basis van inkoopvolumes als op basis van aantallen inkooptrajecten. Daarna bekijken we per productgroep welke sectoren wel of niet duurzaam hebben ingekocht. Zoals besproken in paragraaf 2.2.4 is het niveau van duurzaam inkopen voor dit deel gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. Resultaten van de open antwoorden per productgroep worden hier ook gepresenteerd. De oplettende lezer mag opmerken dat een groot deel van de resultaten in dit hoofdstuk reeds in hoofdstuk 5 zijn gepresenteerd. De reden dat dezelfde resultaten hier op een andere manier worden gepresenteerd, is om een eenvoudige vergelijking tussen sectoren mogelijk te maken.

Evenals in hoofdstuk 5 worden drie percentages weergegeven: ten eerste het percentage van de inkooptrajecten (of het inkoopvolume) dat voldoet aan alle gestelde duurzaamheidseisen voor de productgroep die het betreft. Ten tweede het percentage inkooptrajecten (of van het inkoopvolume) dat nog niet voldoet aan alle duurzaamheidseisen, maar wel aan minimaal de helft van de gestelde eisen. Tot slot wordt gekeken naar het percentage inkooptrajecten (of van het inkoopvolume) dat voldoet aan minimaal één duurzaamheidswens.

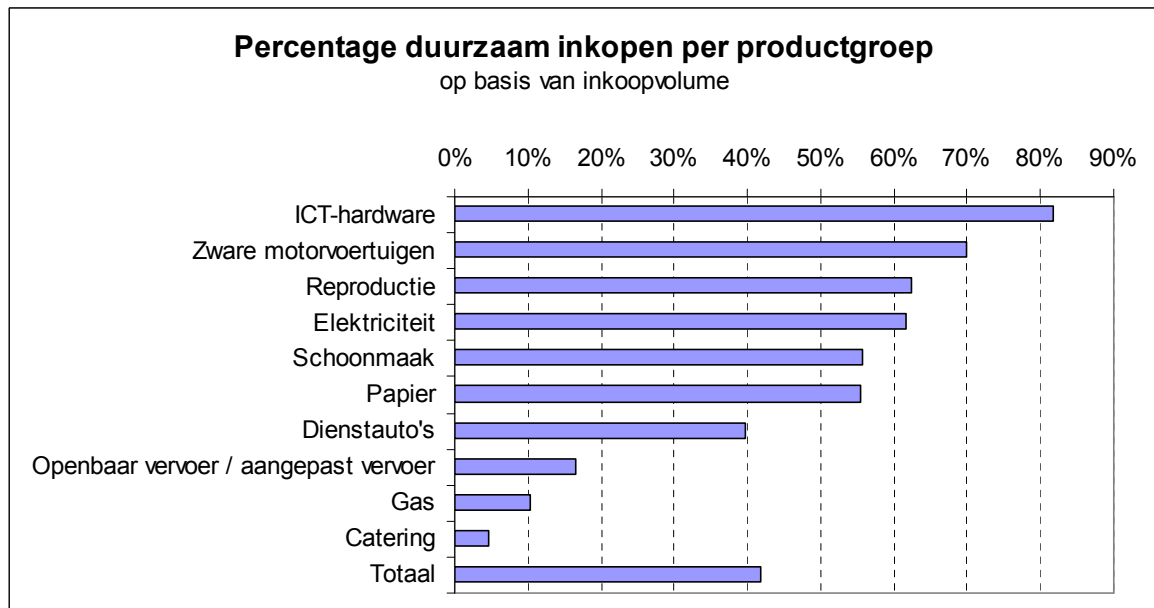
Het is nogmaals van belang te benadrukken dat, vanwege de verschillende effecten in termen van duurzaamheid van de eisen en wensen, niet gezegd kan worden dat een hoger percentage automatisch een grotere duurzaamheidswinst betekent. De percentages geven slechts aan in hoeverre aan de gestelde eisen/wensen wordt voldaan.

6.1 Overzicht alle productgroepen

In Figuur 6.1 zijn de resultaten op basis van inkoopvolumes voor alle sectoren samen, per productgroep weergegeven. De percentages zijn berekend voor die productgroepen waarvoor een inkooptraject is afgerond. Alleen productgroepen waarvan de duurzaamheidscriteria recent vastgesteld zijn (dus productgroepen uit categorie 1) zijn meegenomen. Voor een overzicht van de aannames en schattingen die aan de berekeningen ten grondslag liggen, zie paragraaf 2.2.4.

Uit de figuur komt naar voren dat er een grote spreiding tussen de verschillende productgroepen is wat betreft het niveau van voldoen aan alle duurzaamheidseisen. Voor de productgroep ICT-hardware wordt het grootste deel van het inkoopvolume besteed aan inkooptrajecten waarin alle duurzaamheidseisen zijn meegenomen, bij catering is dit het laagst.

Figuur 6.1: Percentages duurzaam inkopen per productgroep, gebaseerd op inkoopvolumes (€)

In de twee volgende tabellen zijn voor de afgeronde en de lopende inkooptrajecten de percentages duurzaam inkopen voor de verschillende productgroepen weergegeven. In Tabel 6.1 zijn deze percentages berekend aan de hand van inkoopvolumes, terwijl Tabel 6.2 de percentages toont op basis van aantallen inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidscriteria. Tevens zijn de percentages inkooptrajecten toegevoegd die niet voldoen aan alle maar wel aan minimaal de helft van de duurzaamheidseisen en de percentages inkooptrajecten die voldoen aan minimaal één duurzaamheidswens. Deze kolommen geven inzicht in hoeverre duurzaamheid wordt meegenomen in de inkooptrajecten indien niet aan alle duurzaamheidseisen is voldaan. Het percentage dat voldoet aan minimaal één duurzaamheidswens is berekend op basis van het aantal productgroepen waarvoor een wens is geformuleerd.

Net als uit Figuur 6.1 naar voren komt, blijkt uit Tabel 6.1 dat voor de productgroep ICT-hardware, gewogen naar inkoopvolume het hoogste percentage inkooptrajecten is afgerond dat voldoet aan alle duurzaamheidseisen. Van de productgroepen waarvoor de afgeronde inkooptrajecten voldoen aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen, blijkt ten eerste dat het gemiddelde percentage een stuk lager uitvalt dan voor inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen. Ten tweede is het percentage voor de productgroep openbaar vervoer, aangepast vervoer en leerlingenvervoer hier het hoogst. Dit geeft aan dat, hoewel voor deze productgroep een relatief laag percentage van het inkoopvolume wordt besteed aan inkooptrajecten die aan alle duurzaamheidseisen voldoen, er wel degelijk aandacht wordt besteed aan duurzaamheid voor deze productgroep.

De productgroepen catering en gas tonen de laagste percentages voor inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen, en voor catering zijn de percentages in de overige twee categorieën zodanig dat gezegd kan worden dat er voor de productgroep catering in termen van inkoopvolume

relatief weinig aandacht wordt besteed aan duurzaamheid.

Er lijkt sprake te zijn van een verplaatsing van de categorie 'voldoet aan 50% - 99% van de duurzaamheidseisen' naar de categorie 'voldoet aan alle duurzaamheidseisen' tussen de resultaten van de afgeronde inkooptrajecten en die van de lopende inkooptrajecten. Het totale percentage van het inkoopvolume dat wordt besteed aan inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen is voor de lopende inkooptrajecten ook aanzienlijk hoger dan voor de afgeronde inkooptrajecten. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de resultaten voor de afgeronde inkooptrajecten op een vele malen groter aantal inkooptrajecten is gebaseerd en dus een meer nauwkeurig beeld schetst. De percentages inkooptrajecten die voldoen aan minimaal één duurzaamheidswens zijn voor beide groepen min of meer gelijk.

Tabel 6.1: Percentages duurzaam inkopen per productgroep, gebaseerd op inkoopvolumes (€)

	Productgroep	Totaal aantal inkooptrajecten	Percentage inkooptrajecten dat voldoet aan (gebaseerd op inkoopvolumes in €)		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	159	56%	33%	60%
	Elektriciteit	162	62%	19%	19%
	Gas	126	10%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	121	7%	14%	28%
	ICT-hardware	137	82%	4%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	116	62%	32%	n.v.t.
	Papier	150	56%	29%	n.v.t.
	Dienstauto's	91	40%	39%	66%
	Zware motorvoertuigen	41	70%	n.v.t.	72%
	Mobiele werktuigen	30	Geen data	Geen data	Geen data
	OV / AV / LV ¹⁸	52	16%	41%	43%
	Totaal	1185	42%	24%	42%
Lopende inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	13	87%	5%	85%
	Elektriciteit	3	17%	0%	0%
	Gas	9	93%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	8	7%	36%	33%
	ICT-hardware	7	98%	2%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	12	80%	20%	n.v.t.
	Papier	6	23%	77%	n.v.t.
	Dienstauto's	8	32%	27%	95%
	Zware motorvoertuigen	7	92%	n.v.t.	92%
	Mobiele werktuigen	6	Geen data	Geen data	Geen data
	OV / AV / LV	9	43%	13%	15%
	Totaal	88	69%	9%	43%

¹⁸ Afkortingen staan voor Openbaar vervoer, Aangepast vervoer en Leerlingenvervoer

Uit de resultaten op basis van aantallen inkooptrajecten komt naar voren dat voor de productgroep zware motorvoertuigen het grootste deel van de inkooptrajecten voldoet aan alle duurzaamheidseisen.

Hoewel de productgroep catering, net als in Tabel 6.1, het laagste percentage haalt voor inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen, komt uit de onderstaande tabel naar voren dat er wel aandacht wordt besteed aan duurzaamheid. De percentages voor de inkooptrajecten die voldoen aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen en die voldoen aan minimaal één duurzaamheidswens liggen opvallend hoger dan wanneer de resultaten worden gewogen naar inkoopvolume. Dit betekent dat weinig van de organisaties met een groot inkoopvolume voor catering de duurzaamheidscriteria toepassen.

Over het algemeen (met uitzondering van de productgroepen catering en openbaar vervoer, aangepast vervoer en leerlingenvervoer) zijn de percentages voor de afgeronde inkooptrajecten gebaseerd op aantallen inkooptrajecten die voldoen aan minimaal één duurzaamheidswens, min of meer gelijk aan die gebaseerd op inkoopvolume.

Als we de percentages voor de lopende inkooptrajecten gebaseerd op aantallen inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen, vergelijken met die voor lopende inkooptrajecten op basis van inkoopvolume, zien we dat het eerste totaalpercentage lager ligt dan het tweede. Dit betekent dat voor relatief dure lopende inkooptrajecten de inkooptrajecten vaker voldoen aan alle gestelde duurzaamheidseisen.

Tabel 6.2: Percentages duurzaam inkopen per productgroep, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

	Productgroep	Totaal aantal inkooptrajecten	Percentage inkooptrajecten dat voldoet aan (gebaseerd op # inkooptrajecten)		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	159	41%	38%	59%
	Elektriciteit	162	67%	11%	17%
	Gas	126	27%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	121	8%	33%	50%
	ICT-hardware	137	76%	4%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur ¹⁹	116	47%	40%	n.v.t.
	Papier	150	41%	41%	n.v.t.
	Dienstauto's	91	22%	52%	56%
	Zware motorvoertuigen	41	71%	n.v.t.	73%
	Mobiele werktuigen	30	33%	47%	20%
	OV / AV / LV	52	10%	31%	23%
	Totaal	1185	42%	26%	43%
Afgeronde inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	13	46%	23%	62%
	Elektriciteit	3	67%	0%	0%
	Gas	9	89%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	8	13%	25%	38%
	ICT-hardware	7	86%	14%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	12	75%	25%	n.v.t.
	Papier	6	17%	83%	n.v.t.
	Dienstauto's	8	25%	38%	88%
	Zware motorvoertuigen	7	86%	n.v.t.	86%
	Mobiele werktuigen	6	50%	33%	33%
	OV / AV / LV	9	33%	22%	22%
	Totaal	88	53%	24%	52%

¹⁹ Reproductie omvat ook tonercartridges.

6.2 Schoonmaakdienstverlening

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep schoonmaakdienstverlening. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

Uit Tabel 6.3 komt naar voren dat de spreiding van de percentages inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen tussen de verschillende sectoren redelijk groot is. De inkooptrajecten afgerond door de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners voldoen allemaal aan alle geformuleerde duurzaamheidseisen voor deze productgroep. Dit verklaart waarom het percentage voor de categorie 'voldoet aan 50% tot 99% van de eisen' op 0% staat. De gemeenten met minder dan 50.000 inwoners behalen het laagste percentage voor inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen. Aan de percentages voor inkooptrajecten die voldoen aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen en aan minimaal één duurzaamheidswens valt af te leiden dat duurzaamheidsoverwegingen hier wel een rol spelen.

Bij een vergelijking van de totaalpercentages voor afgeronde inkooptrajecten met die voor lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.2.1) valt op dat er een kleine verschuiving plaatsvindt van de categorie 'voldoet aan alle duurzaamheidseisen' naar de categorie 'voldoet aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen'. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met het lage aantal lopende inkooptrajecten waarop de percentages gebaseerd zijn.

Uit de open antwoorden komt vooral naar voren dat het vaak onduidelijk is welke criteria worden toegepast en of een bestaande inkooptrajecten voldoet aan de duurzaamheidseisen of niet. In geval van onduidelijkheid geven respondenten aan dat in de nieuwe inkooptrajecten de criteria wel worden meegenomen:

"In 2009 wordt de dienst opnieuw aanbesteed. Duurzaamheid zal dan een grotere rol gaan spelen".

Tabel 6.3: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep schoonmaakdienstverlening, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Schoonmaakdienstverlening						
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen		13	77%	23%	77%
	Agentschappen en diensten		18	33%	28%	50%
	Provincies		9	44%	56%	100%
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	12	100%	0%	75%
		50.000 – 100.000	16	25%	44%	38%
		< 50.000	42	21%	38%	50%
	Waterschappen		16	44%	44%	50%
	Universiteiten		12	50%	42%	67%
	Hogescholen		21	33%	57%	67%
Totaal		159	41%	38%	59%	

6.3 Elektriciteit

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep elektriciteit. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

Uit de onderstaande resultaten wordt duidelijk dat de inkooptrajecten door de gemeenten met tussen de 50.000 en 100.000 inwoners en provincies het vaakst aan alle duurzaamheidseisen voldoen. De hogescholen behalen het laagste percentage voor deze productgroep. Over het algemeen liggen de percentages voor de categorieën '50% tot 99%' en 'minimaal één duurzaamheidswens' laag vergeleken met de percentages voor inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen, behalve voor de agentschappen en de hogescholen.

Vanwege het lage aantal lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.2.2) is het niet mogelijk een vergelijking te maken tussen de resultaten voor de afgeronde inkooptrajecten en die voor de lopende inkooptrajecten.

Uit de open antwoorden komt naar voren dat elektriciteit in veel gevallen 100% groen ingekocht maar dat er nog twijfels rond de achterliggende certificaten bestaan:

“Er bestaat een wens om de herkomst van de groene stroom nader te definiëren”.

Daarnaast geven respondenten aan dat de criteria niet altijd passen bij de wijze waarop men bezig is met duurzaamheid:

“Elektriciteit wordt wel opgewekt door waterkrachtcentrales maar die zijn niet kleiner dan 15 MW”.

“Het gemeentehuis heeft 10 zonnepanelen op het dak”.

“Momenteel loopt er een proef met TL-LED-verlichting”.

Tabel 6.4: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep elektriciteit, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Elektriciteit						
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen		13	77%	23%	31%
	Agentschappen en diensten		13	31%	31%	15%
	Provincies		9	89%	11%	11%
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	13	85%	0%	31%
		50.000 – 100.000	21	90%	5%	19%
		< 50.000	48	77%	13%	15%
	Waterschappen		16	69%	0%	19%
	Universiteiten		10	40%	0%	10%
	Hogescholen		19	26%	16%	5%
Totaal		162	67%	11%	17%	

6.4 Gas

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep gas. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

Er zijn door de gezamenlijke overheden geen duurzaamheidswensen vastgesteld voor gas, bovendien is uit de gegeven antwoorden niet op te maken of een inkooptraject voldoet aan minimaal de helft van de duurzaamheidseisen. Dit is de reden dat in onderstaande tabel geen gegevens voor deze twee categorieën getoond zijn. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de de betreffende criteriavragen.

Uit Tabel 6.5 valt op dat de agentschappen voor geen van de afgeronde inkooptrajecten voldoen aan alle duurzaamheidseisen. De kerndepartementen en de gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners behalen het hoogste percentage, maar zelfs voor deze sectoren voldoet minder dan de helft van de inkooptrajecten aan alle duurzaamheidseisen.

De percentages voor de lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.2.3) zijn gebaseerd op een te klein aantal inkooptrajecten om een vergelijking tussen de afgeronde en de lopende inkooptrajecten te kunnen maken.

De beschikbaarheid van groen gas wordt door veel respondenten aangehaald in de open antwoorden. In veel gevallen was groen gas nog niet of slechts in beperkte mate beschikbaar ten tijde van het inkooptraject. Wanneer ten tijde van het invullen van de vragenlijst geen gebruik wordt gemaakt van klimaatgecompenseerd gas, wordt aangegeven dat dit naar verwachting in de toekomst wel zal gebeuren.

“Tijdens het inkooptraject waren er onvoldoende mogelijkheden om aan deze eis te voldoen”.

“Er zal een onderzoek plaats gaan vinden naar de mogelijkheden om wel duurzaam gas in te kopen. De intentie is er dus zeker wel”.

“Wordt eerdaags aanbesteedt, dus in 2009 zeker groen gas”.

“Hoofdkantoor is klimaatneutraal en voorzien van koude/warmte opslag”.

Tabel 6.5: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep gas, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:	
			alle duurzaamheidseisen	
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen	7	57%	
	Agentschappen en diensten	10	0%	
	Provincies	9	33%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	12	33%
		50.000 – 100.000	14	43%
		< 50.000	38	26%
	Waterschappen	14	14%	
	Universiteiten	8	13%	
	Hogescholen	14	29%	
	Totaal	126	27%	

6.5 Catering

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep catering. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

In de onderstaande tabel valt in één oogopslag op dat de percentages inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen erg laag uitvallen, maar dat de conclusie dat er geen aandacht aan duurzaamheid wordt besteed te kortzichtig is. De percentages in de twee overige categorieën liggen namelijk veel hoger. De middelgrote gemeenten behalen van alle sectoren de hoogste score voor het voldoen aan alle duurzaamheidseisen, terwijl de gemeenten met minder dan 50.000 inwoners, de waterschappen en de hogescholen geen enkele inkooptraject hebben afgerond dat voldoet aan alle duurzaamheidseisen.

De percentages voor de lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.2.4) zijn gebaseerd op een te klein aantal inkooptrajecten om een vergelijking tussen de afgeronde en de lopende inkooptrajecten te kunnen maken.

Veel respondenten geven in de open vragen aan dat de criteria in de bestaande inkooptrajecten niet zijn meegenomen, omdat het assortiment van de cateraar zeer beperkt is of dat er sprake is van interne catering (bijvoorbeeld via de plaatselijke supermarkt waarvan het assortiment niet voldoet). Een andere beperkende factor is dat de mogelijkheid voor de cateraar om biologisch te leveren bemoeilijkt wordt door het bestaande aanbod van producten.

“De catering in het gemeentehuis beperkt zich tot soep, een broodje en een toetje, dus zeer kleinschalig”.

“Op basis van huidige contract niet van toepassing. Per 1 januari 2009 nieuw contract na aanbesteding, waar alle criteria wel van toepassing zijn”.

“Een belemmering om over te stappen op duurzame catering is de mogelijkheden die de huidige leveranciers hebben om producten te kopen. We moeten wel de garantie krijgen dat de levering ook echt komt”.

Tabel 6.6: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep catering, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Catering						
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen		13	23%	38%	77%
	Agentschappen en diensten		17	6%	24%	41%
	Provincies		8	13%	50%	63%
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	12	8%	50%	50%
		50.000 – 100.000	15	20%	20%	67%
		< 50.000	24	0%	13%	17%
	Waterschappen		12	0%	50%	50%
	Universiteiten		6	17%	33%	67%
	Hogescholen		14	0%	50%	64%
Totaal		121	8%	33%	50%	

6.6 ICT-hardware

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep ICT-hardware. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

Er zijn door de gezamenlijke overheden geen duurzaamheidswensen vastgesteld voor ICT-hardware, daarom worden hier geen resultaten voor gepresenteerd.

Zoals al eerder is geconstateerd voldoen voor de productgroep ICT-hardware de inkooptrajecten het vaakst aan alle duurzaamheidseisen. In Tabel 6.7 is te zien dat de gemeenten met meer dan 100.000 inwoners van de verschillende sectoren het hoogste percentage behalen als het gaat om inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen, en hoewel de universiteiten het laagste percentage scoren voldoet nog altijd meer dan de helft van de afgeronde inkooptrajecten aan alle duurzaamheidseisen. Met de hoge percentages voor het voldoen aan alle duurzaamheidseisen, gaan lage percentages gepaard voor het voldoen aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen.²⁰

De percentages voor de lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.2.5) zijn gebaseerd op een te klein aantal inkooptrajecten om een vergelijking tussen de afgeronde en de lopende inkooptrajecten te kunnen maken.

Het valt bij de analyse van de open antwoorden op dat deze productgroep minder snel met duurzaamheid in verband wordt gebracht. De richtlijnen zijn niet bekend, het is onbekend of de producten voldoen of de betreffende afdeling heeft nog geen aandacht voor duurzaamheid.

“De genoemde richtlijn ken ik niet”.

“Informatie niet bekend”.

“Nog niet gestart. Bij afdeling automatisering nog geen aandacht voor duurzame producten”.

Eén respondent merkte op dat de aard van de eis een beperkende factor kan zijn:

“Waar op gelet moet worden bij vragen naar Energy Star is dat meestal alleen de grote fabrikanten hun desktop certificeren. Dus als naar een desktop met Energy Star gevraagd wordt dan sluit je alle partijen uit die een eigen systeem in elkaar zetten”.

---

²⁰ Voor deze productgroep is sprake van slechts één eis per type product (desk- en laptops of monitoren). Daarom kan alleen sprake zijn van het voldoen aan 50% tot 99% van de eisen als beide type producten is/wordt aanbesteed.

Tabel 6.7: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep ICT-hardware, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

ICT-hardware					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen	11	82%	0%	
	Agentschappen en diensten	13	77%	0%	
	Provincies	7	71%	14%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	14	93%	0%
		50.000 – 100.000	17	76%	12%
		< 50.000	30	63%	0%
	Waterschappen	14	79%	7%	
	Universiteiten	10	60%	10%	
	Hogescholen	21	86%	5%	
Totaal	137	76%	4%		

6.7 Reproductieapparatuur en tonercartridges

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep reproductieapparatuur en tonercartridges. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

Er zijn door de gezamenlijke overheden geen duurzaamheidswensen vastgesteld voor reproductieapparatuur en tonercartridges, daarom worden hier geen resultaten voor gepresenteerd.

Uit Tabel 6.8 komt naar voren dat de universiteiten het laagste percentage behalen voor inkooptrajecten die voldoen aan alle duurzaamheidseisen, hoewel dit gepaard gaat met het hoogste percentage in de categorie 'voldoet aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen'. De provincies hebben van de verschillende sectoren voor het grootste deel van de afgeronde inkooptrajecten voldaan aan alle duurzaamheidseisen. De universiteiten behalen dan ook het laagste percentage in de categorie 'inkooptrajecten die voldoen aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen'.

Hoewel de resultaten voor de lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.2.6) zijn gebaseerd op een heel gering aantal inkooptrajecten, vindt er een duidelijke verschuiving plaats van het deels voldoen aan de duurzaamheidseisen naar het voldoen aan alle duurzaamheidseisen.

Uit de open antwoorden komen verschillende kwesties naar voren: er is bijvoorbeeld niet naar de productgroep vanuit duurzaamheidsoverwegingen gekeken naar de productgroep of het inkooptraject werd elders aangestuurd:

“Is geregeld via aanbesteding waar niet direct invloed op was”.

Er is ook inhoudelijk gereageerd op de eisen:

“Slechte ervaringen met recycled toners, daarom zijn we (na enkele proefperiodes) ermee gestopt”.

Tabel 6.8: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep reproductieapparatuur (inclusief tonercartridges), gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Reproductieapparatuur (inclusief tonercartridges)					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen	11	64%	36%	
	Agentschappen en diensten	10	60%	30%	
	Provincies	8	75%	13%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	10	40%	50%
		50.000 – 100.000	11	36%	55%
		< 50.000	28	43%	36%
	Waterschappen	12	50%	33%	
	Universiteiten	10	20%	60%	
	Hogescholen	16	44%	44%	
Totaal	116	47%	40%		

6.8 Papier

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep papier. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

Er zijn door de gezamenlijke overheden geen duurzaamheidswensen vastgesteld voor papier, daarom worden hiervoor geen resultaten gepresenteerd.

De onderstaande tabel laat zien dat de kerndepartementen van de verschillende sectoren in de meeste (namelijk bijna alle) gevallen, inkooptrajecten hebben afgerond die aan alle duurzaamheidseisen voldoen. Geen van de inkooptrajecten die door de kerndepartementen zijn afgerond voldoet dan ook aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen. De provincies hebben in de minste gevallen inkooptrajecten afgerond die aan alle duurzaamheidseisen voldoen, maar meer dan de helft van de inkooptrajecten voldoet wel aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen.

Vanwege het lage aantal lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.2.7) kan geen vergelijking gedaan worden tussen de afgeronde en lopende inkooptrajecten.

De open vragen laten een verscheidenheid aan redenen zien waarom niet wordt voldaan aan de geformuleerde eisen. Onbekendheid met de criteria ten tijde van het inkooptraject en voornemens om hier in de toekomst wel aandacht aan te besteden komen veel voor. Daarnaast wordt het percentage van 100% gerecyclede vezels (post-consumer) als verwarrend beschouwd daar niet alle papier daaraan voldoet.

“De collega’s van de repro geven aan dat de machines sneller slijten en vastlopen als we overstappen op ander papier. Dat is ook niet goed voor het milieu, daarom houden we vooralsnog het gewone standaard papier”.

“Volgens de papierleverancier zijn de genoemd labels verouderd”.

“Naast het FSC keurmerk dient het papier ook te voldoen aan NEN 2728 norm (archiefeis)”.

“Er zijn ook eisen gesteld m.b.t. de verpakking en logistiek aan de leverancier”.

Tabel 6.9: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep papier, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Papier					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen	14	93%	0%	
	Agentschappen en diensten	15	27%	40%	
	Provincies	9	22%	56%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	13	69%	23%
		50.000 – 100.000	17	41%	41%
		< 50.000	41	24%	56%
	Waterschappen	12	25%	67%	
	Universiteiten	11	45%	36%	
	Hogescholen	18	50%	33%	
Totaal	150	41%	41%		

6.9 Dienstauto's

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep dienstauto's. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

Zoals Tabel 6.10 laat zien is de spreiding voor het voldoen aan alle duurzaamheidseisen tussen de verschillende sectoren groot: de hogescholen hebben voor geen van de (slechts twee) inkooptrajecten alle duurzaamheidseisen meegenomen, terwijl de universiteiten voor twee derde van de (slechts drie) inkooptrajecten wel voldaan aan alle duurzaamheidseisen. De door de universiteiten afgeronde inkooptrajecten voldoen geen van allen aan 50% tot 99% van de duurzaamheidseisen. De waterschappen behalen in deze categorie het hoogste percentage. De door de provincies afgeronde inkooptrajecten voldoen het vaakst aan minimaal één duurzaamheidswens.

De percentages van de lopende inkooptrajecten kunnen vanwege het lage aantal inkooptrajecten (zie Tabel B.2.8) niet vergeleken worden met de afgeronde inkooptrajecten.

Uit de antwoorden op de open vragen komt naar voren dat de criteria vaak nog niet zijn opgenomen in het inkoopbeleid voor deze productgroep. Daarnaast blijkt gedetailleerde informatie voor deze productgroep niet gemakkelijk te achterhalen voor de respondenten. Financiële en functionele aspecten wegen in deze productgroep, vaak ook door de omvang, veelal zwaarder dan duurzaamheidsaspecten:

“Gelet op de grote hoeveelheid auto's is gekozen voor de eerder aangevinkte duurzaamheidscriteria. Dit omwille van financiën”.

“De genoemde normen worden voor zover bekend pas beschikbaar in 2009!”

“In een aantal gevallen gelden zodanige functionele eisen dat niet aan het vereiste energielabel kan worden voldaan. In 2008 zijn een aantal VW Polo's Blue Motion aangeschaft (label A) met stille banden”.

Tabel 6.10: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep dienstauto's, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Dienstauto's						
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen		12	42%	42%	67%
	Agentschappen en diensten		9	22%	56%	67%
	Provincies		9	44%	56%	89%
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	12	25%	33%	58%
		50.000 – 100.000	13	8%	62%	62%
		< 50.000	17	6%	47%	29%
	Waterschappen		14	14%	79%	57%
	Universiteiten		3	67%	0%	33%
	Hogescholen		2	0%	50%	0%
Totaal		91	22%	52%	56%	

6.10 Zware motorvoertuigen

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep zware motorvoertuigen. De vragen voor deze productgroep zijn niet aan alle sectoren voorgelegd. Daar waar dit het geval is, is dit aangegeven met “niet van toepassing” in de tabel. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. Bovendien is uit de gegeven antwoorden niet op te maken of een inkooptraject voldoet aan minimaal de helft van de duurzaamheidseisen, ook dit is aangegeven met “niet van toepassing” in de tabel. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

De sectoren die gevraagd zijn de vragen voor deze productgroep te beantwoorden, hebben allemaal voor meer dan de helft van de afgeronde inkooptrajecten voldaan aan alle duurzaamheidseisen. Daarbij behalen de gemeenten met minder dan 50.000 inwoners het hoogste percentage. De percentages voor het voldoen aan minimaal één duurzaamheidswens liggen op een heel vergelijkbaar niveau.

Het lage aantal lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.2.9) staat aan een vergelijking tussen de resultaten voor de afgeronde en de lopende inkooptrajecten in de weg.

Uit de open antwoorden komt naar voren dat voor veel respondenten niet bekend is of de criteria zijn meegenomen. Wat betreft stille banden blijkt dit criterium niet relevant bevonden bij bepaalde voertuigen (stilstaand of langzaam rijdend) waardoor de financiële afweging de doorslag heeft gegeven:

“Stille banden niet zinvol bij grotendeels stilstaande of langzaam rijdende voertuigen.”

“Wordt niet nodig geacht. Met de vrachtwagens wordt niet veel gereden. Is ook een financiële afweging geweest”.

Tabel 6.11: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep zware motorvoertuigen, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Zware motorvoertuigen						
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:			
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens	
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Agentschappen en diensten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Provincies	0	Geen data	n.v.t.	Geen data	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	11	73%	n.v.t.	73%
		50.000 – 100.000	9	56%	n.v.t.	67%
		< 50.000	18	78%	n.v.t.	78%
	Waterschappen	3	67%	n.v.t.	67%	
	Universiteiten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Hogescholen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Totaal	41	71%	n.v.t.	73%		

6.11 Mobiele werktuigen

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep mobiele werktuigen. De vragen voor deze productgroep zijn niet aan alle sectoren voorgelegd. Daar waar dit het geval is, is dit aangegeven met “niet van toepassing” in de tabel. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

Ook voor deze productgroep is de spreiding in percentages tussen de verschillende sectoren groot, dit geldt voor alle drie de categorieën. De gemeenten met meer dan 100.000 inwoners behalen het hoogste percentage als het gaat om het voldoen aan alle duurzaamheidseisen, terwijl geen enkel inkooptraject in de overige twee categorieën geplaatst kan worden. De gemeenten met minder dan 50.000 inwoners hebben in maar een klein deel van de inkooptrajecten alle duurzaamheidseisen meegenomen en geen van de afgeronde inkooptrajecten voldoet aan minimaal één duurzaamheidswens, maar ruim de helft van de inkooptrajecten voldoet wel aan tussen de 50% en 99% van de eisen.

Vanwege het lage aantal lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.2.10) is geen vergelijking tussen de afgeronde en lopende inkooptrajecten mogelijk.

Uit de antwoorden op de open vragen blijkt dat de criteria (nog) niet bekend waren bij de respondenten of dat de extra kosten niet opwegen tegen het milieubelang. De productgroep lijkt minder ‘volwassen’ wat betreft de duurzaamheidscriteria.

“Er wordt een afweging gemaakt tussen extra kosten en milieubelang”.

“We waren/zijn nog niet bekend met deze criteria”.

Aan de andere kant bestaan er ook initiatieven die (gedeeltelijk) buiten de eisen en wensen vallen:

“Er is veel gedaan aan geluid- en uitstoot reductie”.

“Er worden momenteel proeven gedaan met aandrijving door alternatieve brandstoffen”.

“Ook bij de onderstaande productgroepen zijn duurzaamheidscriteria opgesteld: - gladheidbestrijding: leveranciers moesten voldoen aan het aanleveren van een intern milieuplan, olie voor de aandrijving moest biologisch afbreekbaar zijn. - openbare verlichting”.

Tabel 6.12: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep mobiele werktuigen, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Mobiele werktuigen						
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Agentschappen en diensten		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Provincies		0	Geen data	Geen data	Geen data
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	4	75%	0%	0%
		50.000 – 100.000	5	60%	20%	60%
		< 50.000	11	9%	55%	0%
	Waterschappen		10	30%	70%	30%
	Universiteiten		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Hogescholen		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal		30	33%	47%	20%	

6.12 Openbaar vervoer, aangepast vervoer en leerlingenvervoer

In onderstaande tabel is het aantal inkooptrajecten per sector en het percentage hiervan dat voldoet aan verschillende niveaus van duurzaamheid weergegeven voor de productgroep openbaar vervoer, aangepast vervoer en leerlingenvervoer. De vragen voor deze productgroep zijn niet aan alle sectoren voorgelegd. Daar waar dit het geval is, is dit aangegeven met “niet van toepassing” in de tabel. De berekening van de percentages is gebaseerd op aantallen inkooptrajecten. In Annex D zijn de eisen en wensen per productgroep aangegeven bij de betreffende criteriavragen.

Het totaalpercentage voor het voldoen aan alle duurzaamheidseisen valt laag uit, ondanks het feit dat de provincies hebben aangegeven in een kwart van de (slechts vier) inkooptrajecten te voldoen aan alle gestelde eisen. De gemeenten met tussen de 50.000 en 100.000 inwoners hebben voor geen van de inkooptrajecten die zijn afgerond voldaan aan alle duurzaamheidseisen, maar aan de percentages inkooptrajecten te zien die voldoen aan 50% tot 99% van de eisen, of aan minimaal één duurzaamheidswens, wordt wel aandacht besteed aan duurzaamheid.

Vanwege het lage aantal lopende inkooptrajecten (zie Tabel B.2.11) kan geen vergelijking gedaan worden tussen de afgeronde en lopende inkooptrajecten.

Ook voor deze productgroep komt uit de open antwoorden naar voren dat in veel gevallen de criteria ten tijde van het inkooptraject nog niet bekend waren. De doorlooptijden van dergelijke inkooptrajecten zijn over het algemeen lang en in samenwerking met andere gemeenten. Duurzaamheidscriteria worden in de toekomst wel meegenomen. Aardgas vormt ook een onderwerp van aandacht bij een aantal gemeentes.

“Aanbesteding stamt uit 2003. Criteria waren toen nog niet beschikbaar”.

“Rijden op aardgas gaat véerder dan de Euro 5 norm. Ten tijde van de aanbesteding waren de criteria nog niet formeel gereed en is dit over het hoofd gezien. Aan geluid is wel gedacht door voldoende onderhoud te plegen aan de voertuigen”.

Eén respondent geeft ook een alternatief initiatief aan:

“In de loop van 2009 worden 2 taxi's voor het leerlingen vervoer als proef uitgerust met een elektromotor”.

Tabel 6.13: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep openbaar vervoer, leerlingenvervoer en aangepast vervoer, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Openbaar vervoer, leerlingenvervoer en aangepast vervoer						
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:			
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens	
Afgeronde inkooptrajecten	Kerndepartementen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Agentschappen en diensten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Provincies	4	25%	50%	75%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	9	11%	33%	11%
		50.000 – 100.000	10	0%	40%	20%
		< 50.000	29	10%	24%	21%
	Waterschappen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Universiteiten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Hogescholen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Totaal	52	10%	31%	23%	

7 Duurzaam inkopen door het Rijk

Zoals vermeld in de inleiding, heeft het Nederlandse Rijk (kerndepartementen en agentschappen) de meest ambitieuze doelstelling neergezet: 100% duurzaam inkopen in 2010. In dit hoofdstuk laten we de resultaten zien van duurzaam inkopen bij de verschillende ministeries en worden de kerndepartementen met elkaar vergeleken.

In Figuur 7.1 zijn de resultaten op basis van inkoopvolumes voor alle productgroepen samen, per kerndepartement weergegeven. Alleen productgroepen waarvan de duurzaamheidscriteria vastgesteld zijn sinds mei 2008 (dus productgroepen uit categorie 1) zijn meegenomen. Het is belangrijk om te wijzen op het feit dat, zoals in paragraaf 2.2.4 is aangegeven, de resultaten voor het Ministerie van Financiën gebaseerd zijn op de cijfers van het Ministerie en de Belastingdienst / Centrum voor Facilitaire Dienstverlening. Tevens zijn de resultaten van Rijkswaterstaat verwerkt in de resultaten voor het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

De percentages voor het voldoen aan alle duurzaamheidseisen, het voldoen aan tussen de 50% en 99% van de eisen en het voldoen aan minimaal één wens zijn berekend voor die productgroepen waarvoor een inkooptraject is afgerond. De figuur beoogt een volledig beeld te schetsen van hoe de verschillende kerndepartementen invulling geven aan de geformuleerde duurzaamheidseisen en –wensen door naar deze drie categorieën te kijken. Hoewel de doelstellingspercentages slechts de inkooptrajecten betreffen die voldoen aan alle eisen, geven de overige twee categorieën een idee van de inspanning door de organisaties wordt geleverd in het nastreven van die doelstellingspercentages.

Net als in de twee voorgaande hoofdstukken is het van belang te benadrukken dat, vanwege de verschillende effecten in termen van duurzaamheid van de eisen en wensen, niet gezegd kan worden dat een hoger percentage automatisch een grotere duurzaamheidswinst betekent. De percentages geven slechts aan in hoeverre aan de gestelde eisen/wensen wordt voldaan.

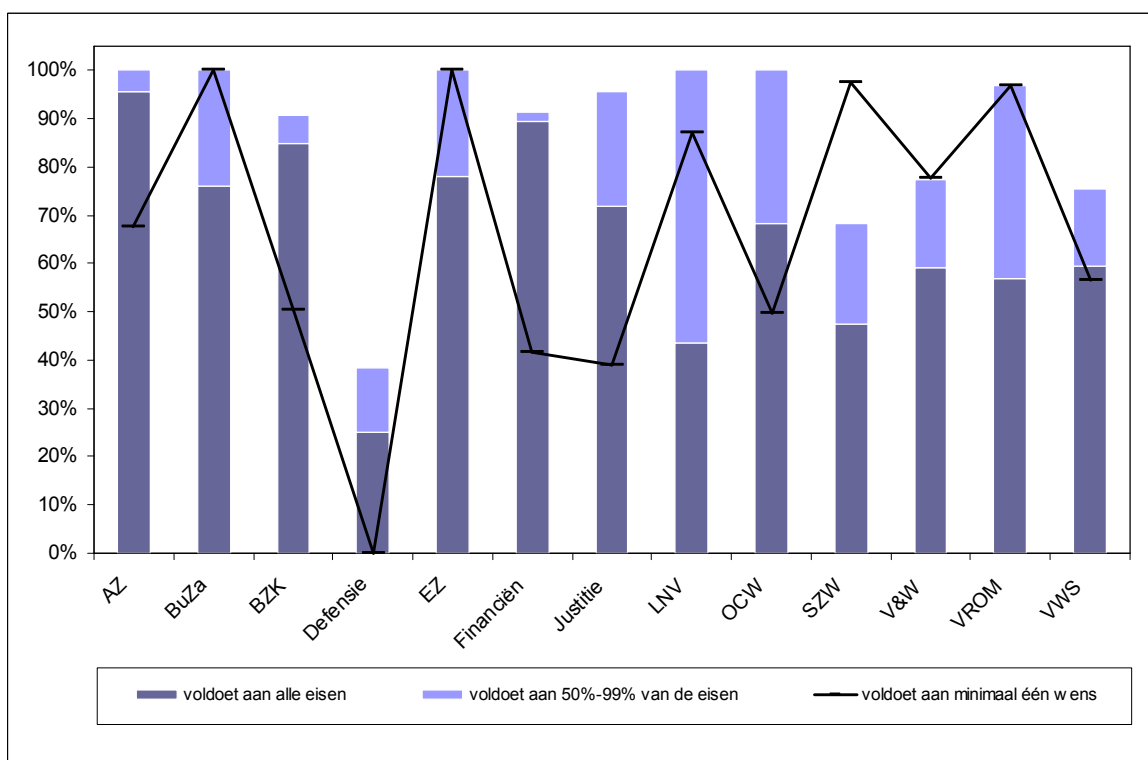
Vanwege de individuele inkoopvolumes waarop de cijfers in dit hoofdstuk zijn gebaseerd, moet rekening worden gehouden met de invloed van de relatieve grootte van de inkoopvolumes. Indien een kerndepartement bijvoorbeeld relatief grote inkoopvolumes (vergeleken met de andere productgroepen) heeft voor de productgroepen die voldoen aan alle duurzaamheidseisen, dan zal dat kerndepartement een hogere score halen dan een kerndepartement dat voor dezelfde productgroepen voldoet aan alle eisen, maar juist relatief kleine inkoopvolumes heeft voor die productgroepen.

Zoals uit de onderstaande figuur naar voren komt, besteedt het Ministerie van Algemene Zaken van alle kerndepartementen het grootste aandeel van het inkoopvolume aan inkooptrajecten die aan alle duurzaamheidseisen voldoen. Het Ministerie van Defensie behaalt het laagste percentage. Voor de inkooptrajecten die voldoen aan minimaal de helft maar niet alle duurzaamheidseisen, zien we dat het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het hoogste percentage haalt. Het Ministerie van Financiën behaalt in deze categorie het laagste percentage. Dit wordt grotendeels

bepaald door het hoge percentage inkooptrajecten dat aan alle duurzaamheidseisen voldoet.

Voor de Ministeries van Algemene Zaken, Buitenlandse Zaken, Economische Zaken, Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap geldt dat de percentages voor de inkooptrajecten die voldoen aan alle gestelde duurzaamheidseisen en die voor de inkooptrajecten die voldoen aan tussen de 50% en 99% van de duurzaamheidseisen, bij elkaar alle inkooptrajecten (100%) dekken. Voor de bevraagde productgroepen zijn door deze kerndepartementen dus geen inkooptrajecten afgerond waarin minder dan de helft van de duurzaamheidseisen zijn toegepast.

Behalve het Ministerie van Defensie, besteden de kerndepartementen allemaal aandacht aan de duurzaamheidswensen voor de bevraagde productgroepen. Voor de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken geldt dat voor alle aangegeven inkooptrajecten minimaal één duurzaamheidswens is toegepast. Hoewel de spreiding in scores groot is, zijn er geen extreme resultaten waar te nemen.

Figuur 7.1: Percentages duurzaam inkopen per kerndepartement, gebaseerd op inkoopvolumes (€).

Behalve de door SenterNovem geformuleerde criteria, zijn de respondenten ook gevraagd naar eventueel overige criteria die worden toegepast bij inkooptrajecten voor de bevraagde productgroepen.²¹ De kerndepartementen hebben aangegeven bij verschillende productgroepen dat overige criteria worden toegepast. Voor de productgroep papier geven enkele respondenten aan dat het ingekochte papier ECF en/of TCF is. Enkele respondenten hebben aangegeven dat de door hun organisaties ingekochte dienstauto's op aardgas rijden. Voor de productgroep

²¹ Zie vragen 17, 24, 30, 36, 42, 48, 54, 60, 69, 75, 81 van de vragenlijst in Annex D.

reproductieapparatuur en tonercartridges is door geen enkel kerndepartement een overig criterium aangegeven.

Hoewel er geen duidelijke trends zijn waar te nemen op voor de overige criteria en de vraag naar het toepassen van overige criteria in de meeste gevallen onbeantwoord is gebleven, past een klein aantal kerndepartementen enigszins consequent overige criteria toe op verschillende productgroepen. Het beschikbaar stellen van sociale werkplaatsen en het opnemen van een milieuclausule in de aanbestedingsstukken zijn daar voorbeelden van.

De uitzonderingsclausule van het Duurzaam Inkopen-beleid²² biedt organisaties in uitzonderlijke gevallen de mogelijkheid om af te wijken van het beleid. Voorbeelden van gekwalificeerde gronden voor afwijking van het beleid zijn hogere kosten en verminderde veiligheid. Er is niet altijd gebruik gemaakt door de kerndepartementen om aan te geven waarom (nog) niet wordt voldaan aan bepaalde duurzaamheidseisen. Desondanks is een relatief vaak gehoord argument dat ten tijde van de aanbesteding nog geen eisen bekend waren en daarom niet konden worden toegepast op het inkooptraject. Ook wordt in een aantal gevallen aangegeven dat het inkooptraject binnenkort vernieuwd wordt, met de intentie om bij het nieuwe traject de eisen (zoveel mogelijk) toe te passen.

Voor de productgroep catering geven enkele respondenten aan dat de hogere kosten van biologische catering hen ervan weerhoudt de duurzaamheids voor catering (geheel) toe te passen. Bij de productgroep dienstauto's spelen veiligheidseisen en het gebonden zijn aan de criteria die zijn toegepast op het overkoepelende inkooptraject in enkele gevallen een rol.

---

²² Kamerstukken II 2005/2006, 30 300 XI, nr. 134, <http://static.ikregeer.nl/pdf/KST99698.pdf>

8 Vergelijking met Monitor DBO 2006

Duurzaam inkopen is een dynamisch proces. Voor de MDBO 2006 is gebruik gemaakt van een selectie van criteria uit de toenmalige vrijblijvende 'menukaarten duurzaam inkopen'. In 2006 en 2007 is het beleid voor duurzaam inkopen meer sturend geworden en is een proces ingezet van ontwikkeling van criteria inclusief vaststelling door de gezamenlijke overheden. Daarbij is waar mogelijk wel gebruik gemaakt van de informatie uit de genoemde menukaarten.

Voor enkele van de productgroepen waarvoor nieuwe criteria zijn vastgesteld, is één of meer van de criteria vergelijkbaar met de criteria uit de menukaarten en de MDBO 2006. Voor enkele andere productgroepen zijn nog geen nieuwe criteria vastgesteld, maar werd het wenselijk geacht om inzicht te verschaffen in de voortgang sinds 2006, zie voor een overzicht van deze productgroepen Tabel 2.1. Deze voortgang geeft een indicatie van de toepassing van duurzaamheidsaspecten door overheden en geeft daarmee nuttige inzichten die kunnen worden gebruikt bij de ontwikkeling van nieuwe criteria.

In 2010 zal wederom een Monitor worden uitgevoerd. Omdat het de verwachting is dat een deel van de huidige criteria tot en met 2010 in meer of mindere mate zal worden herzien, zal ter zijner tijd worden bezien op welke wijze vergelijking met 2008 (en 2006) het beste is vorm te geven. In dit hoofdstuk worden, voor zover mogelijk, de resultaten van de MDI 2008 vergeleken met de resultaten van de MDBO 2006.

8.1 Methode van vergelijken

Er is gekozen om zowel op productgroepniveau als op het niveau van borging in beleid en implementatie, te kijken naar welke vragen in 2006 en in 2008 zijn gesteld en welke daarvan zodanig overeen komen dat een vergelijking van de gegeven antwoorden mogelijk is.²³ Hiertoe is een analyse van de gehele vragenlijsten gedaan, waaruit naar voren is gekomen dat in totaal 30 vragen of subvragen met elkaar vergeleken kunnen worden.²⁴ Deze zijn in Tabel 8.1 weergegeven. In de tabel is tevens aangegeven of de criteria voor de productgroepen ten tijde van de uitvoering van de Monitor Duurzaam Inkopen 2008 reeds vastgestelde criteria waren, of dat het criteria betreft die slechts ten behoeve van de vergelijkbaarheid met 2006 bevroegd zijn. De productgroepen waarvoor de vragen niet vergelijkbaar waren zijn afgevallen.

---

²³ De bewoording van de vragenlijst voor de MDI 2008 is daar waar mogelijk gevolgd.

²⁴ In de gevallen waarin een aantal vragen in de MDBO 2006 als verschillende antwoordopties op één vraag werden gegeven in de MDI 2008, zijn deze behandeld als aparte vragen.

Tabel 8.1: Vergelijkbare vragen/criteria per groep 2006/2008

Groep	Criterium	Vastgesteld
Borging in beleid en processen	De organisatie (of een deel daarvan) beschikt over een milieumanagementsysteem dat voldoet aan de ISO 14001-norm of aan EMAS	n.v.t.
	Er zijn doelstellingspercentages geformuleerd met betrekking tot duurzaam inkopen	n.v.t.
	Plan van aanpak voor duurzaam inkopen is vastgesteld	n.v.t.
	Op standaarden voor inkoopformulieren is het aspect duurzaam inkopen opgenomen	n.v.t.
	Binnen de organisatie wordt gecommuniceerd over (de voortgang van) duurzaam inkopen	n.v.t.
	Er worden gunningscriteria (wensen) t.a.v. duurzaamheid gesteld, die worden gewogen ten opzichte van prijs en andere criteria	n.v.t.
	Bij de inkoop worden niet alleen aanschafkosten, maar ook gebruikskosten beoordeeld	n.v.t.
Schoonmaakdienst verlening	Voor het verdunnen van schoonmaakproducten tot de gebruiksoptelling wordt gebruik gemaakt van een doseersysteem	Ja
	Voor de schoonmaakmiddelen wordt er gebruik gemaakt van navulbare verpakkingen, welke worden nagevuld uit grootverpakkingen.	Ja
Elektriciteit²⁵	Voor het Rijk: minimaal 50% van de ingekochte elektriciteit bestaat uit duurzame elektriciteit (als bedoeld in artikel 1 eerste lid sub u van de Elektriciteitswet 1998)	Nee
	Voor overige sectoren: minimaal 25% van de ingekochte elektriciteit bestaat uit duurzame elektriciteit	Nee
Catering²⁶	Er wordt milieu- en sociaalverantwoorde koffie gebruikt in de koffieautomaten (EKO-, Max Havelaar-keurmerk of gelijkwaardig)	Nee
Dienstauto's	De kleine, middenklasse en middelgrote personenauto's (voertuigklasse A, B en C) en grotere voertuigen (voertuigklasse D of hoger) beschikken over energielabel A of B	Ja
	Ingekochte dieselvoertuigen (personen-, 4x4- en bestelvoertuigen) beschikken over een affabriek roetfilter, retrofit roetfilter of een installatie met een tenminste gelijkwaardige werking ten aanzien van fijnstofemissie	Ja
Openbaar vervoer	De dieselvoertuigen < 3500 kg. die ingezet worden, beschikken over een affabriek roetfilter of retrofit roetfilter of een installatie met een tenminste gelijkwaardige werking ten aanzien van fijnstofemissie	Ja
	De voertuigen < 3500 kg voldoen aan Europese emissiestandaard 4 (Euro 4 norm).	Ja
Gebouwen	Nieuwbouw - De EPC is maximaal 1,4 ²⁷	Nee
	Nieuwbouw - Minimaal 12 vaste en 5 variabele maatregelen uit het Nationaal Pakket Utiliteitsbouw - Nieuwbouw zijn getroffen	Nee
	Nieuwbouw - Er zijn waterbesparende maatregelen genomen	Nee
	Renovatie - Minimaal 12 vaste en 5 variabele maatregelen uit het Nationaal Pakket Utiliteitsbouw - Nieuwbouw zijn getroffen	Nee
	Renovatie - Er zijn waterbesparende maatregelen genomen	Nee

²⁵ Het vigerende criterium is 100%, deze vragen zijn aanvullend gesteld om een goede vergelijking met 2006 te kunnen maken. Bovendien geven ze inzicht in de mate waarin respondenten die nog niet op 100% zitten, zich wel in die richting bewegen.

²⁶ Dit is geen vigerend criterium, maar is gesteld omdat het ook in 2006 onder de titel catering is gesteld. Het is niet meegeteld bij de berekening van de uitkomsten in eerdere hoofdstukken.

²⁷ In de MBO 2006 luidde de betreffende vraag: "Bij kantoren: is de EPC (Energie Prestatie Coëfficiënt) van het nieuw gebouwde kantoor maximaal 1,4 (bij een bouwvergunning na 1 januari 2003)?" In de MDI 2008 is deze vraag als open vraag gesteld. De in 2008 gegeven antwoorden zijn gecategoriseerd in 'hoger dan 1,4' en 'lager of gelijk aan 1,4' om de vergelijking mogelijk te maken.

	Renovatie - Alle vaste energiemaatregelen uit het Nationale Pakket Utiliteitsbouw - Beheer zijn toegepast	Nee
	Renovatie - Minimaal 30% van de variabele energiemaatregelen uit het Pakket - Beheer zijn toegepast	Nee
Inhuur externen	De opdrachtnemer heeft bij inschrijving aangegeven wat hij doet op het gebied van milieuzorg binnen zijn eigen organisatie	Nee
	De opdrachtnemer heeft een milieumanagementsysteem (voor de delen van de organisatie die voor de opdracht worden ingezet)	Nee
Wegen/verharding	Bij aanvulling of ophoging van een werk is gebruik gemaakt van secundaire categorie 1 bouwstoffen zoals hergebruikgrond, gereinigde grond e.d.	Nee
	Het grove toeslagmateriaal voor de verhardingen bestaat voor een deel uit granulaat of vergelijkbaar	Nee
Groenvoorziening	De opdrachtnemer voldoet aan de specificaties van het bronzen niveau van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer, werkt volgens de DOB-methode of gelijkwaardig	Nee
	De opdrachtnemer registreert het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen	Nee
	De opdrachtnemer beschikt over beleid/procedures voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen, gericht op het beperken van de inzet, afstemming van het gebruik op de weersomstandigheden en locatie of de inzet van het meest milieuvriendelijke middel	Nee
Hout	Het ingekochte hout betreft hout met een FSC of een PEFC certificaat	Nee

Omdat niet alle sectoren de vragen voor alle productgroepen voorgelegd hebben gekregen, is de vergelijking niet op 30 vragen gemaakt, maar op het totale aantal vragen dat zowel in 2006 als in 2008 aan de betreffende sector is voorgelegd. Het onderscheid tussen de vragen over de borging van duurzaam inkopen in beleid en processen, en vragen over het toepassen van de criteria voor verschillende productgroepen is ook in dit hoofdstuk gemaakt.

8.2 Resultaten

8.2.1 Borging in beleid en processen

In Tabel 8.2 hieronder zijn de totale resultaten te zien per sector, voor de vergelijkbare vragen die gaan over de borging van duurzaam inkopen in beleid en processen. Het is belangrijk op te merken dat de vragen waarop deze cijfers zijn gebaseerd, geen vragen zijn waarvan de antwoorden zich allemaal bij uitstek lenen om cijfermatig te interpreteren. De situaties waarover ze gaan zullen vaak niet zwart/wit zijn, terwijl het gegeven antwoord dat wel impliceert. Wel is het zo dat het positief beantwoorden van de betreffende vragen, in theorie zou leiden tot een betere borging van duurzaam inkopen in de bedrijfsvoering van de organisatie. Tevens zijn de vragen niet in alle gevallen in 2008 letterlijk op dezelfde manier gesteld als in 2006 wat kan zorgen voor een andere interpretatie van de vragen.

Uit Tabel 8.2 komt naar voren dat niet alle sectoren een positieve verandering ten opzichte van 2006 laten zien. De kerndepartementen en middelgrote gemeenten laten een duidelijke stijging zien, terwijl de agentschappen en diensten, de provincies en de waterschappen allemaal een daling door hebben gemaakt.

Tabel 8.2: Gemiddeld percentage beleidsvragen per sector dat positief is beantwoord

Sector		Aantal vergeleken vragen	% positief beantwoorde beleidsvragen 2006	% positief beantwoorde beleidsvragen 2008	Vershil
Kerndepartementen		7	51%	57%	6%
Agentschappen en diensten		7	35%	31%	-4%
Provincies		6	40%	36%	-4%
Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	6	42%	57%	15%
	50.000 - 100.000	6	31%	53%	22%
	< 50.000	6	25%	43%	18%
Waterschappen		6	43%	42%	-1%
Totaal			35%	44%	9%

Vanwege de grote spreiding tussen de verschillende sectoren, is in Annex C een overzicht gegeven van de percentages positief beantwoorde vragen van respondenten per sector, evenals een korte interpretatie van die gegevens. Hiermee wordt een iets meer genuanceerd beeld geschetst van de verschillen tussen de totale cijfers voor de sectoren in Tabel 8.2.

8.2.2 Toepassing duurzaamheidscriteria

In de onderstaande tabel zijn de percentages per sector weergegeven van het totaal aantal vergelijkbaar bevroogde criteria dat is toegepast op een inkooptraject in 2006 en in 2008. Het dient benadrukt te worden dat de cijfers zoals die hier gepresenteerd zijn, slechts dienen ter beoordeling van de vooruitgang ten opzichte van 2006 voor de criteria die destijds bevroogd zijn en die in 2008 opnieuw en/of op vergelijkbare wijze bevroogd zijn. Noch de cijfers voor 2006, noch die voor 2008 geven een volledig beeld van de mate van toepassing van duurzaamheidscriteria.

Tabel 8.3 laat zien dat op de agentschappen na, alle sectoren in meer gevallen de vergeleken criteria hebben toegepast in 2008 dan in 2006. De provincies hebben de grootste vooruitgang geboekt ten opzichte van 2006.

Tabel 8.3: Gemiddeld percentage toegepaste criteria per sector

Sector		Aantal criteria	% toegepaste criteria 2006	% toegepaste criteria 2008	Vershil
Kerndepartementen		8	61%	67%	6%
Agentschappen en diensten		11	45%	37%	-8%
Provincies		13	46%	65%	19%
Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	14	48%	51%	3%
	50.000 - 100.000	14	55%	63%	8%
	< 50.000	14	44%	57%	13%
Waterschappen		16	56%	66%	10%
Totaal			50%	57%	7%

De onderstaande tabel laat per productgroep zien of er in 2008 in meer of minder gevallen criteria zijn toegepast ten opzichte van 2006. Het aantal criteria dat per productgroep is vergeleken is ook genoemd. Het valt op dat voor de helft van de productgroepen minder van de vergeleken criteria zijn toegepast dan in 2006. Het betreft de productgroepen schoonmaakdienstverlening, catering, dienstauto's, openbaar vervoer en gebouwen. De productgroep wegen/verharding vormt een uitschieter naar boven. Uit de tabel blijkt dat er een stijging van 41% heeft plaatsgevonden in het toepassen van het aantal vergeleken criteria ten opzichte van 2006. Uit een vergelijking tussen de verschillen in percentages voor de productgroepcriteria en de vragen over borging in beleid en processen, komt geen correlatie naar voren.

Tabel 8.4: Gemiddeld percentage toegepaste criteria per productgroep

Productgroep	Aantal criteria	% toegepaste criteria 2006	% toegepaste criteria 2008	Vershil
Elektriciteit	1	75%	91%	16%
Schoonmaakdienst- verlening	2	80%	68%	-12%
Catering	1	77%	63%	-14%
Dienstauto's	2	70%	59%	-11%
Openbaar vervoer	2	60%	50%	-10%
Gebouwen	7	51%	38%	-13%
Inhuur externen	2	20%	27%	6%
Wegen/verharding	2	36%	77%	41%
Groenvoorziening	3	24%	51%	27%
Hout	1	62%	80%	18%
Totaal	23	50%	57%	7%

A Overzicht agentschappen per ministerie in MDI

In onderstaande tabel zijn de verschillende agentschappen, die zijn uitgenodigd om deel te nemen aan de Monitor Duurzaam Inkopen 2008, weergegeven per ministerie. Deze zijn aangewezen door de Coördinerend Directeur Inkoop van het betreffende departement. Voor de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie zijn geen agentschappen aangewezen.²⁸ De **dik** afgedrukte agentschappen hebben minimaal de vragen voor één productgroep ingevuld en bepalen dus mede de scores zoals in dit rapport weergegeven.

Tabel A.1: Agentschappen per ministerie, die de vragenlijst hebben ingevuld

Kerndepartement	Agentschap
Ministerie van Algemene Zaken	RVD/Dienst Publiek en communicatie
Ministerie van Binnenlandse Zaken	Basisadministratie & Persoonsgegevens Centrale Archief Selectiedienst Korps Landelijke Politiediensten P-direkt vts Politie Nederland
Ministerie van Economische Zaken	Economische Voorlichtings Dienst (EVD) Agentschap Telecom (AT) Nederlandse Mededingings Autoriteit (Nma) Octrooiencentrum Nederland (OCN) SenterNovem Staatstoezicht op de Mijnen (SodM)
Ministerie van Financiën	Belastingdienst / Centrum voor Facilitaire Dienstverlening
Ministerie van Justitie	Centraal Justitieel Incasso Bureau Centraal Orgaan opvang Asielzoekers Dienst Justitiële Inrichtingen Dienst Terugkeer en Vertrek Immigratie en Naturalisatie Dienst Nederlands Forensisch Instituut Openbaar Ministerie Raad voor de Kinderbescherming Raad voor de Rechtspraak
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	Algemene Inspectiedienst (AID) Dienst ICT-Uitvoering (DICTU) Dienst Landelijk Gebied (DLG) Dienst Regelingen (DR) Voedsel en Warenautoriteit (VWA)
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	Centrale Financiën Instellingen (CFI) Inspectie van het Onderwijs Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid	Agentschap SZW Inspectie Werk en Inkomen
Ministerie van Verkeer en Waterstaat	Rijkswaterstaat Corporate Dienst
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg Inspectie jeugdzorg

²⁸ Voor het Ministerie van Financiën is de Belastingdienst wel aangeschreven, maar zoals eerder aangegeven, als kerndepartement meegenomen in de analyse.

	Inspectie voor de Gezondheidszorg Nederlands Vaccin Instituut Rijksinstituut voor de Volksgezondheid en Milieu Sociaal Cultureel Planbureau
Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu	Rijksgebouwendienst

B Lopende inkooptrajecten

B.1 Resultaten op sectorniveau

Tabel B.1.1: Percentages duurzaam inkopen voor sector kerndepartementen, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Kerndepartementen					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	1	100%	0%	100%
	Elektriciteit	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Gas	0	Geen data	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	0	Geen data	Geen data	Geen data
	ICT-hardware	1	100%	0%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur ²⁹	0	Geen data	Geen data	n.v.t.
	Papier	0	Geen data	Geen data	n.v.t.
	Dienstauto's	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Totaal	2	100%	0%	100%

Tabel B.1.2: Percentages duurzaam inkopen voor sector agentschappen en diensten, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Agentschappen en diensten					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	1	100%	0%	100%
	Elektriciteit	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Gas	0	Geen data	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	0	Geen data	Geen data	Geen data
	ICT-hardware	0	Geen data	Geen data	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	1	100%	0%	n.v.t.
	Papier	0	Geen data	Geen data	n.v.t.
	Dienstauto's	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Totaal	2	100%	0%	100%

²⁹ Reproductie omvat ook tonercartridges. Dit geldt voor alle tabellen in deze Annex.

Tabel B.1.3: Percentages duurzaam inkopen voor sector provincies, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Provincies					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	2	100%	0%	100%
	Elektriciteit	1	100%	0%	0%
	Gas	1	100%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	1	0%	0%	0%
	ICT-hardware	3	100%	0%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	1	100%	0%	n.v.t.
	Papier	1	0%	100%	n.v.t.
	Dienstauto's	1	0%	100%	100%
	Zware motorvoertuigen	0	Geen data	n.v.t.	Geen data
	Mobiele werktuigen	1	0%	0%	0%
	OV / AV / LV	2	50%	0%	0%
	Totaal	14	64%	14%	38%

Tabel B.1.4: Percentages duurzaam inkopen voor sector gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Gemeenten >100.000					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	2	100%	0%	50%
	Elektriciteit	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Gas	0	Geen data	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	1	0%	100%	0%
	ICT-hardware	1	0%	100%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	1	100%	0%	n.v.t.
	Papier	2	50%	50%	n.v.t.
	Dienstauto's	2	50%	0%	100%
	Zware motorvoertuigen	0	Geen data	n.v.t.	Geen data
	Mobiele werktuigen	1	100%	0%	100%
	OV / AV / LV	1	0%	100%	100%
	Totaal	11	55%	36%	71%

Tabel B.1.5: Percentages duurzaam inkopen voor sector gemeenten met tussen 50.000 en 100.000 inwoners, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Gemeenten 50.000 - 100.000					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	1	0%	0%	0%
	Elektriciteit	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Gas	2	100%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	1	100%	0%	100%
	ICT-hardware	0	Geen data	Geen data	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	2	100%	0%	n.v.t.
	Papier	0	Geen data	Geen data	n.v.t.
	Dienstauto's	3	0%	33%	67%
	Zware motorvoertuigen	3	100%	n.v.t.	100%
	Mobiele werktuigen	2	50%	50%	50%
	OV / AV / LV	2	50%	0%	50%
	Totaal	16	63%	13%	67%

Tabel B.1.6: Percentages duurzaam inkopen voor sector gemeenten met minder dan 50.000 inwoners, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Gemeenten < 50.000					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	4	0%	50%	50%
	Elektriciteit	1	100%	0%	0%
	Gas	3	67%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	1	0%	0%	0%
	ICT-hardware	0	Geen data	Geen data	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	3	67%	33%	n.v.t.
	Papier	1	0%	100%	n.v.t.
	Dienstauto's	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Zware motorvoertuigen	3	67%	n.v.t.	67%
	Mobiele werktuigen	2	50%	50%	0%
	OV / AV / LV	4	25%	25%	0%
	Totaal	22	41%	27%	27%

Tabel B.1.7: Percentages duurzaam inkopen voor sector waterschappen, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Waterschappen					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Elektriciteit	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Gas	0	Geen data	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	1	0%	0%	0%
	ICT-hardware	0	Geen data	Geen data	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	3	67%	33%	n.v.t.
	Papier	1	0%	100%	n.v.t.
	Dienstauto's	1	0%	100%	100%
	Zware motorvoertuigen	1	100%	n.v.t.	100%
	Mobiele werktuigen	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Totaal	7	43%	43%	67%

Tabel B.1.8: Percentages duurzaam inkopen voor sector universiteiten, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Universiteiten					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	1	0%	0%	0%
	Elektriciteit	1	0%	0%	0%
	Gas	0	0%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	1	0%	0%	0%
	ICT-hardware	2	100%	0%	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	0	0%	0%	n.v.t.
	Papier	0	0%	0%	n.v.t.
	Dienstauto's	1	100%	0%	100%
	Totaal	6	50%	0%	25%

Tabel B.1.9: Percentages duurzaam inkopen voor sector hogescholen, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Hogescholen					
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Schoonmaakdienstverlening	1	0%	100%	100%
	Elektriciteit	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Gas	3	100%	n.v.t.	n.v.t.
	Catering	2	0%	50%	100%
	ICT-hardware	0	Geen data	Geen data	n.v.t.
	Reproductieapparatuur	1	0%	100%	n.v.t.
	Papier	1	0%	100%	n.v.t.
	Dienstauto's	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Totaal	8	38%	50%	100%

B.2 Resultaten op productgroepe niveau

Tabel B.2.1: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep schoonmaakdienstverlening, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Schoonmaakdienstverlening						
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:			
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens	
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen	1	100%	0%	100%	
	Agentschappen en diensten	1	100%	0%	100%	
	Provincies	2	100%	0%	100%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	2	100%	0%	50%
		50.000 – 100.000	1	0%	0%	0%
		< 50.000	4	0%	50%	50%
	Waterschappen	0	0%	0%	0%	
	Universiteiten	1	0%	0%	0%	
	Hogescholen	1	0%	100%	100%	
Totaal	13	46%	23%	62%		

Tabel B.2.2: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep elektriciteit, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Elektriciteit						
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen		0	Geen data	Geen data	Geen data
	Agentschappen en diensten		0	Geen data	Geen data	Geen data
	Provincies		1	100%	0%	0%
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	0	Geen data	Geen data	Geen data
		50.000 – 100.000	0	Geen data	Geen data	Geen data
		< 50.000	1	100%	0%	0%
	Waterschappen		0	Geen data	Geen data	Geen data
	Universiteiten		1	0%	0%	0%
	Hogescholen		0	Geen data	Geen data	Geen data
Totaal		3	67%	0%	0%	

Tabel B.2.3: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep gas, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Gas					
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:	
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen		0	Geen data	n.v.t.
	Agentschappen en diensten		0	Geen data	n.v.t.
	Provincies		1	100%	n.v.t.
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	0	Geen data	n.v.t.
		50.000 – 100.000	2	100%	n.v.t.
		< 50.000	3	67%	n.v.t.
	Waterschappen		0	Geen data	n.v.t.
	Universiteiten		0	Geen data	n.v.t.
	Hogescholen		3	100%	n.v.t.
Totaal		9	89%	n.v.t.	

Tabel B.2.4: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep catering, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Catering						
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:		
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen		0	Geen data	Geen data	Geen data
	Agentschappen en diensten		0	Geen data	Geen data	Geen data
	Provincies		1	0%	0%	0%
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	1	0%	100%	0%
		50.000 – 100.000	1	100%	0%	100%
		< 50.000	1	0%	0%	0%
	Waterschappen		1	0%	0%	0%
	Universiteiten		1	0%	0%	0%
	Hogescholen		2	0%	50%	100%
Totaal		8	13%	25%	38%	

Tabel B.2.5: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep ICT-hardware, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

ICT-hardware					
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:	
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen		1	100%	0%
	Agentschappen en diensten		0	Geen data	Geen data
	Provincies		3	100%	0%
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	1	0%	100%
		50.000 – 100.000	0	Geen data	Geen data
		< 50.000	0	Geen data	Geen data
	Waterschappen		0	Geen data	Geen data
	Universiteiten		2	100%	0%
	Hogescholen		0	Geen data	Geen data
Totaal		7	86%	14%	

Tabel B.2.6: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep reproductieapparatuur en tonercartridges, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Reproductieapparatuur en tonercartridges					
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:	
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen		0	Geen data	Geen data
	Agentschappen en diensten		1	100%	0%
	Provincies		1	100%	0%
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	1	100%	0%
		50.000 – 100.000	2	100%	0%
		< 50.000	3	67%	33%
	Waterschappen		3	67%	33%
	Universiteiten		0	Geen data	Geen data
	Hogescholen		1	0%	100%
Totaal		12	75%	25%	

Tabel B.2.7: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep papier, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Papier					
	Productgroep		Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:	
				alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen		0	Geen data	Geen data
	Agentschappen en diensten		0	Geen data	Geen data
	Provincies		1	0%	100%
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	2	50%	50%
		50.000 – 100.000	0	Geen data	Geen data
		< 50.000	1	0%	100%
	Waterschappen		1	0%	100%
	Universiteiten		0	Geen data	Geen data
	Hogescholen		1	0%	100%
Totaal		6	17%	83%	

Tabel B.2.8: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep dienstauto's, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Dienstauto's						
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:			
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens	
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen	0	Geen data	Geen data	Geen data	
	Agentschappen en diensten	0	Geen data	Geen data	Geen data	
	Provincies	1	0%	100%	100%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	2	50%	0%	100%
		50.000 – 100.000	3	0%	33%	67%
		< 50.000	0	Geen data	Geen data	Geen data
	Waterschappen	1	0%	100%	100%	
	Universiteiten	1	100%	0%	100%	
	Hogescholen	0	Geen data	Geen data	Geen data	
Totaal	8	25%	38%	88%		

Tabel B.2.9: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep zware motorvoertuigen, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Zware motorvoertuigen						
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:			
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens	
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Agentschappen en diensten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Provincies	0	Geen data	n.v.t.	Geen data	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	0	Geen data	n.v.t.	Geen data
		50.000 – 100.000	3	100%	n.v.t.	100%
		< 50.000	3	67%	n.v.t.	67%
	Waterschappen	1	100%	n.v.t.	100%	
	Universiteiten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Hogescholen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Totaal	7	86%	n.v.t.	86%		

Tabel B.2.10: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep mobiele werktuigen, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Mobiele werktuigen						
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:			
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens	
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Agentschappen en diensten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Provincies	1	0%	0%	0%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	1	100%	0%	100%
		50.000 – 100.000	2	50%	50%	50%
		< 50.000	2	50%	50%	0%
	Waterschappen	0	Geen data	Geen data	Geen data	
	Universiteiten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Hogescholen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Totaal	6	50%	33%	33%		

Tabel B.2.11: Percentages duurzaam inkopen voor productgroep openbaar vervoer, aangepast vervoer en leerlingenvervoer, gebaseerd op aantallen inkooptrajecten (#)

Openbaar vervoer, aangepast vervoer, leerlingenvervoer						
	Productgroep	Aantal organisaties	Percentage van de inkooptrajecten dat voldoet aan:			
			alle duurzaamheidseisen	50%-99% van duurzaamheidseisen	minimaal 1 duurzaamheidswens	
Lopende inkooptrajecten	Kerndepartementen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Agentschappen en diensten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Provincies	2	50%	0%	0%	
	Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	1	0%	100%	100%
		50.000 – 100.000	2	50%	0%	50%
		< 50.000	4	25%	25%	0%
	Waterschappen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Universiteiten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Hogescholen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Totaal	9	33%	22%	22%		

C Overzicht vergelijking borging in beleid en processen

Deze Annex bevat een korte analyse van de resultaten per vraag voor de vragen die gaan over de borging van duurzaam inkopen in beleid en processen en dient in de context van Hoofdstuk 8, Vergelijking met Monitor DBO 2006, te worden gezien.

In 2006 is de vraag of de organisatie beschikt over een milieumanagementsysteem dat voldoet aan ISO 14001 of aan EMAS slechts aan de kerndepartementen en de agentschappen voorgelegd. Daarom zijn alleen die sectoren met elkaar vergeleken in Tabel C.1. Het feit dat er geen consistent beeld uit de resultaten naar voren komt, kan liggen aan het nuanceverschil tussen de antwoordopties zoals gegeven in 2006 en in 2008. De verschillende antwoordopties die in 2006 zorgden voor het voldoen aan het criterium waren (1) “Ja, het is gecertificeerd” en (2) “Ja, maar het is niet gecertificeerd.” In 2008 waren de antwoordopties op de vraag “Ja” en “Nee”.

Tabel C.1: Beschikt uw organisatie (of een deel daarvan) over een milieumanagementsysteem dat voldoet aan de ISO 14001-norm of aan EMAS?

Sector		% positief beantwoord 2006	% positief beantwoord 2008	Vershil
Kerndepartementen		60%	50%	-10%
Agentschappen en diensten		19%	20%	1%
Provincies		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	50.000 - 100.000	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	< 50.000	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Waterschappen		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Uit Tabel C.2 komt een heel duidelijk stijgende trend naar voren. Ook hier dient echter een kanttekening geplaatst te worden in verband met de iets andere formulering van de vraagstelling. In 2006 betrof de vraag “meetbare doelstellingen”, in 2008 ging het om “doelstellingspercentages”.

Tabel C.2: Heeft uw organisatie doelstellingspercentages met betrekking tot duurzaam inkopen geformuleerd?³⁰

Sector		% positief beantwoord 2006	% positief beantwoord 2008	Vershil
Kerndepartementen		50%	64%	14%
Agentschappen en diensten		24%	32%	8%
Provincies		11%	91%	80%
Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	27%	63%	36%
	50.000 - 100.000	13%	76%	64%
	< 50.000	10%	54%	44%
Waterschappen		20%	63%	43%

Ook uit Tabel C.3 komt over het algemeen een stijgende lijn naar voren, behalve bij de provincies. Bij de vraag over het bestaan van een plan van aanpak bestaat eveneens een verschil tussen de vraagstelling van 2006 en die in 2008. In 2006 is de vraag als Ja/Nee vraag gesteld en luidde: "Beschikt uw organisatie over een plan van aanpak om de overheidsdoelstellingen te bereiken met betrekking tot duurzaam inkopen in 2010?". In 2008 was "Plan van aanpak voor duurzaam inkopen is vastgesteld" één van de antwoordopties op de vraag "Op welke wijze is duurzaam inkopen geïmplementeerd?".

Tabel C.3: Is er een plan van aanpak voor duurzaam inkopen vastgesteld?

Sector		% positief beantwoord 2006	% positief beantwoord 2008	Vershil
Kerndepartementen		19%	36%	17%
Agentschappen en diensten		10%	15%	5%
Provincies		13%	0%	-13%
Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	27%	38%	11%
	50.000 - 100.000	6%	17%	11%
	< 50.000	10%	13%	3%
Waterschappen		7%	12%	5%

De vraag met betrekking tot het opnemen van het aspect duurzaam inkopen op standaarden voor inkoopdocumenten, waarvoor de resultaten in Tabel C.4 zijn weergegeven, is in 2006 als vraag met verschillende antwoordopties gegeven. De vraag "In welke van de volgende standaard

³⁰ De vraag zoals deze in 2006 is gesteld luidt: "Zijn binnen uw organisatie meetbare doelstellingen vastgesteld met betrekking tot duurzaam inkopen?"

inkoopdocumenten is duurzaam inkopen opgenomen (standaard paragraaf gewijd aan duurzaam inkopen)?" had de volgende antwoordopties (1) "Offerteaanvraag", (2) "Algemene inkoopvoorwaarden", (3) "Beiden" of (4) "Geen van beiden". In overeenstemming met de methodiek in 2006 zijn optie (1) en (2) geteld als voor de helft voldoende aan het criterium, optie (3) als geheel aan het criterium voldoende. In 2008 was "Op standaarden voor inkoopformulieren is het aspect duurzaam inkopen opgenomen" één van de antwoordopties op de vraag "Op welke wijze is duurzaam inkopen geïmplementeerd?".

Uit de cijfers komt een weinig consistent beeld naar voren, met een grote spreiding tussen de antwoorden. Zo voldoen de waterschappen in 2008 in 35% minder van de gevallen aan dit criterium, terwijl de kerndepartementen juist in 17% meer van de gevallen dan in 2006 deze vraag positief hebben beantwoord.

Tabel C.4: Is op standaarden voor inkoopformulieren het aspect duurzaam inkopen opgenomen?

Sector		% positief beantwoord 2006	% positief beantwoord 2008	Vershil
Kerndepartementen		44%	64%	20%
Agentschappen en diensten		43%	26%	-17%
Provincies		33%	27%	-6%
Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	36%	31%	-5%
	50.000 - 100.000	19%	42%	23%
	< 50.000	17%	20%	3%
Waterschappen		47%	12%	-35%

Net als in de drie voorgaande vragen, is de optie "Binnen de organisatie wordt gecommuniceerd over (de voortgang van) duurzaam inkopen" gegeven als antwoord op de vraag "Op welke wijze is duurzaam inkopen geïmplementeerd?". In 2006 is deze vraag als Ja/Nee vraag gesteld: "Wordt er binnen de organisatie gecommuniceerd wat de voortgang is op het gebied van duurzaam inkopen (bijvoorbeeld via website of interne nieuwsbrief)?" De meeste sectoren hebben in dit opzicht grote vooruitgang geboekt, geen van de sectoren is in dit opzicht achteruit gegaan.

Tabel C.5: Wordt binnen de organisatie gecommuniceerd over (de voortgang van) duurzaam inkopen?

Sector		% positief beantwoord 2006	% positief beantwoord 2008	Vershil
Kerndepartementen		25%	50%	25%
Agentschappen en diensten		11%	26%	15%
Provincies		22%	27%	5%
Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	27%	56%	29%
	50.000 - 100.000	6%	54%	48%
	< 50.000	10%	60%	50%
Waterschappen		20%	53%	33%

Uit Tabel C.6 komt geen consistent beeld naar voren: de provincies beantwoorden de vraag in 2008 in een kwart van de gevallen minder dan in 2006 positief terwijl de grote gemeenten een vooruitgang laten zien van ruim één vijfde.

Ook hier zou het verschil in vraagstelling tussen 2006 en 2008 een rol kunnen spelen. In 2006 luidde de Ja/Nee vraag: "Is er in (de voorbereiding van) aanbestedingen aandacht voor de weging en beoordeling van duurzaamheid ten opzichte van prijs en andere criteria?", terwijl in 2008 de waarneming "Er worden gunningscriteria (wensen) t.a.v. duurzaamheid gesteld, die worden gewogen ten opzichte van prijs en andere criteria" als antwoordoptie voor de vraag "Op welke wijze wordt in de meeste gevallen duurzaamheid meegenomen bij concrete inkopen?".

Tabel C.6: Worden er gunningscriteria (wensen) t.a.v. duurzaamheid gesteld, die worden gewogen ten opzichte van prijs en andere criteria?

Sector		% positief beantwoord 2006	% positief beantwoord 2008	Vershil
Kerndepartementen		94%	79%	-15%
Agentschappen en diensten		64%	63%	-1%
Provincies		89%	64%	-25%
Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	67%	88%	21%
	50.000 - 100.000	75%	79%	4%
	< 50.000	49%	67%	18%
Waterschappen		73%	53%	-20%

De resultaten die uit Tabel C.7 naar voren komen geven in de meeste gevallen een daling weer. De verschillen in vraagstelling tussen 2006 en 2008 zijn hier een mogelijke oorzaak van. In 2006 luidde de vraag: "Wordt in de beoordeling van offertes de Total Cost of Ownership beoordeeld, in plaats van alleen de aanschafprijs van het product of de dienst?". De vraag in 2008 is gesteld in de vorm van de antwoordoptie "Bij de inkoop worden niet alleen aanschafkosten, maar ook gebruikskosten beoordeeld" op de vraag "Op welke wijze wordt in de meeste gevallen duurzaamheid meegenomen bij concrete inkopen?"

Tabel C.7: Worden bij de inkoop, naast de aanschafkosten, ook gebruikskosten beoordeeld?

Sector		% positief beantwoord 2006	% positief beantwoord 2008	Vershil
Kerndepartementen		69%	57%	-12%
Agentschappen en diensten		71%	37%	-34%
Provincies		67%	9%	-58%
Gemeenten (# inwoners)	> 100.000	67%	69%	2%
	50.000 - 100.000	69%	50%	-19%
	< 50.000	54%	43%	-11%
Waterschappen		93%	59%	-34%

In de overstaande tabel is een overzicht gegeven van de verschillen tussen het voldoen aan de bekeken criteria in 2006 en 2008, per sector en per productgroep.

Sector	Kerndepartementen	Agentschappen en diensten	Provincies	Gemeenten (# inwoners)			Waterschappen
				> 100.000	50.000 - 100.000	< 50.000	
Productgroep							
Gebouwen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	2%	1%	-23%	-25%
Inhuur externen	12%	5%	4%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Wegen/verharding	n.v.t.	n.v.t.	58%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	23%
Groenvoorziening	n.v.t.	-17%	19%	15%	20%	35%	11%
Hout	n.v.t.	-10%	-33%	50%	32%	11%	22%
Elektriciteit	7%	4%	0%	8%	4%	23%	52%
Schoonmaak	20%	-39%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Catering	4%	-54%	8%	-10%	-1%	-5%	0%
Dienstauto's	-20%	-6%	geen data	-34%	-21%	-3%	2%
Openbaar vervoer	n.v.t.	n.v.t.	-10%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

D Vragenlijst Monitor Duurzaam Inkopen 2008

De eisen en wensen voor de verschillende productgroepen zijn achter de betreffende vraag aangegeven in **rood**.

Vragenlijst Monitor Duurzaam Inkopen 2008

Intro 1: Door het invullen van deze vragenlijst doet u mee aan de tweejaarlijkse monitoring van het Ministerie van VROM naar duurzaam inkopen. Informatie over deze monitor vindt u in de toegezonden aankondigingsbrief en factsheet en op www.senternovem.nl/mdi.

Deze vragenlijst bestaat uit vier delen:

- Beleid en implementatie
- Productgroepen deel 1
- Productgroepen deel 2
- Enkele slotvragen

U krijgt eerst vragen voorgelegd over beleid en implementatie van duurzaam inkopen binnen uw organisatie. Niet alleen de processen waarin duurzaam inkopen is vastgelegd, ook de ervaringen tot nu toe met de praktijk van duurzaam inkopen kunt u aangeven. In de meeste gevallen is er ruimte voor open antwoorden. We verzoeken u hier gebruik van te maken. Uw koepelorganisatie, het ministerie van VROM en SenterNovem voeren allerlei activiteiten uit om de implementatie te ondersteunen. Uw antwoorden worden gebruikt om deze ondersteuning te verbeteren.

Vervolgens krijgt u vragen over de toepassing van duurzaamheid bij de inkoop van specifieke productgroepen. U treft daarvoor aparte toelichtingen aan.

Vragen over respondent/organisatie

Vragen over respondent/organisatie

Allen

Naam:
Functie:
Sector:
Organisatie:
Telefoonnummer:
E-mailadres:

0. Bij ons zijn bovenstaande gegevens van u bekend. Kloppen deze gegevens?

- Ja
- Nee

Vragen over beleid en implementatie met betrekking tot duurzaam inkopen

Vragen over beleid en implementatie met betrekking tot duurzaam inkopen

Allen

7. Beschikt uw organisatie (of een deel daarvan) over een milieumanagementsysteem dat voldoet aan de ISO 14001-norm of aan EMAS?

- Ja
- Nee

8. Heeft uw organisatie doelstellingen geformuleerd met betrekking tot een duurzame bedrijfsvoering? Ja, er zijn doelstellingen geformuleerd, namelijk:

- open tekstvak
- Nee, er zijn geen doelstellingen geformuleerd

9. Heeft uw organisatie doelstellingspercentages met betrekking tot duurzaam inkopen geformuleerd?

- Ja
- Nee, want .....

Indien V9=ja, Open vraag

Vragen over beleid en implementatie met betrekking tot duurzaam inkopen

9a. Welke doelstellingspercentages heeft uw organisatie met betrekking tot duurzaam inkopen geformuleerd?

..... Percentage ..... Jaartal
..... Percentage ..... Jaartal
..... Percentage ..... Jaartal

Allen, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

Vragen over beleid en implementatie met betrekking tot duurzaam inkopen

10. Op welke wijze is duurzaam inkopen geïmplementeerd?

- Plan van aanpak voor duurzaam inkopen is vastgesteld
- Relevante actoren in inkoopproces zijn op de hoogte van doelstelling
- Relevante actoren in inkoopproces zijn op de hoogte hoe zij criteria voor duurzaam inkopen moeten toepassen
- Verantwoordelijkheden voor duurzaam inkopen zijn vastgelegd en bekend
- Op standaarden voor inkoopformulieren is het aspect duurzaam inkopen opgenomen
- Binnen de organisatie wordt gecommuniceerd over (de voortgang van) duurzaam inkopen
- Anders, namelijk .....

Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

11. Op welke wijze wordt in de meeste gevallen duurzaamheid meegenomen bij concrete inkopen?

- Duurzame alternatieven worden overwogen in specificatiefase
- Er worden selectie-eisen t.a.v. duurzaamheid gesteld
- Er worden gunningscriteria (wensen) t.a.v. duurzaamheid gesteld, die worden gewogen ten opzichte van prijs en andere criteria
- Bij de inkoop worden niet alleen aanschafkosten, maar ook gebruikskosten beoordeeld
- Duurzaam inkopen mag iets duurder zijn
- Anders, namelijk .....

Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

12. Welke ervaringen herkent u met betrekking tot de praktijk van duurzaam inkopen?

- Het is moeilijk om goede criteria te vinden voor duurzaam inkopen
- Het is moeilijk om (de mate van zekerheid van) de duurzaamheid van aanbiedingen onderling te beoordelen
- Er is sprake van onvoldoende aanbod van duurzame producten/diensten
- Er is gebrek aan draagvlak voor duurzaam inkopen binnen de organisatie
- Anders, namelijk ...

Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

13. Welke ervaringen herkent u met betrekking tot de kosten die verbonden zijn aan duurzaam inkopen?

- Duurzame producten/diensten zijn in de aanschaf duurder
- Duurzame producten/diensten zijn op de lange duur goedkoper
- (Meer)kosten zijn reden voor niet duurzaam inkopen
- Anders, namelijk ...

Open vraag

14. Eventuele opmerkingen over beleid en implementatie van duurzaam inkopen binnen uw organisatie kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Ik heb verder geen opmerkingen

Vragen over inkoop van specifieke productgroepen deel 1

Vragen over inkoop van specifieke productgroepen

Intro 3.

Het doel van deze monitor is om een beeld te krijgen van de voortgang van het toepassen van duurzaamheid in inkopen. Daartoe wordt u bevraagd op uw inkopen in de voorgaande twee jaren van een aantal productgroepen en het voldoen van deze inkopen aan duurzaamheidcriteria. De duurzaamheidcriteria voor de verschillende productgroepen worden door de gezamenlijke overheden opgesteld en gepubliceerd op www.senternovem.nl/duurzaaminkopen.

Wij verzoeken u de vragen in te vullen voor uw laatste afgeronde aanbesteding. Mocht dit nu een uitzondering betreffen, dan kunt u de vragen beantwoorden op basis van uw gemiddelde inkoop in de afgelopen twee jaren. Indien u recent geen inkoop heeft afgerond, dan wordt u gevraagd of u wel een lopende inkoop hebt. Ook deze geeft immers inzicht in de wijze waarop duurzaamheid in inkopen wordt toegepast. Ook indien u heeft meegedaan aan een raamovereenkomst of mantelcontract verzoeken wij u de vragen in te vullen. U kunt dan de gegevens van uw laatste inkoop of bestelling hieruit gebruiken.

Om de vragen voor een bepaalde productgroep te beantwoorden, klikt u hieronder op desbetreffende productgroep en vervolgens op de knop 'verder'. Als alle vragen van deze productgroep zijn beantwoord, keert u terug naar dit scherm, waar u vervolgens een volgende productgroep kunt kiezen. Het is mogelijk om terug te keren naar een productgroep waarvoor de vragen reeds beantwoord zijn.

Deel 1:

In deel 1 komen productgroepen aan de orde waarvoor de door de gezamenlijke overheden opgestelde duurzaamheidscriteria al enige tijd vastgesteld zijn. Op basis van de resultaten van deze productgroepen wordt voor uw sector of departement het percentage duurzaam inkopen berekend. Uitsluitend afgeronde inkopen tellen hiervoor mee.

Voor de afgeronde inkopen wordt gevraagd of het resultaat van de inkoop aan bepaalde criteria voldoet. Daarnaast kunt u aangeven of uw inkoop (ook) aan andere duurzaamheidscriteria voldoet. Uw kennis en creativiteit kunnen worden gebruikt bij de verdere ontwikkeling en herziening van de gezamenlijke duurzaamheidscriteria.

Mocht u een criterium wel hebben meegenomen in de aanbesteding, maar de uiteindelijke inkoop voldoet er niet aan, dan kunt u deze informatie aangeven in het open antwoordvak aan het eind van elke productgroep. Daar kunt u indien van toepassing ook aangeven waarom u bepaalde criteria niet hebt toegepast. Ook kunt u daar uw ervaringen kwijt die mogelijk nuttig zijn voor uw collega-inkopers of voor de programma-organisatie Duurzaam Inkopen.

- **Schoonmaakdienstverlening**
- **Elektriciteit**
- **Gas**
- **Catering**

- ICT-Hardware
- Reproductieapparatuur en tonercartridges
- Papier
- Dienstauto's
- Zware motorvoertuigen
- Mobiele werktuigen
- Openbaar Vervoer, leerlingenvervoer en aangepast vervoer

Deel 2:

U krijgt in dit deel vragen voorgelegd over een aantal productgroep waarvoor anno zomer 2008 nog geen vastgestelde criteria beschikbaar waren. Deze vragen worden niet meegenomen in de berekening van de percentages duurzaam inkopen. Deze producten worden bevraagd aangezien zij onderdeel waren van de Monitor van 2006. De antwoorden kunnen waardevolle informatie opleveren voor inzicht in de voortgang van het inkopen van deze productgroepen.

- Nieuwbouw van kantoorgebouwen
- Renovatie van kantoorgebouwen
- Inhuur van externen
- Aanleg of onderhoud van wegen
- Groenvoorziening
- Hout

Schoonmaakdienstverlening

Allen

Vragen over schoonmaakdienstverlening

15. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) schoonmaakdienstverlening ingekocht voor tenminste € 25.000?

Indien schoonmaakdienstverlening niet wordt ingekocht maar zelf uitgevoerd is de vraag van toepassing op uw eigen bedrijfsvoering.

- Ja
- Nee

Indien V15=nee

16. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor schoonmaakdienstverlening voor naar verwachting tenminste €25.000?

- Ja
- Nee

Indien V15 of V16=1 en Indien Kerndepartement, Agentschap/dienst Rijksoverheid, Open vraag

21. Wat was het jaar-inkoopvolume van uw organisatie voor deze productgroep in 2007, in euro's?

- Open antwoord

Indien V15=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

17. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte schoonmaakdienstverlening?

- Bij de dagelijkse reiniging van gladde harde oppervlakken wordt de droge schoonmaakmethode gehanteerd. Dit betekent dat microvezeldoeken worden gebruikt zonder inzet van een schoonmaakmiddel. **[EIS]**
- Voor het verdunnen van schoonmaakproducten tot de gebruiksooplossing wordt gebruik gemaakt van een doseersysteem. **[EIS]**
- Voor de schoonmaakmiddelen wordt er gebruik gemaakt van navulbare verpakkingen, welke worden nagevuld uit grootverpakkingen. **[EIS]**
- Minimaal 25% van het totale volume van de gebruikte allesreinigers, sanitairreinigers, hand- en machineafwasmiddelen voldoet aan de laatst geldende versie van de eisen van minimaal het Europees Ecolabel of Nordic Swan of gelijkwaardig. **[EIS]**
- De leverancier beschikt over een managementsysteem (ISO14001 of EMAS) dat voldoet aan minimaal de relevante milieuonderdelen (maatregelen om milieubelasting te verminderen; borging naleving milieuwetgeving; aandacht aan bewustwording en competentie van medewerkers en toeleveranciers t.a.v. relevante milieuaspecten; monitoring) **[EIS]**
- Het schoonmaakpersoneel heeft een opleiding of training gevolgd waarin in elk geval aandacht wordt besteed aan: de milieubelasting van schoonmaakmiddelen en het zorgdragen voor een juiste dosering van schoonmaakmiddelen; het beperken van waterverbruik en energieverbruik. **[EIS]**
- Door de leverancier worden maatregelen getroffen om milieubelasting, die ontstaat door transport en gerelateerd is aan de uitvoering van de schoonmaakdiensten, terug te dringen. **[WENS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V16=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

18. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan schoonmaakdienstverlening?

- Bij de dagelijkse reiniging van gladde harde oppervlakken wordt de droge schoonmaakmethode gehanteerd. Dit betekent dat microvezeldoeken worden gebruikt zonder inzet van een schoonmaakmiddel **[EIS]**
- Voor het verdunnen van schoonmaakproducten tot de gebruiksooplossing wordt gebruik gemaakt van een doseersysteem **[EIS]**
- Voor de schoonmaakmiddelen wordt er gebruik gemaakt van navulbare verpakkingen, welke worden nagevuld uit grootverpakkingen. **[EIS]**
- Minimaal 25% van het totale volume van de gebruikte allesreinigers, sanitairreinigers, hand- en machineafwasmiddelen voldoet aan de laatst geldende versie van de eisen van minimaal het Europees Ecolabel of Nordic Swan of gelijkwaardig **[EIS]**
- De leverancier beschikt over een managementsysteem (ISO14001 of EMAS) dat voldoet aan minimaal de relevante milieuonderdelen (maatregelen om milieubelasting te verminderen; borging naleving milieuwetgeving; aandacht aan bewustwording en competentie van medewerkers en toeleveranciers t.a.v. relevante milieuaspecten; monitoring) **[EIS]**
- Het schoonmaakpersoneel heeft een opleiding of training gevolgd waarin in elk geval aandacht wordt besteed aan: de milieubelasting van schoonmaakmiddelen en het zorgdragen voor een juiste dosering van schoonmaakmiddelen; het beperken van waterverbruik en energieverbruik **[EIS]**

- Door de leverancier worden maatregelen getroffen om milieubelasting, die ontstaat door transport en gerelateerd is aan de uitvoering van de schoonmaakdiensten, terug te dringen **[WENS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien één van de antwoorden bij V17 of V18 niet is aangekruist (m.u.v. anders namelijk), Open vraag

19. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? (“andere milieu- of sociale criteria” zijn hier niet van toepassing)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V15 of V16=1, open vraag

20. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

Elektriciteit

Allen

Vragen over elektriciteit

22. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) elektriciteit ingekocht voor tenminste € 50.000?

- Ja
- Nee

Indien V22=Nee

23. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor elektriciteit voor naar verwachting tenminste € 50.000?

- Ja
- Nee

Indien V15 of V16=1 en Indien Kerndepartement, Agentschap/dienst Rijksoverheid

27. Wat was het jaar-inkoopvolume van uw organisatie voor deze productgroep in 2007, in euro's?

- Open antwoord

Indien V22=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

24. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte elektriciteit?

- 100% van de elektriciteit bestaat uit duurzame elektriciteit (als bedoeld in artikel 1 eerste lid sub u van de Elektriciteitswet 1998) **[EIS]**
- 50-99% van de elektriciteit bestaat uit duurzame elektriciteit
- 25-49% van de elektriciteit bestaat uit duurzame elektriciteit
- Een deel van de elektriciteit wordt opgewekt door waterkrachtcentrales kleiner dan 15 MW, windturbines, photovoltaïsche, osmotische of getijdenenergie **[WENS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V23=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

25. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan elektriciteit?

- 100% van de elektriciteit bestaat uit duurzame elektriciteit (als bedoeld in artikel 1 eerste lid sub u van de Elektriciteitswet 1998) **[EIS]**
- 50-99% van de elektriciteit bestaat uit duurzame elektriciteit
- 25-49% van de elektriciteit bestaat uit duurzame elektriciteit
- Een deel van de elektriciteit wordt opgewekt door waterkrachtcentrales kleiner dan 15 MW, windturbines, fotovoltaïsche, osmotische of getijdenenergie **[WENS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien één van de antwoorden bij V24 of V25 niet is aangekruist (m.u.v. anders namelijk en antwoord 1, Open vraag

26. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? (criteria betreffende een lager percentage dan aangevinkt en “andere milieu- of sociale criteria” zijn hier niet van toepassing)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V22 of V23=1, open vraag

27. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

Gas

Allen

Vragen over gas

28. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) gas ingekocht voor tenminste € 25.000?

- Ja
- Nee

Indien V28=nee

29. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor gas voor naar verwachting tenminste € 25.000?

- Ja
- Nee

Indien V28 of V29=ja en Indien Kerndepartement, Agentschap/dienst Rijksoverheid, open vraag

33. Wat was het jaar-inkoopvolume van uw organisatie voor deze productgroep in 2007, in euro's?

- Open antwoord

Indien V28=ja

30. Aan welke van de volgende criteria voldoet het door u ingekochte gas?

- Minimaal 75% van het ingekochte gas bestaat uit klimaatgecompenseerd aardgas? **[EIS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V29=ja

31. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan gas?

- Minimaal 75% van het ingekochte gas bestaat uit klimaatgecompenseerd aardgas? **[EIS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien één van de antwoorden bij V30 of V31 niet is aangekruist (n.u.v. anders namelijk), Open vraag

32a. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? (“andere milieu- of sociale criteria” zijn hier niet van toepassing)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V28 of V29=ja, open vraag

32b. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

Catering

Allen

Vragen over catering

34. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) catering ingekocht voor tenminste € 25.000?

- Ja
- Nee

Indien V34=nee

35. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor catering voor naar verwachting tenminste € 25.000?

- Ja
- Nee

Indien V34 of V35=ja en Indien Kerndepartement, Agentschap/dienst Rijksoverheid

39. Wat was het jaar-inkoopvolume van uw organisatie voor deze productgroep in 2007, in euro's?

- Open antwoord

Indien V34=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

36. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte catering?

- Meer dan 60% van het cateringassortiment (gemeten in jaarlijks inkoopvolume in euro's) bestaat aantoonbaar uit producten afkomstig van biologische landbouw (geteeld zonder chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest, vrij van genetische modificatie en dieren hebben vrije uitloop)?
- 40-60% van het assortiment bestaat uit producten afkomstig van biologische landbouw **[EIS] [WENS]**
- 20-39% van het assortiment bestaat uit producten afkomstig van biologische landbouw
- 5-19% van het assortiment bestaat uit producten afkomstig van biologische landbouw
- In het assortiment worden niet-biologische producten aangeboden die zijn voorzien van een of meer andere duurzaamheidskenmerken **[WENS]**
- De producten die per portie worden gepresenteerd in de counter cq. bij het uitgiftepunt, zijn verpakt in verpakkingen (servies) voor meermalig gebruik en/of monoverpakkingen met een lage milieubelasting (bestaan voor meer dan 50% uit papier, karton, kunststof, biokunststof of hout. Glas en metaal vallen hier niet onder) **[EIS]**
- Er wordt milieu- en sociaalverantwoorde koffie gebruikt in de koffieautomaten (EKO-, Max Havelaar-keurmerk of gelijkwaardig. NB. Dit is geen vigerend criterium voor catering, opgenomen ter vergelijking met monitor 2006)
- De cateraar voert een gezamenlijk opgesteld plan uit om gedurende de contractperiode de milieubelasting te verminderen **[EIS]**
- De cateraar voert afspraken (in een communicatieplan) uit inzake informatievoorziening over duurzame catering aan de eindgebruiker **[EIS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V35=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

37. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan catering?

- Meer dan 60% van het cateringassortiment (gemeten in jaarlijks inkoopvolume in euro's) bestaat aantoonbaar uit producten afkomstig van biologische landbouw (geteeld zonder chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest, vrij van genetische modificatie en dieren hebben vrije uitloop)?
- 40-60% van het assortiment bestaat uit producten afkomstig van biologische landbouw **[EIS] [WENS]**
- 20-39% van het assortiment bestaat uit producten afkomstig van biologische landbouw
- 5-19% van het assortiment bestaat uit producten afkomstig van biologische landbouw
- In het assortiment worden niet-biologische producten aangeboden die zijn voorzien van een of meer andere duurzaamheidskenmerken **[WENS]**

- De producten die per portie worden gepresenteerd in de counter cq. bij het uitgiftepunt, zijn verpakt in verpakkingen (servies) voor meermalig gebruik en/of monoverpakkingen met een lage milieubelasting (bestaan voor meer dan 50% uit papier, karton, kunststof, biokunststof of hout. Glas en metaal vallen hier niet onder) **[EIS]**
- Er wordt milieu- en sociaalverantwoorde koffie gebruikt in de koffieautomaten (EKO-, Max Havelaar-keurmerk of gelijkwaardig. NB. Dit is geen vigerend criterium voor catering, opgenomen ter vergelijking met monitor 2006)
- De cateraar voert een gezamenlijk opgesteld plan uit om gedurende de contractperiode de milieubelasting te verminderen **[EIS]**
- De cateraar voert afspraken (in een communicatieplan) uit inzake informatievoorziening over duurzame catering aan de eindgebruiker **[EIS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien één van de antwoorden bij V36 of V37 niet is aangekruist (m.u.v. anders namelijk), Open vraag

38a. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? (Deze vraag is niet van toepassing als u bij de vorige vraag 'meer dan 60%' en ook de andere criteria heeft aangekruist. Indien u bij bovenstaande vraag de koffie-antwoordoptie niet heeft ingevuld, zal dit niet meetellen in het percentage duurzaam inkopen; wel kunt u hier een toelichting geven.)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V34 of V35=ja, open vraag

38b. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

ICT-Hardware

Allen, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

Vragen over ICT-Hardware

40. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) computers, beeldschermen of laptops ingekocht voor tenminste € 15.000?

- Ja, desktops en/of laptops
- Ja, beeldschermen
- Nee

Indien V40=nee, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

41. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor computers, beeldschermen of laptops voor naar verwachting tenminste € 15.000?

- Ja, desktops en/of laptops
- Ja, beeldschermen

- Nee

Indien V40 of V41= 1 en/of 2 en Indien Kerndepartement, Agentschap/dienst Rijksoverheid

45. Wat was het jaar-inkoopvolume van uw organisatie voor ICT-Hardware in 2007, in euro's?

- Open antwoord

Indien V40= 1 en/of 2, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

42. Aan welke van de volgende criteria voldoen de door u ingekochte computers, beeldschermen of laptops?

- De desk- en laptops voldoen aan de eisen van Energy Star voor computers, versie 4.0 (d.d.20-07-2007), hoofdstuk 3 en 4 (en zijn daarom opgenomen in de database www.eu-energystar.org) **[EIS – DESK- EN LAPTOPS]**
- De monitoren voldoen aan de eisen van Energy Star voor beeldschermen, versie 4.0 (d.d. 01-01-2007), hoofdstuk 3 en 4. **[EIS – MONITOREN]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V41= 1 en/of 2, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

43. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan computers, beeldschermen of laptops?

- De desk- en laptops voldoen aan de eisen van Energy Star voor computers, versie 4.0 (d.d.20-07-2007), hoofdstuk 3 en 4 (en zijn daarom opgenomen in de database www.eu-energystar.org)? **[EIS – DESK- EN LAPTOPS]**
- De monitoren voldoen aan de eisen van Energy Star voor beeldschermen, versie 4.0 (d.d. 01-01-2007), hoofdstuk 3 en 4. **[EIS – MONITOREN]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien één van de antwoorden bij V42 of V43 niet is aangekruist (m.u.v. anders namelijk), Open vraag

44a. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? (“andere milieu- of sociale criteria” zijn hier niet van toepassing)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V40 of V41= 1 en/of 2, open vraag

44b. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

Reproductieapparatuur en tonercartridges

Allen, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

Vragen over reproductieapparatuur en tonercartridges

46. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) laserprinters, kopieerapparatuur, faxmachines of multifunctionele apparatuur en/of tonercartridges ingekocht voor tenminste € 15.000?

- Ja, reproductieapparatuur
- Ja, tonercartridges
- Nee

Indien V46=nee, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

47. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor laserprinters, kopieerapparatuur, faxmachines of multifunctionele apparatuur en/of tonercartridges voor naar verwachting tenminste € 25.000?

- Ja, reproductieapparatuur
- Ja, tonercartridges
- Nee

Indien V46 of V47=1 en/of 2 en Indien Kerndepartement, Agentschap/dienst Rijksoverheid

51. Wat was het jaar-inkoopvolume van uw organisatie voor reproductieapparatuur en tonercartridges in 2007, in euro's?

- Open antwoord

Indien V46=1 en/of 2, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

48. Aan welke van de volgende criteria voldoen de door u ingekochte apparatuur en/of tonercartridges?

- De apparatuur voldoet aan de eisen van Energy Star voor kantoorapparatuur (Imaging equipment), versie 1.0, d.d. 1 april 2007, hoofdstuk 3 en 4 (en is daarom opgenomen in de database www.eu-energystar.org) **[EIS – REPRODUCTIEAPPARATUUR]**
- De apparatuur is geschikt voor automatisch dubbelzijdig kopiëren en/of printen **[EIS – REPRODUCTIEAPPARATUUR]**
- Er wordt gebruik gemaakt van (als zodanig gemarkeerde) gereconditioneerde tonercartridges **[EIS – TONERCARTRIDGES]**
- De leverancier garandeert terugname en reconditionering of recycling van de tonercartridges **[EIS – TONERCARTRIDGES]**
- Het tonerpoeder is vrij van stoffen die gevaarlijk zijn voor het milieu (Nordic Swan of Blaue Engel voldoen in ieder geval) **[EIS – TONERCARTRIDGES]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V47=1 en/of 2, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

49. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan apparatuur en/of tonercartridges?

- De apparatuur voldoet aan de eisen van Energy Star voor kantoorapparatuur (Imaging equipment), versie 1.0, d.d. 1 april 2007, hoofdstuk 3 en 4 (en is daarom opgenomen in de database www.eu-energystar.org) **[EIS – REPRODUCTIEAPPARATUUR]**
- De apparatuur is geschikt voor automatisch dubbelzijdig kopiëren en/of printen **[EIS – REPRODUCTIEAPPARATUUR]**
- Er wordt gebruik gemaakt van (als zodanig gemarkeerde) gereconditioneerde tonercartridges **[EIS – TONERCARTRIDGES]**

- De leverancier garandeert terugname en reconditionering of recycling van de tonercartridges **[EIS – TONERCARTRIDGES]**
- Het tonerpoeder is vrij van stoffen die gevaarlijk zijn voor het milieu (Nordic Swan of Blaue Engel voldoen in ieder geval) **[EIS – TONERCARTRIDGES]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien één van de antwoorden bij V48 of V49 niet is aangekruist (m.u.v. anders namelijk), Open vraag

50a. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? (“andere milieu- of sociale criteria” zijn hier niet van toepassing)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V46 of V47=1 en/of 2, open vraag

50b. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

Papier

Allen

Vragen over papier

52. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) papier ingekocht voor tenminste € 15.000?

- Ja
- Nee

Indien V52=nee

53. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor papier voor naar verwachting tenminste € 15.000?

- Ja
- Nee

Indien V52 of V53= ja en Indien Kerndepartement, Agentschap/dienst Rijksoverheid

57. Wat was het jaar-inkoopvolume van uw organisatie voor deze productgroep in 2007, in euro's?

- Open antwoord

Indien V52=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

54. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte papier?

- Het papier voldoet aan de laatste geldende versie van de eisen van minimaal het Europees EcoLabel, Nordic Swan, Milieukeur of Blaue Engel of gelijkwaardig **[EIS]**

- Het vezelmateriaal in het papier is uitsluitend pulp uit virgin grondstof, afkomstig uit bossen met FSC of PEFC certificaat *en/of* het vezelmateriaal in het papier is uitsluitend pulp uit 100% post-consumer gerecyclede vezels [EIS]
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V53=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

55. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan papier?

- Het papier voldoet aan de laatste geldende versie van de eisen van minimaal het Europees EcoLabel, Nordic Swan, Milieukeur of Blaue Engel of gelijkwaardig [EIS]
- Het vezelmateriaal in het papier is uitsluitend pulp uit virgin grondstof, afkomstig uit bossen met FSC of PEFC certificaat *en/of* het vezelmateriaal in het papier is uitsluitend pulp uit 100% post-consumer gerecyclede vezels [EIS]
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien één van de antwoorden bij V54 of V55 niet is aangekruist (n.u.v. anders namelijk), Open vraag

56a. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? (“andere milieu- of sociale criteria” zijn hier niet van toepassing)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V52 of V53= ja, open vraag

56b. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

Dienstauto's

Allen, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

Vragen over dienstauto's

58. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) dienstauto's ingekocht voor tenminste € 50.000?

- Ja, kleine, middenklasse of middelgrote personenauto's (voertuigklassen A-C)
- Ja, grote personenauto's (voertuigklasse D of hoger)
- Nee

Indien V58=nee, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

59. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor dienstauto's voor naar verwachting tenminste € 50.000?

- Ja, kleine, middenklasse of middelgrote personenauto's (voertuigklassen A-C)
- Ja, grote personenauto's (voertuigklasse D of hoger)
- Nee

Indien V58 of V59=1 en/of 2 en Indien Kerndepartement, Agentschap/dienst Rijksoverheid

66. Wat was het jaar-inkoopvolume van uw organisatie voor dienstauto's in 2007, in euro's?

- Open antwoord

Indien V58= 1 en/of 2, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

60. Aan welke van de volgende criteria voldoen de door u ingekochte dienstauto's?

- De kleine, middenklasse en middelgrote personenauto's (voertuigklasse A, B en C) beschikken over energielabel A **[WENS]**
- De kleine, middenklasse en middelgrote personenauto's (voertuigklasse A, B en C) beschikken over energielabel A of B **[EIS – VOERTUIGKLASSEN A-C]**
- De grotere voertuigen (voertuigklasse D of hoger) beschikken over energielabel A of B **[WENS]**
- De grotere voertuigen (voertuigklasse D of hoger) beschikken over energielabel A, B of C **[EIS – VOERTUIGKLASSEN D EN HOGER]**
- De voertuigen voldoen aan de Europese emissiestandaard 4 (Euronorm 4) **[EIS]**
- (Een deel van) de voertuigen voldoet aan Euro 5 of Euro 6 norm **[WENS]**
- De voertuigen zijn voorzien van een voor de berijder duidelijk zichtbare indicator die het brandstofverbruik aanduidt **[EIS]**
- De voertuigen zijn uitgerust met – bij gelijkblijvende veiligheidseigenschappen (Bandenrichtlijn 92/23/EEC)- "stille banden" (5 dB(A) of meer onder de Europese limietwaarde) **[WENS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V59= 1 en/of 2, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

61. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan dienstauto's?

- De kleine, middenklasse en middelgrote personenauto's (voertuigklasse A, B en C) beschikken over energielabel A **[WENS]**
- De kleine, middenklasse en middelgrote personenauto's (voertuigklasse A, B en C) beschikken over energielabel A of B **[EIS – VOERTUIGKLASSEN A-C]**
- De grotere voertuigen (voertuigklasse D of hoger) beschikken over energielabel A of B **[WENS]**
- De grotere voertuigen (voertuigklasse D of hoger) beschikken over energielabel A, B of C **[EIS – VOERTUIGKLASSEN D EN HOGER]**
- De voertuigen voldoen aan de Europese emissiestandaard 4 (Euronorm 4) **[EIS]**
- (Een deel van) de voertuigen voldoet aan Euro 5 of Euro 6 norm **[WENS]**
- De voertuigen zijn voorzien van een voor de berijder duidelijk zichtbare indicator die het brandstofverbruik aanduidt **[EIS]**
- De voertuigen zijn uitgerust met – bij gelijkblijvende veiligheidseigenschappen (Bandenrichtlijn 92/23/EEC)- "stille banden" (5 dB(A) of meer onder de Europese limietwaarde) **[WENS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V58 = 1 en/of 2, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

62. Omvat de inkoop ook dieselvoertuigen?

- Nee
- Ja, en deze (personen-, 4x4- en bestelvoertuigen) beschikken over een affabriek roetfilter, retrofit roetfilter of een installatie met een tenminste gelijkwaardige werking ten aanzien van fijnstofemissie **[EIS – DIESELVOERTUIGEN]**
- Ja, maar deze beschikken niet over een genoemd filter

Indien V59 = 1 en/of 2, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

63. Hanteert u ook het criterium dat dieselvoertuigen (personen-, 4x4- en bestelvoertuigen) beschikken over een affabriek roetfilter, retrofit roetfilter of een installatie met een tenminste gelijkwaardige werking ten aanzien van fijnstofemissie??

- Ja
- Nee

Indien V58 of V59= 1 en/of 2

64. Omvat de inkoop ook innovatieve voertuigen die gebruik maken van een alternatieve aandrijving (een elektromotor parallel geschakeld aan een interne verbrandingsmotor (hybride); een wikkeling in het vliegwiel, die de ene keer als generator werkt en de andere keer als elektromotor; of een andere innovatieve aandrijving die aantoonbaar tenminste vergelijkbare positieve effecten op het milieu heeft)?

- Ja **[WENS]**
- Nee

Indien één van de antwoorden bij V60 of V61 niet is aangekruist (m.u.v. anders namelijk) of V62=3 of V64=nee, Open vraag

65a. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? (criteria betreffende een lager energielabel dan aangevinkt en “andere milieu- of sociale criteria” zijn hier niet van toepassing)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V58 of V59=1 en/of 2, open vraag

65b. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

Zware motorvoertuigen

Indien Provincie, Waterschap, Gemeente

Vragen over zware motorvoertuigen

67. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) zware motorvoertuigen (gekenmerkte vrachtauto's ≥ 3500 kg. die worden ingezet voor goederenvervoer of die zijn uitgerust voor de uitvoering van specifieke taken zoals huisvuil-inzamelingsvoertuigen) ingekocht voor tenminste € 50.000?

- Ja
- Nee

Indien V67=nee

68. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor zware motorvoertuigen voor naar verwachting tenminste € 50.000?

- Ja
- Nee

Indien V67 of V68= ja en Indien Provincie, Waterschap, Gemeente

72. Wat was het jaar-inkoopvolume van uw organisatie voor deze productgroep in 2007, in euro's?

- Open antwoord

Indien V67=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

69. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte zware motorvoertuigen?

- De voertuigen voldoen aan Euronorm 5 **[EIS]**
- (Een deel van) de voertuigen voldoen aan de EEV norm (Enhanced Environmentally friendly Vehicle) **[WENS]**
- De voertuigen zijn uitgerust met stille banden (bij gelijkblijvende veiligheidseigenschappen) (5 dB(A) (vrachtwagenbanden voor aangedreven assen) resp. 7 dB(A) (vrachtwagenbanden voor stuur- of sleepassen) of meer onder de Europese limietwaarde) **[WENS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V68=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

70. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan zware motorvoertuigen?

- De voertuigen voldoen aan Euronorm 5 **[EIS]**
- (Een deel van) de voertuigen voldoen aan de EEV norm (Enhanced Environmentally friendly Vehicle) **[WENS]**
- De voertuigen zijn uitgerust met stille banden (bij gelijkblijvende veiligheidseigenschappen) (5 dB(A) (vrachtwagenbanden voor aangedreven assen) resp. 7 dB(A) (vrachtwagenbanden voor stuur- of sleepassen) of meer onder de Europese limietwaarde) **[WENS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien één van de antwoorden bij V69 of V70 niet is aangekruist (m.u.v. anders namelijk), Open vraag

71a. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? (“andere milieu- of sociale criteria” zijn hier niet van toepassing)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V67 of V68=ja en Indien Provincie, Waterschap, Gemeente, open vraag

71b. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord

- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

Mobiele werktuigen

Indien Provincie, Waterschap, Gemeente

Vragen over mobiele werktuigen

73. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) mobiele werktuigen ingekocht voor tenminste € 50.000?

- Ja
- Nee

Indien V73=nee

74. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor mobiele werktuigen voor naar verwachting tenminste € 50.000?

- Ja
- Nee

Indien V73 of V74= ja en Indien Provincie, Waterschap, Gemeente

78. Wat was het jaar-inkoopvolume van uw organisatie voor deze productgroep in 2007, in euro's?

- Open antwoord

Indien V73=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

75. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte mobiele werktuigen?

- De werktuigen met dieselmotor voldoen minimaal aan de emissie-eisen voor luchtkwaliteit van Fase IIIA (vlg besluit 2004/26/EG) en beschikken over een roetfilter **[EIS]**
- De werktuigen met dieselmotor voldoen minimaal aan de eisen van Fase IIIB **[WENS]**
- De leverancier levert een gebruikersprotocol waarin informatie is opgenomen over energiezuinig omgaan met het mobiele werktuig **[EIS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V74=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

76. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan mobiele werktuigen?

- De werktuigen met dieselmotor voldoen minimaal aan de emissie-eisen voor luchtkwaliteit van Fase IIIA (vlg besluit 2004/26/EG) en beschikken over een roetfilter **[EIS]**
- De werktuigen met dieselmotor voldoen minimaal aan de eisen van Fase IIIB **[WENS]**
- De leverancier levert een gebruikersprotocol waarin informatie is opgenomen over energiezuinig omgaan met het mobiele werktuig **[EIS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien één van de antwoorden bij V75 of V76 niet is aangekruist (m.u.v. anders namelijk), Open vraag

77a. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? (“andere milieu- en sociale criteria” zijn hier niet van toepassing)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V73 of V74 = ja en Indien Provincie, Waterschap, Gemeente, open vraag

77b. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

Openbaar Vervoer, leerlingenvervoer en aangepast vervoer

Indien Provincie, Waterschap, Gemeente, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

Vragen over Openbaar Vervoer, leerlingenvervoer en aangepast vervoer

79. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) OV-busvervoer/leerlingenvervoer/aangepast vervoer ingekocht voor tenminste € 50.000?

- Ja, vervoer met voertuigen < 3500 kg
- Ja, vervoer met voertuigen ≥ 3500 kg
- Nee

Indien V79=nee, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

80. Heeft uw organisatie een lopend inkooptraject voor OV-busvervoer/leerlingenvervoer/aangepast vervoer voor naar verwachting tenminste € 50.000?

- Ja, vervoer met voertuigen < 3500 kg
- Ja, vervoer met voertuigen ≥ 3500 kg
- Nee

Indien V79=1 en/of 2, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

81. Aan welke van de volgende criteria voldoet het door u ingekochte OV-busvervoer/leerlingenvervoer/aangepast vervoer?

- De dieselveertuigen < 3500 kg. die ingezet worden, beschikken over een affabriek roetfilter of retrofit roetfilter of een installatie met een tenminste gelijkwaardige werking ten aanzien van fijnstofemissie **[EIS - < 3500 KG]**
- De voertuigen < 3500 kg voldoen aan Europese emissiestandaard 4 (Euro 4 norm). **[EIS - < 3500 KG]**
- (Een deel van) de voertuigen < 3500 kg voldoen aan Euro 5 norm **[WENS - < 3500 KG]**
- De voertuigen ≥ 3500 kg. voldoen aan Euro 5 norm **[EIS - ≥ 3500 KG]**
- (Een deel van) de voertuigen ≥ 3500 kg voldoen aan EEV norm (Enhanced Environmental friendly Vehicle) **[WENS - ≥ 3500 KG]**
- De voertuigen zijn uitgerust met stille banden (bij gelijkblijvende veiligheidseigenschappen) (5 dB(A) (personenauto's, vrachtwagenbanden voor aangedreven assen) resp. 7 dB(A) (vrachtwagenbanden voor stuur- of sleepassen) of meer onder de Europese limietwaarde). **[WENS]**

- Alle chauffeurs hebben een training gevolgd die gebaseerd is op de principes van "Het Nieuwe Rijden" (of een gelijkwaardige training) **[EIS]**
- De leverancier beschikt over een managementsysteem (ISO14001 of EMAS) dat voldoet aan minimaal de relevante milieuonderdelen (maatregelen om milieubelasting te verminderen; borging naleving milieuwetgeving; aandacht aan bewustwording en competentie van medewerkers en toeleveranciers t.a.v. relevante milieuaspecten; monitoring) **[EIS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien V80=1 en/of 2, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

82. Welke van de volgende criteria stelt u in het lopende inkooptraject aan OV-busvervoer/leerlingenvervoer/aangepast vervoer?

- De dieselveertuigen < 3500 kg. die ingezet worden, beschikken over een affabriek roetfilter of retrofit roetfilter of een installatie met een tenminste gelijkwaardige werking ten aanzien van fijnstofemissie **[EIS - < 3500 KG]**
- De voertuigen < 3500 kg voldoen aan Europese emissiestandaard 4 (Euro 4 norm). **[EIS - < 3500 KG]**
- (Een deel van) de voertuigen < 3500 kg voldoen aan Euro 5 norm **[WENS - < 3500 KG]**
- De voertuigen ≥ 3500 kg. voldoen aan Euro 5 norm **[EIS - ≥ 3500 KG]**
- (Een deel van) de voertuigen ≥ 3500 kg voldoen aan EEV norm (Enhanced Environmental friendly Vehicle) **[WENS - ≥ 3500 KG]**
- De voertuigen zijn uitgerust met stille banden (bij gelijkblijvende veiligheidseigenschappen) (5 dB(A) (personenauto's, vrachtwagenbanden voor aangedreven assen) resp. 7 dB(A) (vrachtwagenbanden voor stuur- of sleepassen) of meer onder de Europese limietwaarde). **[WENS]**
- Alle chauffeurs hebben een training gevolgd die gebaseerd is op de principes van "Het Nieuwe Rijden" (of een gelijkwaardige training) **[EIS]**
- De leverancier beschikt over een managementsysteem (ISO14001 of EMAS) dat voldoet aan minimaal de relevante milieuonderdelen (maatregelen om milieubelasting te verminderen; borging naleving milieuwetgeving; aandacht aan bewustwording en competentie van medewerkers en toeleveranciers t.a.v. relevante milieuaspecten; monitoring) **[EIS]**
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Indien één van de antwoorden bij V81 of V82 niet is aangekruist (m.u.v. anders namelijk), Open vraag

83a. U heeft één of meer criteria niet aangekruist, kunt u aangeven waarom niet? ("andere milieu- en sociale criteria" zijn hier niet van toepassing)

- Open antwoord
- Niet van toepassing

Indien V79 of V80=1 en/of 2, Indien Provincie, Gemeente,, open vraag

83b. Eventuele opmerkingen over deze productgroep kunt u hier plaatsen.

- Open antwoord
- Nee, ik heb verder geen opmerkingen

Vragen over inkoop van specifieke productgroepen deel 2

Nieuwbouw van kantoorgebouwen

Indien Waterschap, Gemeente

Vragen over nieuwbouw van kantoorgebouwen

85. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) nieuwbouw van kantoorgebouwen ingekocht voor tenminste € 250.000? Het betreft hier zowel koop als huur van kantoren.

- Ja
- Nee

Indien V85=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

86. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte nieuwbouw van kantoorgebouwen? Het betreft hier zowel koop als huur van kantoren.

- De EPC is .....
- Minimaal 12 vaste en 5 variabele maatregelen uit het Nationaal Pakket Utiliteitsbouw - Nieuwbouw zijn getroffen
- Er zijn waterbesparende maatregelen genomen
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Renovatie van kantoorgebouwen

Indien Provincie, Waterschap, Gemeente

Vragen over renovatie van kantoorgebouwen

87. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) renovatie van kantoorgebouwen ingekocht voor tenminste € 250.000?

- Ja
- Nee

Indien V87=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

88. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte renovatie van kantoorgebouwen?

- Minimaal 12 vaste en 5 variabele maatregelen uit het Nationaal Pakket Utiliteitsbouw - Nieuwbouw zijn getroffen
- Er zijn waterbesparende maatregelen genomen
- Alle vaste energiematregelen uit het Nationale Pakket Utiliteitsbouw - Beheer zijn toegepast
- Minimaal 30% van de variabele energiematregelen uit het Pakket - Beheer zijn toegepast
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Inhuur van externen

Indien Kerndepartement, Agentschap/dienst Rijksoverheid, Provincie

Vragen over inhuur van externen

89. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) inhuur van externen ingekocht voor tenminste € 15.000?

- Ja
- Nee

Indien V89=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

90. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte inhuur van externen?

- De opdrachtnemer heeft bij inschrijving aangegeven wat hij doet op het gebied van milieuzorg binnen zijn eigen organisatie
- De opdrachtnemer heeft een milieumanagementsysteem (voor de delen van de organisatie die voor de opdracht worden ingezet)
- De opdrachtnemer heeft een MVO-jaarverslag of duurzaamheidsverslag (voor de delen van de organisatie die voor de opdracht worden ingezet)
- De opdrachtnemer heeft een vervoermanagementsysteem (voor de delen van de organisatie die voor de opdracht worden ingezet)
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Aanleg of onderhoud van wegen

Indien Provincie, Waterschap, Gemeente

Vragen over aanleg of onderhoud van wegen

91. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) aanleg of onderhoud van wegen ingekocht voor tenminste € 25.000?

- Ja
- Nee

Indien V91=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

92. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte aanleg of onderhoud van wegen?

- Bij aanvulling of ophoging van een werk is gebruik gemaakt van secundaire categorie 1 bouwstoffen zoals hergebruikgrond, gereinigde grond e.d.
- Het grove toeslagmateriaal voor de verhardingen bestaat voor een deel uit granulaat of vergelijkbaar, namelijk (a.u.b. verhardingssoorten, granulaatsoorten en percentages noemen) .....
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Groenvoorziening

Indien Agentschap/dienst Rijksoverheid, Provincie, Waterschap, Gemeente

Vragen over groenvoorziening

93. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) groenvoorziening ingekocht voor tenminste € 25.000?

- Ja
- Nee

Indien V93=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

94. Aan welke van de volgende criteria voldoet de door u ingekochte groenvoorziening?

- De opdrachtnemer voldoet aan de specificaties van het bronzen niveau van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer, werkt volgens de DOB-methode of gelijkwaardig
- De opdrachtnemer registreert het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen
- De opdrachtnemer beschikt over beleid/procedures voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen, gericht op het beperken van de inzet, afstemming van het gebruik op de weersomstandigheden en locatie of de inzet van het meest milieuvriendelijke middel
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Hout

Indien Agentschap/dienst Rijksoverheid, Provincie, Waterschap, Gemeente

Vragen over hout

95. Heeft uw organisatie in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) een inkoop gedaan waarin een relevante hoeveelheid hout is verwerkt en een waarde heeft van tenminste € 15.000?

- Ja
- Nee

Indien V95=ja, Multiple respons: meerdere antwoorden mogelijk

96. Aan welke van de volgende criteria voldoet het door u ingekochte hout?

- Het betreft hout met een FSC certificaat
- Het betreft hout met een PEFC-certificaat
- Andere (milieu- of sociale) criteria, namelijk ...

Tot slot

Allen

Tot slot

Intro 5. Tot slot vragen wij u naar het gebruik van duurzaamheidscriteria in andere productgroepen dan bevraagd in de vragenlijst. Tevens kunt u in dit laatste deel aangeven hoe u in de toekomst de criteriadocumenten van SenterNovem denk te gebruiken bij inkooptrajecten en kunt u overige opmerkingen en/of aanmerkingen over de vragenlijst plaatsen.

97. Heeft u bij andere productgroepen dan welke zijn bevraagd, in de afgelopen twee jaar (vanaf september 2006) duurzaamheidcriteria toegepast? Voor een lijst van productgroepen, zie www.senternovem.nl/duurzaaminkopen/criteria

- Ja
- Nee

Indien V97=ja, open vraag

98. Bij welke andere productgroepen heeft u in de afgelopen twee jaar duurzaamheidscriteria toegepast? Kunt u ook aangeven welke criteria u dan heeft toegepast?

- Open antwoord

Allen

99. Hoe denkt u in de toekomst gebruik te maken van de criteriadocumenten zoals die worden gepubliceerd op de website www.senternovem.nl/duurzaaminkopen?

- open antwoord
- Weet niet/geen antwoord

100. Heeft u overige opmerkingen naar aanleiding van het invullen van deze vragenlijst?

- open antwoord
- Weet niet/geen antwoord

[Afsluitende tekst1]

U heeft de vragenlijst voor de Monitor Duurzaam Inkopen 2008 afgerond. Als u nu op verder klikt worden uw antwoorden definitief verzonden. U kunt hierna niet meer terugkeren.

[Afsluitende tekst2]

Hartelijk bedankt voor het invullen van de Monitor! U ontvangt na afsluiting van de Monitor per e-mail de individuele resultaten van uw organisatie.

PricewaterhouseCoopers (www.pwc.nl) verleent sectorspecifieke diensten op drie gebieden: Assurance, Tax en Advisory. Met onze dienstverlening bouwen we aan een goede vertrouwensbasis en waardeoptimalisatie met en voor onze klanten en hun stakeholders. Wereldwijd werken meer dan 146.000 mensen in 150 landen voor onze organisatie, op basis van ons gedachtegoed Connected Thinking. Samen ontwikkelen wij oplossingen en concepten, vanuit een verrassend perspectief. En natuurlijk geven wij praktisch advies.

'PricewaterhouseCoopers' refereert aan het netwerk van deelnemende bedrijven van PricewaterhouseCoopers International Limited. Ieder bedrijf is een aparte en onafhankelijke juridische eenheid.